

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAYSERİ HALKEVİ VE FAALİYETLERİ

Kübra GEZER

**Haziran-2025
BATMAN**

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAYSERİ HALKEVİ VE FAALİYETLERİ

Kübra GEZER

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Canan SARIYAR SEZAN**

Diğer Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Tekin İDEM Dr. Öğr. Üyesi, Abdullah KARA

**Haziran-2025
BATMAN**

TEZ KABUL VE ONAYI

Kübra GEZER tarafından hazırlanan “Kayseri Halkevi ve Faaliyetleri” adlı tez çalışması 14/05/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Tekin İDEM

.....

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Canan SARIYAR SEZAN

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah KARA

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

ETHICAL DECLARATION

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Kübra GEZER

14.06.2025

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAYSERİ HALKEVİ VE FAALİYETLERİ

Kübra GEZER

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Tarih Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Canan SARIYAR SEZAN

2025, 101 Sayfa

1930 senesinde vatandaşlar inkılâp hareketlerinin ve yenilik çalışmalarının insanlara ulaşamadığının farkına varmıştır. Bu durum karşısında Cumhuriyet Halk Partisi tarafından halkevlerinin açılması yönünde karar alınmıştır. 19 Şubat 1932 tarihinde açılmış olan 14 halkevi kısa zaman içerisinde sayı olarak artmıştır. Halkevleri toplumun eksik yönlerini gidermeye çalışmış ve bu konuda büyük bir fayda sağlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk tarafından açılan halkevleri mili irade ve mili bilincinde gelişmesi yönünde yapılanmıştır. Atatürk devrimleri halka anlatılmaya çalışılmış ve bu konuda önemli çalışmalar sürdürülmüştür. Halkçılık ilkesi doğrultusunda doğan halkevleri insanları geleceğe hazırlama açısından da önemli bir yer tutmuştur. Kayseri Halkevi insanları sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda geliştirmenin yanı sıra eğitilmiş aydın insan seviyesine ulaştırmayı amaçlamıştır. Kayseri Halkevi gerek kuruluş amacı gerek faaliyet açısından toplumu kucaklamış ve topluma faydalı bir kurum haline getirilmiştir.

Bu çalışmada Halkevleri hakkında genel bir bilgi verildikten sonra Kayseri Halkevi üzerinde durulmuştur. Öncelikli olarak Kayseri Halkevi hakkında ulaşılabilecek kaynaklar taranmış ve gözden geçirilmiştir. Bu Halkevi tarafından çıkarılan kitap ve yayınlar incelenmiştir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi'nden belgeler taranmış ve Kayseri Halkevi ile ilgili tezler ve makaleler okunmuştur. Kayseri Halkevinin oluşumu ve şubeleri ayrı bir şekilde ele alınıp açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kayseri, Halkevleri, CHP, Halkçılık, Eğitim, Tarih, Halk odaları

ABSTRACT

MASTER THESIS
KAYSERİ PUBLIC CENTER AND ITS ACTIVITIES

Kübra GEZER

Batman University Graduate Education Institute

Department of History

2025, 101 Pages

In 1930, citizens realized that revolutionary movements and innovations could not reach the people. In the face of this situation, the Republican People's Party made a decision to open community centers. The 14 community centers opened on February 19, 1932 increased in number in a short time. Community centers tried to eliminate the deficiencies of the society and provided great benefits in this regard. Community centers opened by Mustafa Kemal Atatürk were structured in order to develop the national will and national consciousness. Atatürk's revolutions were tried to be explained to the people and important works were carried out in this regard. Community centers, which were born in line with the principle of populism, also had an important place in terms of preparing people for the future. Kayseri Community Center aimed to develop people socially, culturally and economically as well as to reach the level of educated and enlightened people. Kayseri Community Center embraced the society in terms of both its establishment purpose and its activities and became a beneficial institution for the society.

In this study, after giving general information about Community Centers, Kayseri Community Center was focused on. First of all, the sources to be reached about Kayseri Community Center were scanned and reviewed. The books and publications published by this Community Center were examined. In addition, documents from the Republic Archives of the Presidency of the State Archives of the Republic of Turkey were scanned and theses and articles about the Kayseri Community Center were read. The formation of the Kayseri Community Center and its branches were discussed and explained separately.

Keywords: Kayseri, People's Houses, CHP, Populism, Education, History, People's Chambers

ÖNSÖZ

Cumhuriyetin ilanından sonra toplumsal alanda yapılan devrim hareketlerinin kalıcı olması için kurumlara ihtiyaç duyulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti bu alanda birçok

yeniliğe adım atmıştır. Yapılan bu yenilik çalışmalarından biri halkevleridir. 1932 yılında kurulan halkevleri devlet ile halk arasındaki köprüyü güçlendirmiştir. Bu kurum sayesinde devrim hareketlerinin kalıcı olması sağlanmış, en ücra köşelere bile ulaşılmaya çalışılmıştır. Ülkenin çoğu yerinde halkevleri kurulmuş, kurulmayan yerlerde ise halk odaları açılmıştır. Bu sayede köy ve kasabadaki insanlara da eğitim vermeye başlanmıştır. Kayseri Halkevi 9 şubesiyle aktif bir şekilde faaliyetlerini gerçekleştirerek 19 sene boyunca halka hizmet etmiş ve bu doğrultuda çalışmalarını sürdürmüştür. Diğer halk evlerinde olduğu gibi Kayseri halkevinde de eğitim ve öğretim başta olmak üzere Türk dili üzerinde durulmuştur. Lakin bunun yanında sosyal, kültürel, ekonomik alanda yapılan çalışmalara da önem verilmiştir.

Kayseri Halkevi ve Faaliyetleri adlı tez çalışmasında Halkevleri hakkında bilgi verildikten sonra Kayseri tarihi ile Kayseri Halkevi ve Faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Tez hazırlama sürecinde benden desteğini esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Canan SARIYAR SEZAN ve Doç. Dr. Tekin İDEM hocama teşekkürlerimi borç bilirim.

Kübra GEZER
BATMAN-2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ	xi
1.GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	2
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Yöntemi	3
2. HALKEVLERİNİN TARİHÇESİ.....	4
2.1. Halkevlerine Genel Bakış	4
2.1.1. Türk ocaklarının kapatılışından halkevlerine geçiş	5
2.1.2. Halkevlerinin doğuşu	8
2.1.3. Halkodalarının kuruluşu	12
2.1.4. Halkevlerinin idari yapısı.....	16
2.1.5. Halkevlerinin yapısal malzemesi ve kurulduğu alanlar	18
2.1.6. Halkevi bütçesi	18
2.2. Halkevlerinin Gelişimi ve Şubeleri.....	19
2.2.1.Şubeler	23
2.2.1.1. Dil ve edebiyat şubesi	24
2.2.1.1.1.Konferans.....	24
2.2.1.1.2.Dil çalışması	25
2.2.1.1.3. Edebiyat alanındaki çalışmalar	25
2.2.1.1.4. Büyükleri yâd etmek	25
2.2.1.1.5. Dergi	25
2.2.1.2. Güzel sanatlar şubesi	26
2.2.1.2.1. Müzik çalışmaları	26
2.2.1.2.2. Milli rakslar.....	27
2.2.1.2.3.Resim çalışması	27
2.2.1.2.4. Fotoğraf çalışmaları	27
2.2.1.3. Temsil şubesi	28
2.2.1.4. Spor şubesi	29
2.2.1.5. Sosyal yardım şubesi	30
2.2.1.6. Halk dershaneleri ve kurslar şubesi	32
2.2.1.7.Kütüphane ve yayın şubesi	33
2.2.1.8. Köycüler şubesi.....	34
2.2.1.9. Tarih ve müze şubesi	35
2.3. Halkevleri Tarafından Çıkarılan Dergiler	36
2.4. Halkevlerinin Kapatılması	38

3. KAYSERİ ŞEHİRİ.....	39
3.1. Kayseri Tarihi ve Kayseri'ye Genel Bakış	39
3.1.1. Kayseri adının anlamı	39
3.1.2. Kayserinin tarihi	40
3.1.3. Kayseri'nin sosyo-kültürel yapısı	42
3.1.4. Kayseri'nin ekonomik yapısı	44
3.1.5. Kayseri mimari yapısı	45
3.1.5.1. Kayseri evleri	46
3.1.5.2. Sivas Hatun camii	47
3.1.5.3. Hunat Hatun külliyesi	47
3.1.5.4. Kayseri bedesteni	47
3.1.5.5. Sultan Hanı kervansarayı	47
3.1.5.6. Kara Mustafa Paşa kervansarayı	48
3.1.5.7. Vezir Hanı	48
3.1.5.8. Şeyh Tennuri türbesi	48
3.1.5.9. Tekgöz köprüsü	48
3.1.5.10. Kayseri kalesi	49
4. KAYSERİ HALKEVİ	49
4.1. Kayseri Halkevi ve Kuruluşu	49
4.2. Kayseri Halkevinin İdari Kısım ve Meslek Dağılımı	52
4.2.1. Kayseri halkevi başkanları	52
4.2.2. Kayseri halkevlerinin mesleklere göre dağılımı ve katılım sayısı	57
4.3. Kayseri Halkevinin Proje, Tamirat ve Ödeneği	63
4.4. Kayseri Halkevi Şubeleri ve Şube Faaliyetleri	64
4.4.1. Dil-tarih ve edebiyat şubesi	64
4.4.2. Güzel sanatlar şubesi	66
4.4.3. Temsil şubesi	68
4.4.4. Spor şubesi	73
4.4.5. Sosyal yardım şubesi	75
4.4.6. Halk dershaneleri ve kurslar şubesi	77
4.4.7. Kütüphane ve yayın şubesi	79
4.4.8. Köycülük şubesi	81
4.4.9. Müze ve sergiler şubesi	82
5. KAYSERİ HALKEVİ YAYIN FAALİYETLERİ	84
5.1. Kayseri Halkevi Tarafından Çıkarılan Yayınlar	84
5.1.1. Kayseri halkevi tarafından çıkarılan kitaplar	84
5.1.1.1. Kayseri halkevi armağanı	84
5.1.1.2. Kayseri halkevi armağanı	84
5.1.1.3. Kayseri sözlüğü	84
5.1.1.4. Mimar Sinan köyü	85
5.1.1.5. Tavlusun köyü	85
5.1.1.6. Argıncık köyü	85
5.1.1.7. Germir köyü	86
5.1.1.8. Yaya köy gezileri tetkik notları, seri 5, Talas köyü	86
5.1.1.9. Argıncık köyü	86
5.1.1.10. Üç devrin hılasası, halkevi konferans neşriyatı, seri 2	87

5.1.1.11. Kültür direktrmzden konferanslar; Adab-ı muaşeret	87
5.1.1.12. Riyazî kadınlar seri-3	87
5.1.1.13. Yunus Emre// kayseri halkevi başkanı avukat bay Naci zsan'ın tarih kurultayı ve eserleri hakkında verilen konferans, seri 4-5	88
5.1.1.14. Arzın menşei, seri-6	88
5.1.1.15. Anadolu Selçuklularından kayseri ve civarını ilgilendiren notlar, seri-14	88
5.1.1.16. Anadolu Türk beylikleri devrinde Kayseri'yi ilgilendiren notlar, seri-15	88
5.1.1.17. Takvim ve tarihi	89
5.1.1.18. Halk kürsüsünden akisler	89
5.1.1.19. Kayseri takvimi	89
5.1.2. Kayseri halkevi tarafından çıkarılan Erciyes dergisi	90
6. SONUÇ	91
KAYNAKÇA	94
EKLER	101

KISALTMALAR

BCA	:Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi
CHF	:Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
DP	:Demokrat Parti
MÖ	:Milattan Önce
SCF	:Serbest Cumhuriyet Fırkası
TDK	:Türk Dil Kurumu
TKP	:Türkiye Komünist Partisi
TTK	:Türk Tarih Kurumu
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
s.	:sayfa
ss.	:sayfa sayısı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. 1940-1950 yılları arasında açılan halkodaları.

Tablo 2.2. 20 Şubat 1949 tarihi itibarıyla halkodalarının illere göre dağılımı.

Tablo 2.3. 1932 ile 1952 yılları arasında kurulmuş olan Halkevlerinin tahmini sayısını belirtmektedir. Yıllara göre açılan Halkevleri ile ilgili istatistikler.

Tablo 2.4. Yıllara göre Halkevi şubeleri.

Tablo 2.5. Türkiye de genel olarak çıkarılan Halkevi dergileri.

Tablo 3.1. İl iktisadi faal nüfusunun faaliyet kollarına göre dağılımı.

Tablo 4.1. Kayseri Halkevine bağlı halkodaları.

Tablo 4.2. Kayseri Halkevi idari kısım tablosu.

Tablo 4.3. Açıldığı gün9 şube şeklinde faaliyete başlayan halkevinin idari yapısı.

Tablo 4.4. 1932-1934 yılları arasında halkevinin aktif olarak faaliyet gösteren 9 şubesinin başkan ve üyelerinin listesi.

Tablo 4.5. Kayseri Halkevi'nin başkanları.

Tablo 4.6. Kayseri Halkevine 1934 yılında 25 kadın 120 erkek olarak 145 kişi resmi olarak kayıtlı haldeydi. Bu seneye ait şubelere kayıtlı üyelerin mesleklere göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4.7. 1935 yılında 27 bayan, 1072 erkek toplam 1099 üyeden oluşan halkevi şubelerine kayıtlı üyelerin mesleklerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4.8. 1932-1937 yılları arasındaki çalışmaların rakamla ifadesi verilmiştir.

Tablo 4.9. Kayseri Halkevi binası için yaptırılacak mobilya listesi.

Tablo 4.10. Temsil Kurulu tarafından yapılan toplantıların konuları, sebepleri ve katılım sayıları.

Tablo 4.11. Kayseri Halkevi kursiyerlerinin temsil ettikleri oyunlar.

Tablo 4.12. Spor Şubesinin çalışmaları ayrıntılı olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.13. Halkevinin 1932-1937'ye kadar olan içtimai yardım faaliyetleri verilmiştir.

Tablo 4.14. Kayseri'deokuma-yazmadurumu.

1.GİRİŞ

Osmanlı Devleti iktidarda olduğu yıllarda kendine özgü bir düzene vardı. Son dönemine doğru batıdan geri kaldığının farkına varan Osmanlı batıya yönelmiştir. İlk zamanlar batı düzeni takip edilememiştir bu sebeple batıdan geri kalınmıştır. Osmanlı Devleti zamanla reform çalışmalarına başlamıştır. Fakat bu çalışmalar derinlemesine bir etki göstermemiştir. Bu da kurumları kötü yönde etkilemiş, eğitimde bir gerileme yaşanmasına sebep olmuştur. Osmanlı Devleti'nde yaşayan aydın kesim bu sorunlar için çözümler aramaya başlamıştır. 1850'li senelere denk gelen çözüm arama çabaları 1862 yılına varana kadar da devam etmiştir. Eğitim reformlarına istinaden üniversiteler halka açık hale gelmiştir. Halkın eğitimi için dernekler kurulmuş ve Türk Ocakları açılmıştır. Kurtuluş savaşının yaşandığı yılların ardından ülke işgal altında olmasına rağmen, halkın eğitimi üzerinde önemle durulmaya devam edilmiştir. Savaştan sonra ülke genelinde okuma yazma alanında bir seferberlik başlatılmıştır. 1926'da Halk Eğitim kurumları açılmış, 1927'ye gelindiğinde Halk Derslikleri kurulmuştur. 1928'de ise şehrin ücra köşelerinde yaşayan halkı eğitmek amacıyla çalışmalara başlanıp gezici okullar olan millet mektepleri açılmıştır. Bu şekilde devam eden süreçte yıl geçtikçe ilerleme sağlanmıştır. 1930'da okuma odaları açılarak insanların okuduklarını unutmama ve okuma alışkanlıklarını ilerletmeleri sağlanmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra Mustafa Kemal ve arkadaşları halkı çağdaş seviyeye ulaştırmak için inkılâp hareketlerine girişerek inkılâpları halka uygulamak ve benimsetmek için gerekli kurumları açmıştır(Ay,2023,s.1). Halkevleri de bu kurumlardan biridir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün halkçılık ilkesi doğrultusunda oluşturulan Halkevleri insanlar arasındaki ayrımı ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Sınıfsız bir toplum düzeni oluşturmayı öngören bu kurum, tüm insanların birbiriyle iletişim içinde bulunduğu bir toplum düzeni oluşturmayı amaçlamıştır. Kadın-erkek ayırt etmeden, meslek ayrımı yapmadan ve insanlar arasında sosyal statü farkı gözetmeksizin beraberliğin olduğu bir toplum düzeni oluşturmanın bir aracı olmuştur (Çeçen,2000,s.23). Asıl amacı insanları tek bir çatı altında toplamaktır. Bu sebeple açılan halkevleri insanlara inkılâp hareketlerini benimsetip halkı inkılâplar doğrultusunda aydın medeniyetler seviyesine ulaştırmayı amaçlamıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2). Atatürk ilkelerine bağlı bir şekilde kurulan

cumhuriyet bu ilkeler doğrultusunda halka fayda sağlamaya çalışmıştır. İl ve ilçe fark etmeksizin ulaşılabilen her köşeye ulaşmaya çalışılıp bu amaç doğrultusunda halkevleri ve halk odaları kurulmuştur.

Kayseri Halkevi 24 Haziran 1932 senesinde açılmış ve en ücra köşelere kadar ulaşmayı amaçlamıştır. Diğer illerdeki halkevlerinde olduğu gibi Kayseri Halkevi de Atatürk ilkelerine bağlı bir şekilde ilerlemeye çalışmıştır. Ülke genelinde açılan 55 halkevinin içinde Kayseri Halkevi de 9 şube şeklinde kurulmuştur (Taşoluk,2007,s.10). Halkçılık ilkesi temel alınarak tüm halkın bu eğitim faaliyetlerinden faydalanması yönünde çaba sarf edilmiştir. Halkın eğitimi üzerinde durulmuş, halk eğitim ve zihin olarak geliştirilmeye çalışılmıştır (Ay,2023,s.2).

Bu çalışma 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümünde Halkevlerinin kurulma nedenleri ve kuruluş süreci açıklanmıştır. Halkevlerinin örgütlenişi ve Dil Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershanesi ve Kurslar, Kütüphane ve Yayın, Köycülük, Tarih ve Müze Şubeleri aracılığıyla yürütülen faaliyetler genel hatları ile ele alınmıştır. Sonrasında Halkevleri tarafından çıkarılan dergiler, halkevlerinin kapanış süreci açıklanmıştır. İkinci bölümde Kayseri ilinin tarihine, adının nereden geldiğine, şehrin sosyo-kültürel yapısına değinilmiş, ekonomi ve mimarisi hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde Kayseri Halkevinin kuruluşu, gelişimi, idari kısmı, projesi ve 9 şubesinin yaptığı faaliyetlere ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise Kayseri halkevi tarafından çıkarılan kitaplar ve dergiye yer verilmiştir. Bu doğrultuda Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivlerinde bulunan belgeler çalışmanın temelini oluşturmuştur.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Osmanlı Devleti'nde ve yeni kurulan cumhuriyette üzerinde durulmayan genç-yaşlı nüfusun, kadın-erkek fark etmeksizin herkesin eğitim, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı üzerinde durulmuştur. Osmanlı Devleti yıkıldıktan sonra bu topraklar üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti batıdan geri kaldığının farkına varmış ve batı da varlığını sürdüren toplumların seviyesine ulaşmak için çalışmalar başlatmıştır. Türk Ocakları, Millet Mektepleri, Halk Odaları ve Halkevleri gibi kurum ve kuruluşlar kurarak sorunların önüne geçmeye çalışmıştır. Gün geçtikçe sayı olarak artan halkevleri kaldırıldığı döneme kadar birçok çalışma yürütmüştür. Genel anlamda halkevlerinin, il olarak da Kayseri Halkevleri üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada Kayseri Halkevinin

yapmış olduğu faaliyetler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Kayseri Halkevi kendi imkânları çerçevesinde halka fayda sağlamaya çalışmıştır. Nüfusu farklı alanlarda eğitim yeteneklerine göre açılan şubelere yönlendirmiştir. Bu araştırmanın amacı Kayseri Halkevlerinin kuruluşu, yürütmüş olduğu faaliyetler, halkevinin Kayseri’ye ve ülkemize katkısı ve faydalarını gün yüzüne çıkarmaktır. Kurulan halkevlerinin yürüttüğü çalışmalar üzerinde durulmuştur. Teşkilat olarak nasıl yapılandığı, ne tür yollar izlediği ve toplumların hangi kısmının bu kurumlarla ilgilendiği üzerinde durulmuştur.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada, “Kayseri Halkevi ve Faaliyetleri” alanında araştırmalar yapılmış, yapılan bu araştırmalar sayesinde halkevleri ile ilgili bilgiler verildikten sonra Kayseri Halkevi üzerinde durulmuştur. Kayseri ilinde halkevi tarafından yapılan faaliyetler ve yaşanan süreçler ortaya çıkarılmıştır. Halkevleri ile ilgili yazılan tezler, makaleler ve literatürde birçok yazılı eser araştırılmış ve analiz edilmiştir. Halkevleri Cumhuriyet’in ilk yıllarında birçok açıdan geride kalan ülkemizin batı standartlarına ulaşması açısından önemli bir yerde konumlanmıştır. Bu sebeple ortaya çıkan birçok çalışmanın odak noktası olmuştur. Halkevleri kurulmadıkları yerlere kadar ulaştırılmış aynı zamanda halkevi kurulmayan illerde halk odaları kurulmuştur. Başta Kayseri ili olmak üzere bahsettiğimiz halkevi ve halkodaları ilk olarak Atatürk ilkeleri doğrultusunda hareket etmeye çalışmış ve Türk dili üzerinde durulmuştur. Ülkemizde bir değişim ve dönüşüm içerisine girilmiştir. Yapılan bu dönüşüm sadece eğitim ile sınırlı olmamış, aynı zamanda ülkedeki vatandaş ve gençlerin kendilerini birçok alanda geliştirmesine yardımcı olmuştur. Bu çalışmada Kayseri Halkevi’nin kuruluşuna, rejimine, şubelerine ve bunların insanlar üzerindeki etkisine de değinilmiştir. Aynı zamanda halkevlerine insanların nasıl yaklaştığı, nasıl faaliyetler yürütüldüğü, insanların tepkileri ile faaliyetlere, etkinliklere, ulaşıp ulaşılmadığı yönüne bakılmıştır. Bunların yanı sıra eğitim üzerindeki faydasına da bakılmıştır. Özel anlamda Kayseri Halkevi alanında yapılan bu araştırma literatür de eğitim tarihine ait araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu alışma da geçmiş zaman içerisindeki olayların açığa çıkarılıp öğrenilmesi açısından nitel araştırma yöntemlerinden arşiv tarama metodu kullanılmıştır. Arşiv tarama metodu; tarihi olayların literatür de yer aldığı şekli ile araştırılıp kayıt, belge ve malzemelerin bulundukları yerlerde incelenmesi, değerlendirilmesi sonucunda kullanılan arşiv tarama metodudur (Yılmaz,2019,s.43). Bu kapsamda kitaplar, dergiler, yüksek lisans ve doktora tezleri, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, C.H.F Halk Talimatnamesi ve birçok makaleden istifade edilmiştir. Özellikle birinci elden kaynaklar tercih edilmiştir. Kullanılan tüm kaynaklar ve kaynak sahipleri tezin son bölümünde kaynakça kısmında eksiksiz bir biçimde verilmiştir.

2. HALKEVLERİNİN TARİHÇESİ

2.1. Halkevlerine Genel Bakış

2.1.1. Türk ocaklarının kapatılışından halkevlerine geçiş

Türkiye’de geçmişi cumhuriyetten önceye dayanan kuruluşlar içinde Türk Ocaklarının ayrı bir yeri vardır. Türk Ocakları, Osmanlı Devleti’nin yıkılma sürecinde olduğu yıllarda varlık göstermiş ve bunun önüne geçmek için mücadele vermiştir. Türk Ocakları devletin içinde yaşayan Türkler ve farklı devletlerde yaşayan Türkler arasındaki kültür birliğini kurmaya çalışmıştır(Bolat Bozaslan,2020, s.409).II. Meşrutiyet Dönemi’nde kurulan milliyetçi derneklerden en önemlisi Türk Ocağı’dır. Bu dönemde Milliyetçilik fikri üzerinde durulmuştur. Milliyetçilik fikri hem Müslüman hem de gayrimüslim halkı etkisi altına almıştır. Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan milletler bağımsızlık hareketlerine başlamıştır. Devletin parçalanması anlamına gelen isyanlar, Rusya, İngiltere, Fransa gibi büyük devletlerin de desteğiyle kısa zamanda güç kazanmıştır. Bu hareketler karşısında devletin yıkılmaması için çeşitli önlemlere başvurulmuştur. İlk başta Osmanlı toprakları üzerinde yaşayan bütün tebaanın dil, din, ırk, cinsiyet ayırt edilmeksizin Osmanlı vatandaşı olduğu düşüncesi savunulmuştur (Seyhan,2024, s.131).

Bu dönemde ortaya çıkan diğer fikir akımlarından olan batıcılık, Batı dışı toplumlarda, Batı’nın gelişmişlik düzeyine ulaşabilmek için gerçekleştirilen siyasi, sosyal ve kültürel faaliyetler için kullanılırken; Batıcılık kavramının zaman zaman garplılaşıma, çağdaşlaşma, modernleşme, yenileşme gibi kavramlarla da ifade edildiğini görmek mümkündür (Taş ve Göksüçukur, 2019, s. 474). Diğer bir fikir akımı olan İslamcılık Türk modernleşmesi adı verilen süreçte, toplumsal problemlerin tanımı, çözümü ve toplumsal değişme sürecine bağlı olarak geliştirilen seçeneklerden biridir (Taş ve Göksüçukur, 2019, s. 477). Bir akım olan Türkçülük de Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılmak üzere olduğu Türk aydınlarınca hissedilmeye başlandığı bir dönemde, bu çöküşü engellemek ve yeni bir düzen oluşturmak için aranan çarelerden biri olarak ortaya çıkmıştır (Taş ve Göksüçukur, 2019, s. 481).

Kurtuluş Savaşı’nın çoğu evresinde milliyetçilik duyguları ile aktif bir şekilde kendini gösteren Türk Ocakları, savaş sırasında Türk milletinin dik durması ve milli iradesini geliştirmesi adına önemli bir yere sahiptir. Bu kurum özellikle milli mücadele döneminde işgaller karşısında halkı bilinçlendirmeyi amaçlamış ve böylelikle milli mücadelenin başarıyla sonuçlanması için çaba göstermiştir. Millî Mücadelenin zaferle sonuçlanması ile kapatılan Türk Ocakları yeniden 1922 senesinde açılmış ve çalışmalarına devam etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş savaşından sonra

kurulan yeni devletin ilerlemesinde bu ocaktan büyük ölçüde yararlanacağını söylemiştir. Türk ocaklarını ziyaret eden Mustafa Kemal bu kurumun "*tarihinden itibaren çok yüksek hizmetler ifa ettiklerini*" dile getirmiştir. Mustafa Kemal, Bursa Türk Ocağında yapmış olduğu bir konuşmasında bu kurumun işlevleri ve katkıları ile ilgili şunları söylemiştir: "*Milletin hayatını daima hassas ve yüksek bir halde bulundurmak, zihinlerdeki eski pasları atmak için en kuvvetli istinatgah ocaklardır. Ben de böyle bir Ocak'ta bulunduğumdan dolayı çok memnunum. Tarz-ı mesainizde muvaffakiyetinizi de gördüm. Tebrik ve teşekkür ederim*". Sözün kısası, "*Atatürk bu kuruluşları çağdaş ve gerçekçi bir Ulusçuluk akımına doğru sürüklemek istedi. Bunları Cumhuriyet yönetiminin birer parçası yaparak ulusçuluk ilkesinin yanı sıra Türk devriminin halkçılığını da bu örgütün çatısı altında örgütlenmeye çaba gösterdi.*" (Kara,2019,s.48-49).

Türk Ocaklarının sayısı 1926 senesinde 217'ye, üye olanların sayısı 30.000'e varmaktadır. Yeni döneme girişle beraber Türk Ocaklarının hızlı bir şekilde yeniden açılması ilk olarak Mustafa Kemal Paşa, daha sonra devletin bu kuruma destek vermesi ve ilgi göstermesi ile olmuştur. Mustafa Kemal, Türk Ocakları aracılığıyla çağdaş Türkiye ülküsünün halkın içerisinde dağılmasını amaçlamıştır. Mustafa Kemal'in Türk Ocaklarına verdiği destek bu ocaklara hem maddi hem manevi yönden olumlu etki yapmaktadır (Arıkan ve Deniz,2004,s.406).

Yeniden şekil alan ve zamanla ideoloji ve kültürün de katkısıyla yeni düzenin kalıcılığını amaçlayan bu kurum, ilk zamandan beri Türk milleti için yeni bir düzen amaçlamıştır. Milliyetçiliğin istediği gibi bir düzen oluşturmaya çalışılmıştır. 1927 senesinde Mustafa Kemal Atatürk'ün emri üzerine alınan karar, Türk Ocağı'nın inkılâpları oluşturmada Cumhuriyet Halk Fırkasıyla çalışma yönünde karar alması, ocaklar için mühim bir süreç olmuştur (Ölçekli,2020,s.680-681).

Millî Mücadelenin ilk yıllarında düşman kuvvetlerinin ülkeden çıkarılması ve yapılan yeni ülkenin kuruluşunda yer alan Türk Ocakları cumhuriyetin ilanından sonraki döneminde de önemini korumuştur. Mustafa Kemal Atatürk de bu kuruma önem vermiştir. Ocakların bina ve ihtiyaçları hükümetin desteği ile karşılanmıştır. Yönetimin Türk Ocaklarına ilgi ve destekleri zamanla artmıştır (Sarınay,1993,s.254-255).Ancak Cumhuriyet Fırkası ile beraber çok partili hayata geçiş çalışmalarının başarısız olması ve Menemen Olayı, yapılan inkılâp hareketlerinin halk arasında tam olarak yerleşmediğini göstermiştir. Bunun üzerine Cumhuriyet Halk Partisi'nin siyasi ve ideolojik olarak tekrardan yapılanma sürecinde Türk Ocakları'nın durumu gündeme gelmiştir. Öyle ki Türk Ocakları'nın muhalif bir tavır izlemeye başlaması, Türk Ocakları'nın salonlarda

hükümetin icraatlarının açık bir şekilde eleştiriliyor olması ve ocaklıların Serbest Cumhuriyet Fırkasına sempati duyması alınacak kararı etkilemiştir (Sarınay,1993,s.315).

Bu kurumlar 1930yıllarından sonra Tek Partili Yönetim'e geçilmesiyle beraber zorlu bir sürece girmiştir. İsmet Paşa'nın başta olduğu CHP içindeki radikal görüşlerin partinin içerisinde ve dışında siyasi karşıtları temizlemeleriyle beraber partiye bağlı olan ya da bağlı olmayan diğer kurum ve kuruluşlar gibi ocaklar içinde kapanma süreci başlamıştır (Güz,2018,s.1077).

1931 yılında 278 şubeye ve 32 bin üyeye sahip Türk Ocakları'nın kapanmasındaki asıl düşünce CHP'ye karşı bir rakip olarak görülüp endişe içine girilmesiydi. Bunun haricinde; devletin başında olan yöneticilerle ve birçok alanda tek söz sahibiymiş gibi olma isteğinin bu kapanmada rolü olduğu kesindir. Bu amaçla, cumhuriyetin istediği laik anlamda ve batılı değer ile milli kimlik yolunda Türk Ocağı'nın gelenek ve milliyetçilik anlayışının gitgide farklılaşması, ocakların kapanmasının nedenlerinden olmuştur. İnkılâpların süratli ve kontrol edilmemesi, yeniden yaratılmak istenen millet ile farklılıklar oluşturmaktadır. Türk Ocağının yayım organı olan "*Türk Yurdu*" dergisi de yayım faaliyetlerine son vermiştir (Seyhan,2024,s.8-9).

Mustafa Kemal Atatürk'ün 24 Mart 1931'de verdiği emir üzerine Türk Ocakları ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin birbirine bağlaması yönünde karar verilmiştir. 10 Nisan 1931'deki Türk Ocağı Olağanüstü Kurultayı'nda ocakların kapatılması ve CHP'ye katılması yönündeki kararı uygulamaya koymuştur. Ocakların tüm malı CHP'ye geçmiştir (Ölçekli,2020,s.682-683). Türk Ocaklarının kapanmasından sonra bu ocaklar yerini 19 Şubat 1932'de halkevlerine bırakmıştır. Ocaklar tekrardan etkinliklerine ancak 1949'da yeniden başlayabilmiştir (Kara,2019, s. 51).

Türk Yurdu dergisi 1931 senesinde kapatıldıktan sonra Türk Ocakları'nın 1949 yılında yeniden açılmasına kadar sessiz kalmamış, ocağın kapalı olduğu 1942 senesinde tekrar yayım hayatına başlamıştır. Türkiye ve dünya açısından oldukça zor bir dönem olan II. Dünya Savaşı yıllarında Türk Yurdu dergisi de hem iç politikadaki gelişmelerle hem de savaşının getirileriyle yakından ilgilenmiştir. Öncelikli olarak ilk sayının ilk sayfasındaki önsözde derginin amacı, hedefi ve yöntemi açıklanmıştır. Buna göre Türk Yurdu dergisinin ülküsü Türklüğe ve onun yükselişine hizmet etmektir. Bu süreçte İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Milliyetçi Bir Ses: "*Türk Yurdu Dergisi (1942-1943) 18 kuvvet kaynağı Türk milletinin zaferlerle dolu parlak mazisidir. Türk tarihinden güç alarak geleceğe emin adımlarla yürüneceği ifade edilmiştir.*" Bu anlayış Türk Ocakları'nın temel prensiplerindendir. Türk Ocağının kapalı olduğu süreçte de maziden güç alma,

ecdadın zaferlerini geleceğe yön verecek birer rehber olarak kullanma ilkesi devam etmiştir. Türk milletinin binlerce yıllık tarihinde hiçbir zaman istiklalini kaybetmediği, demokrasinin dünya tarafından bilinmediği çağlarda dahi demokrasiye, insan haklarına saygılı medeni bir devlet – millet olma özelliğini koruduğu ileri sürülmüştür. Dünya medeniyetine katkı sağlarken millî kültürden taviz verilmediğinin altı çizilmiştir. Bu görüş Türk Yurdu dergisinin çıktığı 1942-1943 yılları öncesinde geçerli olduğu gibi 1949 yılı itibariyle ocağın yeniden açıldığı dönemde de geçerliğini korumuştur (Seyhan,2024,s.17-18).

2.1.2. Halkevlerinin doğuşu

Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'a gitmesi ile Millî Mücadele hareketi fiilen başlamıştır. Başarı ile devam eden Millî Mücadele hareketi, zamanla oluşturulan bazı siyasi ilişkiler ve devletin çağdaş olması hakkındaki görüşler gündeme gelmiştir. O dönemde Türk milleti yıllarca, bilim, kültür, sanat ve diğer alanlarda geri kalmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, Millî Mücadele'nin zafer ile sonuçlanmasından sonra, yapılması gereken ilk işin, Türk insanını birçok açıdan yükseltmek ve bilinçlendirmek olduğu düşüncesi vardır. Bu açıdan Türk halkına hizmet edecek bir teşkilata ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyacın karşılanması sebebiyle Halkevlerinin kurulması kararlaştırılmıştır. Yeni açılan halkevleri için doğrudan belirlenen ve tüzükte de ayrıntısıyla yer alan işlev ve görevler şu şekilde tespit edilmiştir; *“Atatürkçülüğün niteliğinin ve amaçlarının bilinçli algılanıp benimsenmesi, değer yargılarının buna uyumlu gelişme sürecine girmesi, yeni değer yargılarının oluşması, Doğu kültüründen Batı kültürüne geçişte kültür, sanat, spor ve yazının etkinliklerine katkıda bulunarak halka gönüllü hizmet sunulması”*dır (Kara,2019,s.53). Bu sebepler doğrultusunda açılan halkevleri siyasi, hukuki, toplumsal, ekonomik vb. konularda peş peşe devrimler yapmıştır. Lakin bazı sorunlar vardır. Bu sorunlardan ilki 1929 senesinde oluşan dünya ekonomik bunalımıydı. Ekonomik yönden oluşan bu bunalım Türkiye'yi de olumsuz yönden etkilemeye başlamıştır. Ülkede ilk sırada tüccar sınıfının ve büyük toprak sahiplerinin zayıflamasına, sivil-asker bürokrasinin daha fazla güç kazanıp ülke yönetiminde etkin duruma gelmesine sebep olmuştur. Var olan bu ekonomik durumun getirdiği olumsuzlukların önüne geçmek için halkın istek ve gereksinimleri göz önünde bulundurulmaya çalışılmıştır (Kara,2019,s.57-58).

Başka bir sorun ise oluşturulan devrimler halka ulaştırılamamıştır. Ülkenin önde gelen kadrosu ciddi anlamda yoğun durumdaydı. Halk yeteri kadar bilgi sahibi değildi. Okur-yazarlık oranı çok azdı, halka ulaşmak için gerekli araçlar da eksikti. Bunların sonucunda ortaya çıkan yenilikler halka zamanında ulaştırılamıyordu. İletişim araçları o kadar eksikti ki kuytu köşede oturan insanlar Mustafa Kemal'e padişah olarak sesleniyordu. Bunlar ele alınırsa halkın ve devletin arasındaki ilişkinin ne kadar kopuk olduğunun farkına varılıyor. Kurtuluş Savaşı yaşandıktan sonraki süreçte Mustafa Kemal gerçek savaşın cahiliyet karşısında verilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Türk halkının birçok açıdan ileri düzeye taşınması ve zihinsel açıdan mantıklı bir toplum düzeyine getirilmesi amaçlanmıştır (YenisoyÖzkan,2023, s. 159).

Mustafa Kemal 1930 senesinde yurt gezilerine çıkmakta ve bu geziler sonucunda kopukluğu tam olarak idrak edip, bunların önüne geçmek için birtakım tedbirler almaktaydı, bu tedbirlerden biri de halkevleriydi. 1930 senesinde yaşanan SCF tecrübesi de halkın arasındaki hoşnut olmayan durumun bir sebebi olmuştur. SCF çok az bir zamanda çok fazla bir halk desteği almıştır. Belediyeye ait seçimlerde de büyük bir başarı elde etmiştir. Bunun sonucunda iktidarda olan CHF ile halk arasındaki ayrılığın sebebi olmuştur. Aynı zamanda Menemen Olayı da dönemin Amerikan büyük elçisi tarafından “*bir hastalık belirtisi*” olarak tanımlanmıştır ve Menemen Olayı için yapılan devrimlerin topluma mal edilemediği aynı zamanda yapılan rejim hareketinin geleceğinin güvence altında olmadığına bir yansıması anlamına gelmekteydi (Gündörü, 2022, s.22). Halk ile CHP arasındaki bu ayrılığın birleştirilmeye ihtiyacı vardır. Bu sebeple halkı, devleti ve devletin ileri gelenlerini birleştirmek, devrimleri ve düşünce sistemini insanlara ulaştırmak, yeni düzen için halkın maddi manevi dayanağını almak üzere etkinlikler yapılmıştır. Bu yeni düzen için iletişim araçlarının dayanak olmaması büyük problemlere yol açmıştır.

1931 yılına gelindiğinde gazeteler, haberler çıkararak, Türk Ocaklarının kapatılması gerektiği ve halkevlerinin açılması yönünde deyişler de bulunmuştur. Bununla ilgili Atatürk'ün verdiği bir beyanatta “*aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidir*” ifadesi vardır. Halkevlerinin kuruluşundan bir süre evvel bir talimatname oluşturulmuştur. Bu Talimatname oluşturulurken farklı ülkelerin bu kuruma benzer yönleri araştırılmıştır. Lakin ülkelerin hiçbirisi tam olarak örnek kabul edilmemiştir. Türkiye'nin toplumu, toplumun gereksinimleri ele alınmış ve Türk ocaklarının daha önceki birikimlerinden de faydalanılmıştır. Bu amaçla Türk halkına hizmet etmesi için

bir kuruma gereksinim duyulmuş ve halkevlerinin oluşturulmasına karar verilmiştir (Özdemir ve Aktaş,2011,s.242).

Atatürk'ün emri üzerine halkevlerinin talimatnamesini yapma emri Reşit Galip'e verilmiştir. CHP Üçüncü Kongresinde halkevleri parti içerisinde yapılanan beşinci büroya bağlı hale getirilmiştir. Reşit Galip çok sayıda devletin kültür ve gençlik kurumlarını araştırmış ve bu açıdan halkevleri yönetmeliğini yapıp şehrin her yerinde faaliyetlere başlamıştır. Halkevleri oluşturulduğu zaman Reşit Galip tarafından bir konuşma yapılmıştır. Davamız olarak nitelendirdiği halkevlerinin kuruluş amacını; *“uygarlık yolunda kaybedilen zamanı en kısa zamanda telafi ederek, uygarlıkta layık olunan seviyeye, yani en ileriye varmak için hizmet istekleri ve enerjilerini örgütlendirmektedir”* diye söylemiştir (YenisoyÖzkan,2023, s.160-161).

Halkevleri siyasi bir kurum olarak tahmin edilmemiştir. CHP'nin siyasi anlamda yürüttüğü faaliyetlerin tam anlamıyla dışarısında kalmış sadece yönetimde birleşik bir kurum olarak görülmüştür. Halkevleri tüm halka açıktır, Halkevi Talimatnamesinde (1932) net bir dille söylenen: *"Halkevi, kalplerinde ve dimağlarında memleket sevgisini mukaddes ve ileri yürüten yüksek bir heyecan halinde duyanlar için toplanma ve çalışma yeridir. Bu itibarla halkevinin kapıları fırkaya kayıtlı olan ve olmayan bütün vatandaşlara açıktır."* ifadesi vardı (C.H.F,1932,s.6-7).

Halkevlerinin kuruluş amaçları Cumhuriyet Halk Partisinin 1932 yılında çıkardığı Halkevleri Talimatnamesinde:

“Eğitim sahasında çalışmaya her milletten çok fazla mecbur bulunduğu halde maddi ve manevi vasıtaları maalesef çok eksik olan memleketimizde resmi, gayri resmi kuvvetlerin aynı maksatlar üzerinde teksifi lüzumunun kıymetini tebarüz ettirebilir. Biz bu vadiye başka memleketlere nazaran fazla olarak şimdi tarihe geçmiş müesseselerin cemiyet bünyesinin en derin tabakalarına kadar işlemiş köklerini sökmek, cumhuriyet ve inkılâp esaslarını bütün ruhlara ve fikirlere hâkim mukaddes iman şartları halinde perçinlemek vazife ve mecburiyeti karşısındayız. Fırkamızın program temelleri Cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik ve inkılâpçılıktır. Programımızı bu ana ve temel prensiplerin hâkimiyeti ve ebedileşmesi için bu vasıflarda kuvvetli vatandaşlar yetiştirilmesini, milli seciyenin Türk tarihinin ilham ettiği derecelere çıkmasını, güzel sanatların yükseltilmesini, milli kültürün ve ilmi hareket ve faaliyetlerin kuvvetlendirilmesini ehemmiyetli vasıtalar olarak tespit ve işaret eder. Bu işaret ve vasıtaların hepsi birden medeniyet yolunda Türklüğün kaybettiği uzun yılları cesur, atilgan ve yorulmaz hamlelerle kazanacak nesiller yetiştirmeyi, medeniyet sahasında

Türkün tabii meziyet ve kabiliyetleriyle mütenasip şeref mevkiini tekrar almasını istihdaf eyler. Halkevlerinin gayesi bu uğurda çalışacak mefkûreci vatandaşlar için toplayıcı ve birleştirici yurtlar olmaktır” şeklinde ifade edilmiştir (Kara,2019, s. 54-55).

İsmet İnönü'nün de söylediği gibi "*Halkevleri vatandaşların külfetsiz toplanacakları, memleket ve millet işlerini bilhassa ulusun yüksek kültür meselelerini, düşündükleri gibi zahmetsiz konuşabilecekleri bir yerdi. "Her yerde vatandaşların Halkevlerinde toplanarak ilmi ve içtimai meseleler için fikirlerini zevkle söyledikleri, memleketin siyaseti ve iktisadiyatı hakkında malumat almak için bu vasıtalarından istifade ettikleri görülmüştür. Tekrardan İnönü'ye göre "Halkevleri yeni Türkiye hayatının başlı başına bir unsuru, bir remzidir(simgesidir). Halkevleri, bunun kendi anlayışımıza göre Türk vatanında, Türk Cumhuriyetinde, ahlak, iman ve anlayış mefhumlarının tatbik edildiği ve kökleştirilip geliştirildiği yerlerdir."* (Arıkan,1999,s.269).

CHP tarafından halkevlerine bir rapor gönderilmiştir, bu raporda halkevlerinin paraya yönelik çalışmalar yapmaması gerektiği belirtilmiştir. Halkevlerine ait tüm harcamaların CHP tarafından karşılanacağı ve CHP yapısı olan kısımlarda halkevleri faydasına yapılan paralı etkinlikleri partinin karşılayacağı söylenmiştir (Olgun,2019,s.46-47). Mustafa Kemal halka devletin kıymetini algılatmak sebebiyle etkinlikler yaptırmıştır. Yenileşen düzenin tüm halk tarafından kabullenilip var olması ve kültürlü bir toplumsal düzen oluşturulması yönünde çalışmaların yapılması görevini üst düzey yönetim kadrosuna vermiştir. Oluşturulan bu yeni düzenin tüm insanlara yaygınlaştırılarak arayış ve sorunlara çözüm yolları bulunması amaçlanmıştır. Bu sorunların asıl sebebi eğitim seviyesinin düşük olması ve bilgisizlik olduğu görülmüştür (YenisoyÖzkan,2023, s. 159).

Halkevleri sayesinde bu sorunun önüne geçmeyi amaçlayan aydın kesim ve devletin ileri gelen yöneticileri cumhuriyetin erken döneminde de halk eğitimini ve Parti ideolojisini yayma amacını önemli bir araç olarak kullanmışlardır. Halkevlerinin kurulmasına karar verildiği dönemde bu misyon biraz daha öne çıkarılmaya çalışılmıştır. Eğitim sayesinde “*devrimi gerçekleştirecek, yürütecek sürdürecekt ve geliştirecek güçler, kurumlar yetiştirmek; yeni toplum düzeninin ve çağın istediği yeni yurttaşlar sağlanabilecektir.*” Böylece uzun yıllar varlığını sürdüren imparatorluk tecrübesinden kalan geleneksel toplum yerine laik ve milli değerlere dayalı olan bir topluma ulaşmak için kayda değer bir başarı elde edecektir. Harf inkılâbının ortaya çıkması sebebiyle halk eğitimi yeni bir boyuta geçmiştir. Okuma- yazma oranını arttırmak hedeflerin başında gelir. Bu verilen okuma – yazma eğitimine, okuma- yazma bilmeyenlerin yanında

bilenlerinde eklenmesi yetişkin eğitimi konusundaki çabaları elzem kılmıştır. Öğretmen Birlikleri, Türk Ocakları, Ordu halk eğitim alanında önemli çalışmalar ortaya koymuşlardır. Halkın eğitilmesi konusundaki en mühim gelişim Millet mekteplerinin oluşturulmasıydı. Millet Mekteplerin de 16-45 yaş arası bayan ve erkek kişilere öncelikli olarak okuma-yazma öğretilmesi amacı vardır. Millet mekteplerinde yalnız okuma yazma öğretilmemiş kişilere basit bir şekilde hesap ve sağlık bilgileri hakkında eğitim verilip iyi bir vatandaş olmak için gerekli medeni bilgiler de öğretilmiştir. Çünkü halkın eğitilmesi için sadece okuma- yazma yeterli olamayıp halkın cumhuriyet değerlerine bağlı bireyler olarak da eğitilmesi ve cumhuriyetine bağlı vatandaşlara dönüştürülmesi gayesi de vardır. Nitekim Baltacıoğlu bu durumu şu sözlerle ortaya koyuyor: *“ben demem ki okuma-yazma bir ahaliyi değiştirmez, fakat iddia ederim ki yalnız elif be ile, kıraat ile böyle bedensizlerden, cansızlardan bir millet yapılamaz. Yalnız başına ve terbiyeden mahrum bir okuma yazma tahavvül yapmaktan daima acizdir.”* İlk açıldığı dönemde 597.010 kişiye okuma yazma öğreten Millet Mekteplerine de zamanla ilgi azalırken okuma yazma bilmeyen kişiler bulunmaktadır. Bunların yanında Türk dernekleri, öğretmenler birliği oluşturulmuştur(Gündörü, 2022, s.24-26).

Halkevlerinin açılmasına dair önemli bir başka nokta da uygar milletlerin gerisinde olduğu ve Halkevlerinin bu mesafeyi kapatma gayretinin bir aracı olarak kabul edildiğidir. Reşit Galip Bey’in açılış nutkunda bu durum şu sözlerle vurgulanmıştır: *“Davamız millet olarak medeniyet yolunda bir zamandan beri kaybettığımız mesafeyi en kısa bir zamanda kazanmak ve medeniyet safında layık olduğumuz mertebeye yani en ileriye varmaktır; Halkevlerinin gayesi bu maksada bağlanacak enerjileri ve hizmet emellerini teşkilatlandırmaktır.”* Halkevleri sayesinde rejim hareketleri geniş kitlelere ulaştırılmaya çalışılmıştır. Bu rejim sayesinde halk eğitimi ve insanlar arasındaki etkileşim artmıştır(Gündörü, 2022, s.30). Halkevlerinin kuruluşuna öncülük eden isimler: Recep Peker, Hasan Cemil Çamlıbel, Şevket Süreyya Aydemir, Cevdet Nasuhi, İsmail Hüsrev Tökin, Vidan Aşır Savaşır gibi dönemin ünlü yazar, siyasetçi, asker ve sporcularıdır (Ay,2023,s.17).

2.1.3. Halkodalarının kuruluşu

Osmanlı Devleti’nin dağılma zamanlarında güç kazanan Türkçülük akımı cumhuriyet döneminde insanlar arasında sorun haline gelen kimlik tartışmalarının temelini oluşturmuştur. Avrupa tarafından yapılan araştırmalar ve Avrupalı araştırmacılar

tarafından ortaya koyulan; Türk halkının yerleşik bir kavim olmadığı göçebe bir hayat sürdüğü ayrıca sarı ırk mensubu olarak görüldüğü ve kültür açısından bakıldığında bir medeniyet oluşturabilecek yapıya uygun olmadığı söylenmiş ve bunun sonucunda “*Türk Tarih Tezi*” ortaya çıkarılmıştır. Aydın kesim bu tezi Türk Ocakları’nın da vasıtasıyla ileri bir düzeye taşıyıp, bazı rahatsız edici durumların aksine; Türkler göç sırasında ne kadar diğer ırklarla karışmış olsa da kendi benliklerini, dil yapılarını, kültür bakımından kendilerine has özelliklerini kaybetmemiş yani kendilerini millet yapan tüm özellikleri koruyup, bunu kanıtlamak için çabaladıkları görülmüştür (Erdal,2013,s.51) Halk sözcüğü, aynı topraklarda var olan aynı uyrukta olan insanlar topluluğunun genel olarak adıdır. Bu insan topluluğu yer ve zamanın bütünlüğünden oluşan halk stiline dönüşmektedir. Halk kelimesi normal anlamda var olan insanların bütünü oluşturduğu durumu belirttiği için insan toplumunun maddi durumunu da ortaya koymaktadır (Çeçen,1990,s.22).

Halkodaları genel anlamda Halkevi ile aynı işlevi görmektedir. Halk çoğunluk olarak kırsal alanları tercih etmekteydi. Kırsal kesimde Halkevi hizmeti verilmemekteydi. Halkevlerinin olmadığı bu kırsal kesimlerde halkın gelişmelerden ve eğitimden geri kalmaması için halkodaları kurulmuştur. 1940 senesine gelindiğinde Cumhuriyet Halk Partisi kırsal yerlerdeki desteğin az olduğu kanaatine varıp yeteri kadar yandaşları olmadığı farkındaydı. Köycülük şubesi de görevlerini yeteri kadar yerine getirmemekteydi. Gençlerin zararlı yollara sapmaması için gerekli alanlar oluşturulmuştur. Halkevleri ile aynı işlevi gören halkodaları teşkilat bakımından daha sadedir. Halkevleri ile aynı faaliyeti olan bu kurum zamanla halkevine dönüşmüştür. Ne kadar başarılı bir şekilde ilerlemiş olsa da halkodaları halkevlerinin önüne geçememiştir. Halkodalarının açılmasını düzenleyen 20 maddelik “*Cumhuriyet Halk Partisi Halkodaları Talimatnamesi*” 8 Ağustos 1939 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi Başkanlık Divanınca onaylanmış olup kırsal alanlardaki halkı bilinçlendirmek için 141 tane halkodası açılmıştır. Ülke olarak baktığımızda en çok halkodasının açıldığı il Trabzon olmuştur (Ay,2023,s.18).

Tablo 2.1. 1940-1950 Yılları Arasında Açılan Halkodaları (C.H.P, 1945, s.2).

Halkodasının Açıldığı Yıl	Halkodasından Halkevine Çevrilen	Her Yıl açılan Halk odası Sayısı	Toplam Halkodası

			Sayısı(Halkevine Çevrilenler Dışında)
1940	-	141	141
1941	2	59	198
1942	3	22	217
1943	1	15	231
1944	9	143	365
1945	15	2338	2688
1946	16	1396	4068
1947	8	110	4170
1948	6	97	4261
1949	5	50	4306
1950	5	21	4322
Toplam	70	4392-70=4322	

Tablo 2.2. 20 Şubat 1949 Tarihi itibariyle Halkodalarının İllere göre Dağılımı (C.H.P,1945, s.3).

İlin Adı	Halkodası Sayısı	İlin Adı	Halkodası Sayısı
Afyon	77	İstanbul	26

Ağrı	18	İzmir	174
Amasya	48	Kars	123
Ankara	117	Kastamonu	51
Antalya	58	Kayseri	128
Aydın	21	Krklareli	94
Balıkesir	141	Kırşehir	38
Bilecik	94	Kocaeli	43
Bingöl	28	Konya	187
Bitlis	11	Kütahya	159
Bolu	38	Malatya	54
Burdur	138	Manisa	86
Bursa	80	Maraş	61
Çanakkale	92	Mardin	27
Çankırı	44	Muğla	41
Çoruh	66	Muş	31
Çorum	24	Niğde	131
Denizli	117	Ordu	55
Diyarbakır	14	Rize	90
Edirne	35	Samsun	89

Elazığ	62	Seyhan	68
Erzincan	54	Siirt	19
Erzurum	114	Sinop	10
Eskişehir	62	Sivas	79
Gaziantep	47	Tekirdağ	77
Giresun	105	Tokat	63
Gümüşhane	74	Trabzon	149
Hakkari	7	Tunceli	55
Hatay	26	Urfa	18
İçel	75	Van	16
Isparta	64	Yozgat	49
Zonguldak	80	Toplam	4322

2.1.4. Halkevlerinin idari yapısı

Halkevleri, kendilerine mahsus talimatnamelere göre kurulmuş ve faaliyet göstermişlerdir. Halkevlerinin çalışma kurallarını, kurumsal yapısını, etkinliklerini ve işlevlerini belirleyen tüzükler vardır. Bu tüzükler sırasıyla; 1932 yılında çıkarılan CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1938 yılı CHP Halkevleri Öğreneği ve 1940 CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesidir. 1938 tarihli Halkevlerinin Örgüt, Yönetim ve Çalışma Öğreneği ve 1940 yılında CHP Genel Yönetim Kurulu'nca hazırlanmış olan Halkevleri

Teşkilat, İdare ve Mesai Talimatnamesi 'ne göre, Halkevleri için belirlenen genel esaslar şu şekilde belirlenmiştir: Halkevleri, CHP'ye kayıtlı olan veya olmayan tüm vatandaşlara açıktır. Lakin Halkevleri İdare Heyeti ve Şube İdare Komitelerine üye olabilmek için Halk Fırkası üyesi olmak gerekmektedir. Memurların idare heyetlerine üye olması açısından bir sorun yoktur. Halkevleri başkanları ise, oldukları bölgede CHP parti teşkilatı tarafından atanmaktadırlar. Halkevlerinin açılması, denetimi ve etkinlikleri illerde ve ilçelerdeki Parti teşkilatları yönetim kurullarının yetki ve sorumluluğuna bırakılmıştır. Eğer bir yerde Halkevi açılacaksa; açılma kararı Fırka Umumi İdare Heyetine, evlerin tesis, teşkil ve düzenlenmesi ise vilayet idare heyetlerine aittir. 1938 tarihli düzenlemede bu yetki, Halkevlerinin bulundukları yerin il, ilçe veya kamu yönetim kurullarına verilmiştir (Kara,2019,s.59-60).

Genel anlamda dokuz şubeden oluşan Halkevi yönetim kurulu, şube komitelerinin kendi içerisinde farklı olarak seçeceği birer delegeden oluşur. Her şube, halkevi yönetim kuruluna katılması için bir delege seçebilirdi (Erdem,2019,s.39). Bir Halkevinin yönetim kurulu Parti teşkilatı tarafından ataması yapılan bir başkan ve şube yönetim kurullarının seçmiş olduğu dokuz delegeden oluşmaktadır. Bir halkevi örgütlemesini tam olarak yapmamış ise yönetim kuruluna delege yollayamazdı. Halkevleri ve şubelerin yönetim kurulları tarafından yapılan seçimler iki yılda bir yapılırdı. Önceki dönemde seçilmiş üyeler yeniden seçilme hakkına sahiptir (Kara,2019,s.60).

Halkevleri merkezi olarak belli bir yere sahip değillerdir. Halkevleri idari anlamda yapılan işlerini ilk olarak kuruldukları şube içinden sonraları ise il yönetim kurulu aracılığıyla CHP Genel Sekreterliği içerisinde sürdürmüşlerdir. Bu sebeple Halkevlerinin belirli bir merkezi olmadığı için üst idare kurulu yoktur. Her kurulan halkevi diğer halkevlerinden bağımsız bir şekilde kurulmasının yanı sıra kendi bünyelerinde idari kurullarını oluşturmuşlardır. Tüm Halkevlerinin kendine özgü Yönetim Kurulu, Şube Yönetim Kurulu ve aynı zamanda Genel Kurulu yer almaktadır (Olgun,2019,s.52).

Halkevi yönetim kurulu haftada en az bir kez toplanırdı. Halkevi yönetimi tarafından yapılan toplantı da çoğunluğun verdiği karara göre toplantı sonuçlanırdı. Halkevi yönetim kurulunun temel görevlerini özetlemek gerekirse; ulusal bayramlarda resmi törenler oluşturmak ve halka ait gösterileri düzenlemek, halkevlerinin müsamere programlarını saptamak, farklı şubeler arasında olan çalışma düzenini korumak, şubeler arasındaki anlaşmazlıklarda karar mercii görevini üstlenmek, Halkevlerinin yaptığı

eğlence programlarını düzenlemek, şubelerin çalışmalarını koordine etmek, Halkevi bütçesini, demirbaşlarını ve diğer donanımını denetlemek, Halkevi bütçesini oluşturmak, uygulamak ve disiplin sorunlarını ele almak, yazışmalar ve raporlar ile ilgili Parti Genel Sekreterliğine bilgi vermektir (Kara,2019,s.61).

2.1.5. Halkevlerinin yapısal malzemesi ve kurulduğu alanlar

Halkevi binalarının birçoğunda o dönemde varlığını sürdüren Cumhuriyet Halk Partisinin altı ilkeyi oluşturan bayrakları, bu partinin sloganları yer almaktadır. Bunların yanı sıra Türk bayrağı Atatürk heykelleri de vardır. Halkevlerinin kullandıkları malzemeler sonucunda iklimden etkilendikleri kanısına varılmaktadır. Hangi bölgede kurulursa o bölgenin iklim şartlarına göre halkın kullandığı malzemeler kullanılmaktadır. İllerdeki halkevi binalarının birçoğu illerin cumhuriyet meydanında kurulmaktadır. Binaların özellikleri kuruldukları bölgenin ilin veya yörenin özelliklerini yansıttığının farkına varmaktayız. Örneğin, denizi olmayan bir ilde halkevi binası ya cami ya da kilise kenarında bulunmaktadır. Denizi olan bir şehir ise deniz kenarında kurulması uygun görülmüştür. Halkevlerinde konuşmaların halka iletilmesi için balkonlara da yer verilmektedir (Aktaş ve Özdemir,2011, s.252).

2.1.6. Halkevi bütçesi

Halkevleri, bağlı bulundukları partinin sağladığı maddi ve manevi destek ile yollarına devam etmektedirler (C.H.F,1932,s.7). Parti örgütleri kendi bünyesine bağlı olan halkevlerinin ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini saptar ve bu yönde yardımlarda bulunmaktadır. Halkevi başkanları oluşturulan bu bütçelerin birer örneğini zaman kaybetmeden CHP Genel Sekreterliği'ne gönderirlerdi. Gelirlerin sürekli ve devamlı olmasına dikkat edilmekteydi. Halkevleri doğrudan bir gelir kaynağı değildir. Bağlı bulundukları parti ile yıllık bütçe hesaplamaları yapılırdı (Civci, 2013, s.42).C.H.P tarafından oluşturulan talimatnameye göre partiler tarafından gönderilen bütçe örneklerinin usulüne uygun olmadığı görülmekteydi(BCA,490-1-0-0/3-11-8).

Halkevleri sayıları zamanla artmış ve bu sayılarda artış oldukça maddi anlamda gelir de azalma görülmekteydi. Bu azalmanın önüne geçmek için çeşitli gösteriler, balolar, etkinlikler yapılmakta ve halkodaları kiraya verilmekteydi (C.H.F,1932,s.3-6).

2.2. Halkevlerinin Gelişimi ve Şubeleri

Mustafa Kemal'in öncülüğünde oluşan Millî Mücadele'nin başarıyla bitiş göstermesi ve daha sonraki süreçte 29 Ekim 1923 yılında devlet tarafından getirilen yeni bir düzen vardır (Gezer ve Sarıyar Sezan, 2024, s.201). Bu yeni olan devrim resmi olarak uygulamaya konmuştur ve cumhuriyet devleti oluşmuştur. Yeni kurulan cumhuriyet yeni ilkelerle beraber yeni gelen yapılanma hareketlerini millete ulaştırma çabası ile yeni kurum ve kuruluşun oluşmasına sebep olmuştur. Bu kurumlardan biri de halkevleridir. Halkevlerine gereksinim görülmesinin belirli sebepleri vardır. İlk sebep II. Meşrutiyet'ten bu yana ehemmiyet kazanan milliyetçilik oluşumu etrafında yeni bir oluşum getirilmesiydi. Bu yeni oluşan cumhuriyetin amaçlarını oluşturan ilkeler arasında Halkçılık ilkesi vardır. Bunun yanında milliyetçilik ve halkçılığı beraber oluşturacak ayrıca halka ulaştıracak yeni kurumlara gereksinim duyulmaktadır. Başka bir sebep ise eğitim alanında büyük bir ihtiyaç vardır ve özellikle bu ihtiyaç yetişkinlerin eğitimi içindir. Yetişkinlerin eğitimi tüm dünyada önemli bir konuydu. Birçok ülkede devlet yeni kurumlar açıp bu kurumlarda insanları yetiştirip yeni düzene ayak uydurmaya çalışmalarını sağlamıştır. Bu ihtiyaç bizim ülkemizde de ortaya çıktığı için Batı'ya memur gönderilip araştırmaları istenmiştir. Bu memurlar gittikleri yerlerde tutanaklar oluşturup notlar almış ve bu hususta ülkemizde düzenlemeler oluşturmaya çalışmışlardır. Üçüncü sebep ise Yeniliklerin halka varmadığıdır. Millet ve devlet arasında ayrılıklar vardır. Bu ayrılığı SCF ortaya çıkarmıştır (Aktaş ve Özdemir,2011, s.188).

1929 senesinde gündeme gelen dünya bunalımı sebebiyle 1930 yıllarına gelindiğinde çok partili dönem ve siyasi dönemin tecrübesi sayesinde devlet yeni kurumlara yönelmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, SCF kapatıldığı sırada (17 Kasım1930) birkaç aylık geziye çıkmıştır ve ülkemiz için araştırmalar yapmıştır. Bu bunalımdan ülkemizin en az zararla çıkması için çözümler bulmaya çalışmıştır. Mustafa Kemal Çıktığı bu gezi ile beraber Halkevi kurumunun kurulmasını herkese duyurmuştur. Atatürk, 2 Ocak 1931 de İstanbul'da basına "*Halkevleri*" kurulması gerektiğini söylemiştir. Fakat bu kurumun resmi olarak oluşturulması fikri, 10-18 Mayıs 1931 tarihlerinde uygulanan CHF Kurultayı'nda alınmıştır. Bu kurultayda, sekiz senelik parti projesinin yerine farklı bir projede hazırlanmıştır. Bu proje, CHF Umumî Kâtibi Recep Peker tarafından 16 Ekim 1931'de Darülfünun'da yapılan bir konferansla yorumlanmıştır. CHF Programı'nda millet, "*dil, kültür ve mefkûre birliği ile birbirine*

bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasî ve İctimaî heyet" şeklinde söylenmiştir (Oral,2002,s.509-510).

Halkevlerinin kurulmasının sebepleri Mustafa Kemal'e göre; *"En kuvvetli ders malzemelerine ve yetişmiş olan öğretmenlere sahip olmak yetmez. Halkın yetişmesi için bu halkı bir kitle haline getirmek gereklidir. Mustafa Kemal'in çizdiği bu hedef başarıya ulaşmış;" (Yılmaz ve Akhan,2011,s.62).* Yine onun sözlerinde olduğu gibi, *"Halkevleri ile bütün yurtta geniş bir sosyal ve kültürel devrim yapılmıştır ."*Halkevlerine ait o dönemde oluşturulan başka kurumlarında varlığını ele almak gerekmektedir. Halkevleri, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu tarzında kurumlarla beraber değerlendirilmelidir. Aynı zaman da ezanın Türkçe okunması da bunun içerisine alınabilir. Bu prensipler parti tarafından kısa sürede ortaya konulmuş ve uygulamaya yavaş yavaş geçirilmiştir (Avcı ve Kıran,2021, s.2184).

Ertan Aydın *"CHP 1931'deki Kongresi'nde halk yığınlarını daha "aydın" bir evreye dönüştürme misyonuna sahip, yeni bir Kültürel Devrim Kurumu kurmayı kararlaştırdı"* ifadesini kullanmıştır. Milleti *"aydın"* bir duruma getirmeyi hedefleyen halkevlerinin açılması yönünde fikir C.H.F.'nin III. Büyük Kongresi'nde gün yüzüne getirilir ve teklif Kongre'nin 17. 05. 1931 tarihli celsesinde oylamayla kabul görmektedir (Aktaş ve Özdemir,2011,s.245). Bu alınan kararla beraber, halkın eğitime, inkılâp hareketlerine ve düşünsel sistemi benimsetmeyi hedefleyen yenilik getirilip, kısa zamanda devletin sessiz köşelerinde bile açılması resmi olarak kararlaştırılmıştır. Resmi olarak alınan bu karardan sonra halkevlerinin açılması yönünde çalışmalara başlanmıştır(BCA,490-1-0-0/3-12-3).

Halkevlerinin kurulması görevi 1932 Eylül'ünde Maarif Vekilliğine ataması yapılan Reşit Galip'e verilmiştir. Faaliyetlerine başlayan Reşit Galip, Ankara Türk Ocağının olduğu bina da bir toplantı oluşturmuştur. O çağın mühim simaları toplantıya katılmışlardır. Toplantıya katılanların isimleri Şevket Süreyya (Aydemir), Recep (Peker), Hasan Cemil (Çambel), Cevdet (Nasuhi), İsmail Hüsrev (Tökin), Vildan Aşır (Savaşır) gibi ünlü simalardır. Toplantı bitiminde bu konuyla alakalı bir grup kurulmuş ve bu kurulan grup Halkevlerinin ana tüzüğünü oluşturmakla ilgili görev almıştır. Bu komisyonda Şevket Süreyya (Aydemir) ve İsmail Hüsrev (Tökin) gibi 1927'de TKP'ye üye oldukları için tutuklu yargılanmış şahıslar vardır. Bunlar *"Mazlum Milletler Teorisini"* gün yüzüne çıkaran Türkçü Sosyalist Sultan Galiyev'in öğrencileriydiler. Nitekim 1932'den beri Türk İnkılâbının teorisini yapmayı üstüne alan Kadro Hareketi'nin

başları oluşturmuşlardır. Belli bir süre geçtikten sonra Halkevleriyle düşünce açısından bir devamlılığa girmişlerdir (Aktaş ve Özdemir,2011,s.245-246).

Halkevleri tüm millete kapısı açık olan bir kurumdur, yönetimdeki kesimin fırka mensubu olma zorunluluğu vardır. Memur kesimi idare kısmına girebilir. Evlerin açılış kararı Fırka İdare Heyetine, tesis, şekil ve düzenlemesi ise Vilayet İdare Heyetlerine aittir. Ankara Halkevi Reisi, Fırka Umumî İdare Heyeti tarafından seçilir. Halkevinin açılması için çalışmalara uygun unsurlar ve bu unsurların faaliyetlerini gerektiği gibi yapabilmesi için maddi yönden para, bina vb. gibi gereksinimleri vardır. Halkevinin açılıp çalışılır durumda olması için üç şubesinin aktif konumda olması gerekmektedir. Masrafları vilayet fırka heyetlerince karşılanmaktadır(BCA,490-1-0-0/3-12-3). Bağışlanan para vb. şeyler Halkevi idare heyetince alınmaktadır. Halkevlerine ait yerler CHF'nin getirdiği ilkelerle çelişmediği ve partilerle ilişkili olmadığı müddetçe tüm toplantılar halka açık halde yapılacaktır. Alkol ve oyun oynanmasına karşı çıkmıştır. Protokol yoktur, sadece cumhurbaşkanına, TBMM başkanına, başbakana, vali, kaymakam, nahiye müdürleri ve bölgenin en büyük komutanına yer ayrılmaktadır. Halkevlerinin faaliyetleriyle alakalı olarak Fırka Genel Sekreterliği'ne üç ayda bir tutanak yollanmaktadır. İnsanların düzeylerine göre bir alan bulmaları sebebiyle dokuz şube açılmıştır. Her şubenin kendine göre kayıt defteri vardır(C.H.P,1932,s.5-8).

Oluşturulan faaliyetler sonrasında 19 Şubat 1932 yılında 14 merkezde açılışı tamamlanmıştır. Bu merkezler; " Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eminönü, Eskişehir, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun'du .“Bu açılan halkevleri hazırlıklarını bitiren halkevleriydi. Antalya, Bilecik, Edirne, Gaziantep, Giresun, Silifke, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Ordu, Rize, Sinop, Şebinkarahisar, Tekirdağ, Trabzon, Van, Yozgat ve Zonguldak'taki Halkevleri ise 19 Şubat'ta hazırlıkları yetişmemiştir. 24 Haziran 1932 yılında kurulan halkevleridir. Dâhil edilen bu 20 halkeviyle beraber bu oluşturulan halkevleri miktar olarak 1932 yılının haziran ayıyla beraber 34'e çıkmıştır. Halkevleri miktarındaki bu yükseliş, bu kurumun az bir zamanda her yere yayılmasının bir sebebi olmuştur. Tüm ülkede bu açılış kutlamalarla karşılanmıştır (Aktaş ve Özdemir,2011,s.247).

Halkevlerinin ilk kısmında partinin temel olarak altı ilke ile temellendirileceği belirtilmiştir (Erol, 2000, s.473). Halkevlerinin asıl gayesi milletin eğitim seviyesinin kültürel yollardan yükselmesi idi. Bu kurum gayesine varmak sebebiyle en mühim varlığı olan 9 şube şeklinde oluşturulmuştur. Bu şubeler:

1-Dil ve Edebiyat

2-Güzel Sanatlar

3- Temsil Şubesi

4- Spor Şubesi

5- Sosyal Yardım Şubesi

6- Halk Dershanesi ve Kurslar Şubesi

7-Kütüphane ve Yayın Şubesi

8- Köycülük Şubesi

9- Müze ve sergiler Şubesi (C.H.F, 1932, s.6).

Tablo 2.3. Yıllara göre açılan Halkevleri ile ilgili istatistikler. (BCA,490-1-0-0/846-349-2).

Yıl	Halkevinin Açıldığı Sayısı	Açılan Halkevi	Yılların Toplamı
1932		14	14
1932		20	34
1933		21	55
1934		25	80
1935		23	103
1936		33	136
1937		31	167
1938		43	210
1939		163	373
1940		6	379
1941		4	383
1942		6	389
1943		5	394
1944		12	406
1945		32	438

1946	17	455
1947	8	463
1948	6	469
1949	5	474
1950	5	479
1951 Bu yıl içerisinde açılmış olan herhangi bir Halk bilgisine rastlanmamıştır.		
Toplam		479

2.2.1.Şubeler

Halkevleri talimatnamesi Reşat Galip ve yandaşları ile 1932 senesinde oluşturulmuştur. Vatandaşın kendisine bir ortam oluşturup çalışması için şubeler halinde kurulmuştur. Çünkü herkes kendi seviyesine göre şubelerde eğitim almaktaydı. Şubeler şeklinde olması hem halk tarafından ilgi görmüş hem de sosyal düzen için bir fayda sağlamıştır. Özellikle bir yerde Halkevi bulunması için Dil ve Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershanesi ve Kurslar, Kütüphane ve Yayın, Köycülük, Tarih ve Müze Şubelerinden üç tanesinin aktif halde olması şartı vardır. Şube açılması için 25 üye olma zorunluluğu vardır. Bu şubelerden her biri yılda iki defa toplanmak zorundaydı. Bu toplantıların 15 günde bir olması lazımdı. Halkevleri tarafından oluşturulan talimatname 1940 senesine gelindiğinde yeniden okunmuş ve eksiklere bakılarak baştan düzenlenmiştir. Milliyetçilik aşamasında milletin tarihinin ve dilinin araştırılmasında sorumluluklar üstlenen, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumuyla beraber çalışma yapan basın yaşamı için farklı adların doğması, halkçılık ilkesini önemseyen, milleti medeniyete taşıyan, medeni halkla birleştiren bu dokuz şube ve çalışmaları kısaca şöyledir: (Özdemir ve Aktaş,2011,s.189).

Tablo 2.4. Yıllara Göre Halkevi Şubeleri (C.H.P,1932, s.6).

1932	1935	1940
Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi	Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi	Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi
Güzel Sanatlar Şubesi	Ar Şubesi	Güzel Sanatlar Şubesi
Temsil Şubesi	Gösteri Şubesi	Temsil Şubesi

Spor Şubesi	Spor Şubesi	Spor Şubesi
İçtimai Yardım Şubesi	Sosyal Yardım Şubesi	Sosyal Yardım Şubesi
Halk Dershaneleri ve Kurs Şubesi	Halk Dershaneleri ve Kurs Şubesi	Halk Dershaneleri ve Kurs Şubesi
Kütüphane ve Neşriyat Şubesi	Kitap Sayar ve Yayın Şubesi	Kütüphane ve Neşriyat Şubesi
Köycülük Şubesi	Köycülük Şubesi	Köycülük Şubesi

2.2.1.1. Dil ve edebiyat şubesi

Türk milleti bağımsızlık için yabancı milletlerin etkisinden kaçınılması gerektiğine inanmıştır. Yabancı milletler tarafından baskı olması halinde önlem almaya çalışmışlardır. Bu şube baskıların önüne geçmek için alınan tedbirlerden biridir. Mustafa Kemal Türk milletinden iki şeyin korunmasını istiyordu. Unsurlardan; birincisi tarih, diğeri dildi. Mustafa Kemal'in amacı Osmanlı zamanından kalan Arap harflerinin etkisinden Türkçeyi kurtarıp büyük anlamda bir araştırma yapmaktır. Dil alanında yapılan çalışmaların yanında tarih ve edebiyat alanında da çalışmalar yapılmıştır. Türkler çok geniş ve köklü bir geçmişe sahiptirler. Halkevleri bu köklü geçmişin ortaya çıkarılması için büyük bir çaba sarf etmektedir (Atsız,2017,s.38-39). Dil, Halkevleri içinde önemli bir konumdaydı. Halkevlerinin 1932 senesinde yenilenen talimatnamesine göre tarih de bu şubeye bağlanmıştır. Dil ve tarih edebiyat çalışmaları hep beraber devam etmektedir. Fakat 1940 yılındaki talimatname ile tarih alanındaki çalışmalar bu koldan ayrılmaktadır (Özdemir ve Aktaş,2011, s.189).Bu şube sohbet ve konuşmaları takip eder, milletin kullandığı dil ve edebiyata doğru araştırmalar sağlar, gazete ve dergileri düzenlemektedir (Demir Aydoğan,2021, s.45). Türk Dili Tetkik Cemiyeti ve Türk Tarih Tetkik Cemiyeti ile sıkı bir ilişki içerisine girilmiştir. Bu sıkı ilişki Atatürk'ün ilkeleri ve inkılâplarının halk ile bütünleşmesinde etken bir rol oynamıştır (Atsız,2017,s.40).Bu şubenin faaliyetleri 5'e ayrılmaktadır.

2.2.1.1.1.Konferans

Bu şubede yüksek rütbeli kişiler (Prof., Doç. vb) ve yeterli bilgiye sahip kişiler tarafından konferans yapılması sağlanmıştır. Bu konferanslar milletin dikkatini çekecek tarzda olmalıdır ve halka anlatıldığı zaman halk bunu anlamalıdır. Konuşma yapacak kişi önceden hazırladığı metni başkana vermek zorundadır. Bu bir zorunluluktur yoksa

konuşma yapılamaz. Bu konferanslar sayesinde güzel konuşan kişiler seçilir yeni kişiler yetiştirilirdi (Özdemir ve Aktaş,2011,s.189).

2.2.1.1.2.Dil çalışması

Türk Dil Kurumu'nun bir şubesi gibi çalışmıştır. Türkçe üzerinde durulmuş ve incelemeler yapılmıştır. Yazarı belli olmayan eserler araştırılmıştır. Yabancı olan yer ve bölge isimleri düzenlenmiştir. Türkçe alanında önemli çalışmalar yapılmış Türk dilinin bilinmediği yörelerde okuma-yazma kursları açılmıştır (BCA, 490-1-0-0/846-346-1).

2.2.1.1.3. Edebiyat alanındaki çalışmalar

Buradaki asıl hedef öz Türkçeye dönüş ve edebiyat ile bütünleşmektir. Edebiyatı milli değerler çerçevesinde oluşturmak ve milli duygulara önem verip halkın ihtiyaçları doğrultusunda medeniyet seviyesine getirmektir. Millî mücadele eserlerini çoğaltmak gereksinimi vardır (BCA, 490-1-0-0/846-346-1).

2.2.1.1.4. Büyükleri yâd etmek

Yâd etme bu şube tarafından yapılmaktadır. Ama bu durum ölen kişiler için yapılmıştır. Tören yapılacak kişi hakkında bir araştırma yapılır ve bu kişinin kendisi, eserleri dâhil olmak üzere incelenir. Bu kişilere ve durumlarına göre güzel tertipli bir tören yapılmaktadır (BCA, 490-1-0-0/850-361-1).

2.2.1.1.5. Dergi

En önemli dergi olan Ülkü dergisinin görevi birçok açıdan gelen devrimleri halka ulaştırmaktır. Ülkü dergisinin özellikle 1933-1950 yılları arasındaki yazılarını görmekteyiz. Bunların asıl amacı CHP düşüncesine göredir. Bu dergi eğitim amaçlıdır. O dönemde olan düşünce ve devrimleri millete ulaştırmak için çaba sarf edilmiştir. Ülkü dergisi diğer halkevlerine örnek olarak gösterilmiştir. Bu derginin bir kopyası diğer halkevlerine gönderilmiştir. İki nüshası ise parti genel sekreterliğine gönderilmiştir. Kalan kısımlar ise satılmış evlere gelir sağlanmıştır. Halkevlerinin kendilerine ait bir

matbaaları yoktur. Baskılar herhangi bir matbaaya verilmektedir (Özdemir ve Aktaş,2011,s.190).

Dil ve Edebiyat Şubesi'nin önceliği inkılâpları hareketlerini milletin kültürü sayıp genişletmektir. Milli dilimizi geliştirip öz Türkçeye varmaya çalışılmıştır. Dergiler sayesinde ortaya çıkan makaleler, halkı bilinçli bir hale getirmiş ayrıca dil alanında önemli çalışmaların yapılmasını sağlamıştır (Özdemir ve Aktaş,2011,s.190-191).

2.2.1.2. Güzel sanatlar şubesi

Bu şube geceleri yapılan programların müzik kısmını ele almaktadır. Vatandaşlar için eğlence geceleri düzenlenmektedir. Halkevleri bu gece eğlencelerinde modern aletleri kullanmanın yanı sıra milli türküleri ön plana çıkarmayı amaçlamaktaydı. Uluslararası müzik aletleri kullanılmaktadır. Yani müzikte asıl amacımız, modern ve beynelmilel musikiyi (ve teganni tarzını) ön planda tutmak ve buna ulaşip devamını getirmektir. Halkın müzik tutkusunu üst seviyeye çıkarmak için. Radyo, gramofon gibi aletlerden de faydalanılmalıdır. Bu şube mümkün olan yerlerde kurslar açmaya çalışmakta ve bu konuda kendini geliştirip halkın seviyesini de yükseltmeye çalışmaktadır (C.H.F, 1932,s.11).

Mustafa Kemal TBMM'de konuşma sırasında sanat ve sanatçının önemi ile ilgili bunları söylemişti; *"Efendiler! Siz her şey olabilirsiniz, milletvekili, bakan, başbakan ve hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz; fakat sanatçı olamazsınız. Bu çocukların değerini bilelim."* Daha iyi ve düzenli bir eğitim için Mustafa Kemal sanata önem vermiş ve ilgi göstermiştir. Bu faaliyetleri kontrol etme işini bu şubeye vermiştir (Atsız,2017,s.40). Bu şube de yalnız yetenekli ustalarla işe başlamamış, yeni başlayan kişileri de eğitime görevi görmüştür. Sadece resim alanıyla kalmamış aynı zamanda heykel, mimari süslemeler, müzik eğitimi de verilmiştir. Müzik faaliyetleri için eğitimciler getirilmiştir. İlk bale gösterileri de halkevlerinde yapılmıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2). Bu şube kendi içinde bölümlere ayrılmıştır ve bu bölümler şunlardır:

2.2.1.2.1. Müzik çalışmaları

Müzik alanında batı etkisine rağbet görülmüş ve batı müziği hakkında araştırmalar yapılmıştır. Batı müzikleri dinletilmiş ve halka bu durum empoze edilmeye çalışılmıştır. Milli müzik olan türkülerin ise asıllarına sadık kalınmıştır. Bu şubenin çalışmaları arasında milli marş ve sokak şarkılarını millete benimsetip hep beraber okutma amacı

vardır. Açılan kurslar kimi yerde fazla katılımcı sağlamasına rağmen kimi yerde ise önemsenmemiştir. Bu şube tarafından Giresun da müzik alanında kurs açılmıştır lakin uzun bir süre beklenmesine rağmen kimse bu kurslara gitmemiştir. Bazı zengin ailelerin çocukları için özel kurs aldıkları bilgisi vardır ve bu kursu veren eğitimcilerin ise halkevlerindeki hocalar olduğu bilinmektedir. Bu kurslar kimi yerlerde çok kimi yerlerde az rağbet görmüştür (BCA, 490-1-0-0/850968-746-1).

2.2.1.2.2. Milli rakslar

Milli danslar milli kıyafetler ile yapılmalı ve törenlerde yer almalıdır, öncelik olarak bayan ve erkeğin beraber oynadığı danslar tercih edilmelidir. Dansın önemli bir yeri vardır. Fakat sadece bunla kalınmamalı batı dansı da halka tanıtılmaya çalışılmalıdır. Baleye önem verilmektedir. Bale Türk halkı için getirilmiş ve halkevleri sayesinde tanınmıştır (BCA, 490-1-0-0/850968-746-1).

2.2.1.2.3. Resim çalışması

Resim alanında yapılan çalışmaların yanında heykeltıraşlarda yapılmıştır. Bu çalışmaların rahat yapılması için atölyeler açılmıştır. Daha sonra sergiler oluşturulmaya çalışılmış ve bu sergilere usta öğretmenlerin yanında amatör çalışmaları olanlarda katılmıştır. Bu sergilerde zorunlu bir konu yoktur ve herkes istediği çalışmasıyla katılabilmektedir. Lakin bunun yanında milli konular rağbet görmüştür. Sergilenen resmin doğadan olması gerekirdi. Başka bir yerden alıntı resim reddedilmiştir. Hangi resmin kime ait olduğu üzerine koyulan bir yazı ile fark edilmiştir. Yapılan eserin açılan sergiye dâhil edilmesi bir komite tarafından belirlenmiştir. Kabul görülen eser sergiye alınmış en yüksek puan alan ise mükâfatlandırılmıştır. Diğer alanlarda olduğu gibi bu alanlarda da faaliyetler teşvik edilmiş, sergiler genişletilmeye çalışılmıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

2.2.1.2.4. Fotoğraf çalışmaları

Resim alanındaki çalışmaları özendirmek ve bu konuda gençleri eğitip rağbet etmelerini sağlamak amaçlanmıştır. Aynı zamanda gençler arasında yarışmalar düzenlenmiştir. 1940 senesinde I. Amatör Resim ve Fotoğraf Sergisi oluşturulmuş, ikincisi 1941 senesinde ve üçüncüsü ise 1943 senesinde yapılmıştır. Bu şubede diğer

şubelerde olduğu gibi halkı teşvik etmek, eğitim vermek ve iyi olanları ödüllendirmek için kurulmuştur. Kurslar açılıp eğitimler verilmeye çalışılmış ve sergiler düzenlenmiştir (Özdemir ve Aktaş,2011,s.193).

2.2.1.3. Temsil şubesi

Halkevlerinin önemli bir şubesidir. Bu şube genel prensiplere bağlı olarak tiyatro ile katkı sağlamaya çalışmıştır (Tekerek,2005,s.21). Tiyatro tarihi insanlığın varoluşundan bu yana vardır. İnsanların duyu organlarına hitap eden tiyatro yıllar boyunca varlığını sürdürmüştür. Tiyatro millet kültür ögesi olarak kabul edilmiştir. Genel olarak tiyatro konuları milli konulardan ve milli benlikten seçilmiştir. Reşit Galip Bey Ankara Halkevi kurulduğu sıradaki bir açılış konuşmasında *“Temsil şubesinin bu kaynaklara bağlı olarak çalışmalarını yürüteceğini ifade etmiştir.”* (Atsız,2017,s.41). Bu şube kullandıkları malzemeleri en sade hale getirmiştir. Çünkü bu şekilde oyunları farklı yerlerde sergileme imkânı bulmuştur. Kadınlar sahneye kazandırılmaya çalışılmış ve aileleri ile beraber toplantılar oluşturulmuştur. Bir süre sonra bayan ve erkekler beraber oyunlar oynamıştır. Bu şekilde büyük anlamda bir ilerleme sağlanmıştır. Kukla oyunları sinema gösterileri de bu şube kapsamındadır. Tiyatronun halkın eğitime de bir faydası olacağı ön görülmüş ve eğitim amaçlıda çalışmalar yapılmıştır. Temsil şubesi genel olarak tiyatronun önemli bir yerinin olduğunu ve gösterileri en ücra köşelere kadar ulaştırma çabası olduğu görüşü vardır. Kadınlar hakkında olan fikirler farklılaşmıştır. Usta olmayan insanların da yeteneklerine bakılıp çalışmalara başlanmıştır(BCA,490-1-0-0/837-310-2).Halkevleri Çalışma Talimatnamesinde de Halkevi sahnelerinin amacı şöyle sıralanmıştır:

1. Halkevinde bir hayat ve bereket uyandırmak
2. Konuşmacı olarak iyi bireyler yetiştirmek
3. Şehir ve cemiyet için faydalı uyarılarda bulunmak
4. Genç neslin dil eğitimi ve sanat eğitime önem vermek
5. Sahnede iyi tiyatro yapabilecek oyuncuların kendini kanıtlamalarına izin vermek
6. Tiyatro ihtiyacı olan yerlerin bu ihtiyacını gidermeye çalışmak
- 7.Gençlerin güzel ve düzgün konuşmaları için çaba sarf etmek (Gündörü,2022, s.47).

Temsil şubelerinin dikkati çeken bir yönü vardır. Bu piyeslerin hepsinde görülen Dil ve Tarih tezlerinin savunuluşudur. Osmanlı öncesi dönemi işleyen Beyaz Kahraman, Akın, Özyurt ve Çoban gibi oyunları buna örnek olarak gösterebiliriz. Temsillerde işlenen başka bir konu bireyin kendini topluma feda etmesi konusudur. Bunun sebebi ise tek partili rejimin bireyin olabildiğini topluma bağlama düşüncesidir. Bu şubenin en çok karşılaştığı sorun ise oyuncu bulma konusunda olmuştur. Oyuncu bulma konusunda zorlandığı gibi kadın oyuncu bulma konusunda daha çok zorlanmıştır. Bu sorun yerleşim açısından küçük olan yerlerde daha çok görülmüştür. Partinin yönetim kısmı ilk baştan beri kadının sahnede yer almasını destekliyordu. Talimatnamelerde de kadın rolleri sadece kadınlar tarafından oynanabilir ibaresi vardır. Ayrıca gerek Halkevi kitapçıklarında gerekse Halkevi yöneticilerinin konuşmalarında oyuncularını bilhassa kadın oyuncularını teşvik edici sözler de dikkat çekmekteydi(BCA,490-1-0-0/849-358-1).

Ülkenin genel olarak her tarafında açılan halkevlerinin bu şubesine çalıştırıcı, geliştirici bulmak çok zordu ve bu büyük bir sorun haline gelmişti. Çalıştırıcı ihtiyacını karşılamak amacıyla 5 Bölge Rejisörlüğü kurulmuştur. Temsil kolu kılavuzu hazırlanarak örgüte dağıtılmıştır. Tiyatro gösterilerinin yanında karagöz gösterileri de temsil kolunun etkinlikleri arasındadır. Bu oyunun sahne olarak taşınması, oynatılması, hazırlanması kolay olduğu için halkevleri karagöz oyununa yer vermişlerdir. Başka bir açıdan ele alınırsa partide bu oyuna önem vermiştir. Bunlarla birlikte geniş halk kitlelerine parti ideolojisini ulaştırmak için sinema da Halkevlerinin ve temsil kollarının faydalandığı bir araç olmuştur (Gündörü,2022, s.48-49).

2.2.1.4. Spor şubesi

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu zamandan şimdiye kadar spor üzerinde çok durulmuş ve buna özen gösterilmiştir. Alanları dar olan halkevi binaları zor durumlar karşısında kalmış olsa bile özellikle yaşı olgun olan insanları bir araya toplayıp bölgeye elverişli, açık havada yapılacak sporlar hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Onları kayak, cirit, güreş, dağcılık gibi spor faaliyetlerine yönlendirip, yarışmalara katılmaları sağlanmıştır (BCA,490-1-0-0/5-27-26). Mustafa Kemal'in bir sözünde "*Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur*" sözünden ilerleme kat edilmiştir. Spor şubesi bu ilkeyi temel almıştır. Bu şube ile asıl benimsetilmek istenen bedeni açıdan ve ruh açısından eğitilmiş sağlıklı bireyler oluşturup, millet birliğini kuvvetlendirmek amaçlanmıştır. Bu şube genel olarak çalışma saatleri ve günleri dışında belirli zamanlarda bayan ve erkeklere ayrı

olarak jimnastik dersi vermiştir. Spor salonu olmayan yerlerde aktiviteler açık havada yapılmıştır. Mustafa Kemal güreş yapılmasına özen göstermiştir ve yarışmalar düzenlemiştir. Bu şube deniz alanında spor faaliyetlerini iyileştirip atlı cirit sporunu yeniden yaşatmıştır. Bunun yanı sıra kayak alanında da ilerleme kat edilmiştir. Avcılık alanında da zararlı ve yırtıcı hayvanlardan korunma amaçlanıp avcılık ilerletilmeye çalışılmıştır. Şehrin tanıtılması ve öğretilmesi için geziler yapılmıştır. Spor faaliyetleri için yapılan ödenekleri parti genel sekreterliği karşılamıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Bu şube diğer şubeler içerisinde en fazla maddi harcama yapan şubedir. Her yaştan her kesimden insan spora kazandırılmıştır. Zamanla halkevlerinde olan spor salonları ve sayıları yükseltilmiştir (Atsız,2017,s.43). Spor şubesi genel olarak bulunduğu bölgelerin kültürel ve yapısal özelliklerine göre şekillenmiştir. Sıcak ve sahil olan bölgelerde suya önem verilip bu alanda spor faaliyetlerinde bulunulurken soğuk ve kışı karlı geçen bölgelerde kayağa önem verilmiştir. Halkı birbiri ile kaynaştırma amacı olan bu şube bütün halde turlar düzenlemiş ve herkesi bir araya getirmek için beraber spor ve antrenman çalışmaları yapmıştır. Spor alanına genel olarak ilgi gösteren kesim genç kesimdir. Jimnastiğe önem verilirken bu alanda aktiviteler ve kutlamalar yapılmıştır. Avcılık, bisiklet, eskrim, basketbol, voleybol da diğer ilgi gören branşlardır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

2.2.1.5. Sosyal yardım şubesi

Sosyal yardım şubesinin görevleri CHF Halkevi Talimatnamesinde oluşturulmuştur. Bu talimatnameye göre bu şube beşinci sırada kurulmuştur. Sosyal yardım şubesinin asıl hedefi; *“Halkevinin bulunduğu muntıkada hakiki surette yardıma muhtaç kimsesiz kadınlar, çocuklar, malûller, dermandan düşmüş ihtiyarlar ve hastalar gibi zavallılar hakkında içtimai heyetin şefkat ve yardım hislerini uyandıracak ve hisleri yavaş yavaş en yüksek derecesine çıkartacak faaliyet ve delaletlerde bulunmaktır.”* (C.H.F, 1932,s.14). Bu şube her kesimden halkın yaşamına etkide bulunmuştur. Maddi durumu elverişli olmayan insanlara bedava bir biçimde tedavi uygulamıştır (Akkuş vd.,2020,s.67).

Milletimizin amaçları arasında olan yoksullukla mücadele prensibi ile ilerleyen bu şube ücret alınmadan yapılan sağlık hizmetlerinin yanında, halkı bilinçlendirmek, eğitmek için sunumlar düzenlemiş kitaplar dağıtmış bilgiler vermeye çalışıp ülkenin tamamına bu bilinci yaymak amaçlanmıştır. Diğer şubelerle ortak çalışması olan bu şube

düzenlenen eğlencelerde toplanan paralar ile yardımları desteklemiştir. Yardımlarda bulunan bu şube ikinci dünya savaşının yaklaştığı yıllara gelindiğinde üzerine daha fazla görev düşmüş ve bu şube daha fazla çalışmıştır. Gerek giyecek gerekse de eğitim ve gıda olsun birçok yönden yardımda bulunmuştur. (Atsız,2017,s.43).

Sosyal yardım şubesi aynı zamanda halk zümreleri içerisinde kaynaştırma işlevi görmeye çalışmaktadır. Milli bir gelenek olarak ele alınan sosyal yardım ve dayanışma bunun yanında halkçılığın bir bölümü olarak kabul edilmektedir. Nitekim içtimai yardım şubesinin çalışmaları parti yönetimince *“Halkçılığın sadece edebiyatını değil tatbikatını da yapmak”* şeklinde nitelendirilmiştir. Yine Cumhuriyet Halk Partisi’nin hazırladığı broşürde Halkevleri, cömert *“Türk milletini kaynaşmış bir kütle yapmak yolunda halkın birbirinin sevinç ve dertlerine ortak olmalarını telkin etmenin; dertlilerin derdi üzerine eğilmenin, yoksulları korumanın şart olduğu”* vurgusu yer almaktadır. Dolayısı ile içtimai yardım şubesinin kaynaşmış topluma ulaşmada halkı birbirine kenetlemesi de sadece köylü kentli değil zengin-fakir kaynaşmasını hedeflediği söylenebilir. Halkevlerinin sosyal yardım konusu bakımından ilk öne çıkan faaliyeti yoksul çocukların korunması ve desteklenmesidir. 1935 yılında Aydın Halkevi 237, Gaziantep Halkevi 212, Konya Halkevi 316 yoksul öğrencinin yemeğini karşılamış; Bilecik Halkevi 24, Burdur Halkevi 100 öğrenciyi giydirmiş; Gümüşhane Halkevi 36, Uşak Halkevi 500 talebeye kitap ve defter yardımı yapmıştır.

İl merkezlerinde bulunan halkevlerinde durumu olmayan hastalar için muayenehane açılması da bu koldan istenilenler içerisinde. Binası müsait olan Halkevlerinde yardıma muhtaç vatandaşlar için poliklinik oluşturulmuştur. 1940 yılında 44.596 hasta muayene edilirken II. Dünya Savaşı’nın etkisindeki 1945 senesinde 25.000’den fazla hasta muayene edilmiştir. 1947 yılında ücretsiz muayenehane sayısı 80’e varmıştır. Bu muayenehanelerde Halkevlerine kayıtlı gönüllü doktorlar, dişçiler hizmet vermektedir. Bu bağlamda şubelerin köylere yönelik olan sağlık çalışmaları da dikkat çekicidir. Köycülük şubesi ile beraber hareket eden bu şube halkı ücretsiz muayene edip ücretsiz ilaç vermiştir. Ayrıca tespit edilen acil hastaların tedavisine de yardımcı olmaya çalışılmıştır. Adı geçen faaliyetlerinin yanı sıra diğer yardım faaliyetleri de önemli yer tutmuştur. Halkevleri yardıma muhtaç vatandaşlara destek olmak için kayda değer mesai sarf etmişlerdir. Örneğin 1940 yılında 59.171 kilo yiyecek, 37.589 kilo yakacak, 37.393 takım giyecek, 11.668 ilaç yardım sahiplerine ulaştırılmıştır (Gündörü,2022,s.51-52).

2.2.1.6. Halk dershaneleri ve kurslar şubesi

Bu şube genel olarak eğitim seviyesini yükseltmek okuma ve yazma konusunda halkı eğitmek okuma yazma bilmeyenlere Türkçe dersi vermek amacıyla kurulmuştur. Birçok kurs açılmıştır. Bu kurslar el işleri, hayvancılık, dil alanında olmuştur. (Akça vd.,2020,s.2467). Bu kurslarda verilen eğitimlerde başarılı olan kişiler için tören yapıp belgeler verilmiştir (Yenisoy Özkan,2023, s.164). Halkevleri talimatnamesine göre açılan kurslar bedava verilecek ve Arap alfabesi terk edilip Latin harfleri kullanılacak yönünde bilgi vardır (C.H.P,1932,s.15-16).

Kadınları sosyal hayata kazandırmak için kurslarda bu kadınlara eğitim verilmiştir. Kadınlar ekonomi yönünden hem evlerine hem kendilerine yetecek duruma gelmişlerdir. İnsanların sosyalleşmesi hızlanmıştır. Bu anlamda eğitim ve refah seviyesi yükselmiştir. Eğitimcilerin yetmediği durumda gönüllü olarak çalışmak isteyenler alınmıştır. Diğer şubeler de olduğu gibi hava şartları ve bölgelere göre açılacak kurslar belirlenmiştir (Özdemir ve Aktaş,2011,s.197).

Okuma yazma alanındaki kurs faaliyetleri Halkevi binaları ile sınırlı olmamış bu çaba cezaevlerine, köylere kadar ulaşmış, bu alanlarda okuma yazma bilmeyen vatandaşlara da okuma-yazma öğretimi vermeye çalışılmıştır. Köycülük şubesinin de yardımı ile köylülere sadece okuma yazma alanında değil bunun yanında ziraat kursları düzenlenmiş, köy muhtarları ve ihtiyar heyeti azalarına köy işleri ile ilgili dersler verilmiştir. Şubenin ilgi çekici faaliyetlerinden biri de yabancı dil kurslarıdır. Fransızca, Almaca ve İngilizce gibi yabancı diller gönüllü yabancı dil öğretmenleri ve yurt dışına okumaya gönderilmiş kişiler tarafından verilmiştir. Ayrıca İngiliz Kültür Derneği'nin bazı şubeleri Halkevleri ile birlikte yabancı dil kursları düzenlemiştir. Yine bu dernek aracılığıyla İngilizce filmler gösterime koyulmuştur. Halk dershaneleri ve kurslar şubesi öğrencileri bitirme sınavlarına hazırlama, ikmale kalan öğrencilere yardım gibi çalışmaların yanı sıra çiçekçilik, muhasebe, daktilo gibi kurslarla meslek edindirmeye yönelik çalışmalar da ortaya koymuştur.

Şube tarafından hayata geçirilmesi için önemli bir girişim hareketi de Türkçe kurslarının oluşturulmasıdır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu illerindeki halkevleri Türkçe konuşmayı bilmeyen insanlara Türkçe eğitimi vermeye çalışmışlardır. Bu çalışma köycülük şubesine bağlantılı bir şekilde ilerlemiştir. Şevket Beysanoğlu Diyarbakır Halkevi'ne dair anılarında Türkçe öğretme çalışmalarına değinilmiştir. Bahsi geçen anılara göre Diyarbakır Halkevinin Türkçe derslerini pekiştirmek amacıyla Türkçe

konusma yarışmaları yapılmış, kazananlara hediye olarak öküz vb. köylü için önemli olan hediyeler verilmiştir. Tıpkı diğer Halkevi şubelerinin etkinliklerinde olduğu gibi hatta hepsinden fazla halk dershaneleri kolunun çalışmalarını büyük ölçüde öğretmenler üstlenmiştir. Talimatnamede “*vatandaşa öğretim şerefi'nin gönüllülük esasına dayanacağı da bildirilmiştir.*”(Gündörü,2022,s.52-54).

2.2.1.7.Kütüphane ve yayın şubesi

Bu şube ile halk eğitimi ilerletilmeye çalışılmıştır. Halk arasında hiçbir şekilde ayırım yapılmamıştır. Milletin boş vakitlerinde kullanmak içingittiğibir kurum haline gelmiştir. Kütüphaneler herkese açık haldedir. UNESCO halk kütüphanesine göre; “*Halk kütüphaneleri, yerel topluluğun yararı için yerel tabanlı hizmetlere dayanmalı ve topluluğa bilgi hizmetleri sağlamalıdır. Sağladıkları hizmetler ve derlemeler, düzenli olarak değerlendirilmesi gereken yerel gereksinimlere dayanmalıdır. Bu ilke olmazsa halk kütüphanesinin hizmet edeceği insanlarla iletişimi kesilir ve sonuç olarak tam potansiyelle kullanılmaz*” söylenmektedir (Keseroğlu,2022,s.500).

Halkevleri kurulduğu zaman yayımlanan 1932 yılındaki talimatnameye göre halkevi açmanın en önemli gereği olarak kütüphaneye sahip olunmasıydı. Halkın bilinçlendirilmesi için gezici kütüphaneler kurulmuştur. Toplu okuma günleri düzenlenmiştir. Yüksek sesle kitaplar okunmuştur. Ücret alınmadan kitap ve dergiler dağıtılmış ve bu şekilde okuma alışkanlığı kazandırılmaya çalışılmıştır (C.H.P,1932,s.17-18). Atatürk ilkeleri bu kol sayesinde daha fazla öğretilmiş ve insanlar ilkelere daha bağlı ve bilinçli bir hale getirilmiştir. Şubenin önemli görevleri arasında halkı şartlar ve sorunlar hakkında bilgilendirmek ve halkın eğitim okuma ve bilgi seviyesini yükseltmektir. Halk seçtiği meslek ile ilgili kitaplar sayesinde bilgi sahibi olmuştur. Kütüphane sayısında gün geçtikçe artış olmuş ve yükselen bu sayı ile beraber okuma-yazma oranında da artış sağlanmıştır (Atsız,2017,s.46).

İlk üç yıl içinde halkevi kütüphaneleri önemli rakamlara ulaşmıştır: Alaşehir Halkevi 552, Beyoğlu Halkevi 2913, Bilecik Halkevi 700, Diyarbakır Halkevi 1500, Giresun Halkevi 850, Muğla Halkevi 1015, Burdur Halkevi 3430 kitabı ile okuyuculara hizmet vermiştir. Bu yayın, şubenin önemli bir görevidir. Yayın faaliyeti Halkevlerince devam edilen çalışmaların kalıcılığını ve gerçekliğini sağlarken, araştırma ve yazma konusunda yetenekli kişilerin destek görmesi anlamında da önemli bir işlev görmüştür. Basılacak eserlere kütüphane ve yayın kolu tarafından karar verilse bile nihai karar verici

parti merkezidir. Yayın faaliyetleri dil, edebiyat ve tarih şubesi ile birlikte yürütülmüştür. Yerel tarihten sağlığa, tarımdan Halkevi çalışmalarına, dil çalışmalarından coğrafyaya, yerel edebiyata farklı kategorilerde eserler yayınlanmıştır. 1932-1951 seneleri aralığında bine yakın kitap Halkevleri tarafından basılmıştır. Halkevleri tarafından basılan bu eserler için Halkevleri Yayın katalogları oluşturulmuştur. Her geçen gün Halkevi kütüphaneleri içerik bakımından zenginleştirilmeye çalışılıp, kütüphaneden sorumlu görevlilerin daha düzenli hizmet verilmesi adına da çalışmalar yapılmıştır. Halkevlerinde kütüphaneye ait çalışmalar için rehber bir kitap oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra Ankara Halkevi'nde Halkevi kütüphane memurlarına yönelik bir kurs düzenlenmiştir (Gündörü,2022,s.54-56).

2.2.1.8. Köycüler şubesi

Bu şube temelini Türk Ocaklarına kadar dayandırmış ve bu şekilde Türk devrim hareketlerini insanlara benimsetmeye çalışmıştır. Köy şubesi köylere yönelik projeler yapmış ve köydeki insanlar arasında etkileşim kurmaya çalışıp bu yönde düzenlemelerde bulunmuştur. Köy insanlarına bir devlet olduğu bilinci uyandırmak ve halkı ekonomik açıdan yükseltmek için çaba sarf edilmiştir. Milli tarih bilincinin özgün yapısını bozmadan ele almak ne kadar devletin görevi olsa da halkevlerine de büyük görev düşmektedir. Köylerde yaşasan insanlar için TBMM tarafından hem idari hem iktisadi hem de mali açıdan kanunlar ortaya koyulmuştur.

Köylerin dış yapısı olan mimariye de önem verilmiştir ve bu yönde iyileştirme çalışmalarına başlanmıştır. Modern anlamda köy yapısına 1924 senesinde onaylanan köy kanunu ile oluşum sağlanmıştır. Bu şube değişik fikir ve görüşlere ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple oluşan köy rehberliği ve öğretmenleri için düzgün bir çalışma ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır (Erdoğan,2021,s.228). Halkevlerinde çeşitli programlar oluşturulmuş bu programlara köylülerde katılmıştır. Çeşitli geziler yapılmış köyden gelen insanlara hem eğitim hem de tanıtım amaçlı gezilere çeşitli meslek gruplarından insanlar katılmıştır. Bu gezilerde halkı eğlendirip aynı zamanda zihinsel olarak geliştirmek için çeşitli kukla oyunları ve sinema gösterileri yapılmıştır. Köydeki halkın okuma ihtiyacı daha kolay karşılansın diye ayaklı kütüphaneler kurulmuş ve okuma yapmaları için birer kitap verilip, okuma odaları açılmıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Üretimin devamlılığı için köylü kesimin bu alanda çok etkin olduğunu görmekteyiz (Emgili,2021,s.197). Bu şube Ziraat Bankası ile beraber irtibata geçip

köylerde yaşayan ve çiftçilikle uğraşan insanlara tohum vermektedir (Erdoğan,2021, s. 230). Köycülük şubesi genel anlamda köyde yaşayan insanlar ile şehirde yaşayan insanlar arasındaki ayrılığı kaldırmayı amaçlamış ve köylü halkın refah seviyesi yükseltilmiştir (Kaya,2008,s.26). Köylünün başlıca sıkıntıları arasında salgın hastalıklar gelmekteydi. Bu konuda halka yardımcı olunmaya çalışılmış ayrıca bu konu hakkında bilgi verilmiştir. Köylüye bilgi vermek için açılan halk odaları vardır, bu halk odalarında salgın hastalıkların yanı sıra ziraat ve hayvancılık alanında da eğitim vermeye çalışılmıştır (Gündörü,2022,s.59).

2.2.1.9. Tarih ve müze şubesi

Halkevi müze ve sergiler şubesi iki kısma ayrılır ve bu şubenin sorumlu olduğu görevler şu şekildedir: tarih kolu Halkevinin olduğu bölgedeki tarihi eserlerin korunması açısından ilgili makamları bilgilendirmek, bölgede eğer müze varsa bu müzeleri zenginleştirmek, yok ise bir müze kurulması konusunda çalışmalar başlatmak, imkânlar doğrultusunda eski yazılar, ciltler, tezhipler, divanlar, minyatürler, çiniler, halılar ve nakışlar gibi milli kültür vesikalarıyla eski milli kıyafetler, oyalı yazmalar, çevreler, eski kılıçlar, tüfekler, tabancalar vb. silahlar, sedef, altın, gümüş vb. kakmalar ve oymalar gibi milli kültüre ait vesikaların toplanması suretiyle mahalli müzelerin kurulmasına yardımcı olmaktır. İkinci bir kol olan sergi kolunun görevi ise halkevi bölgesinde ya da başka bölgelerde bulunan sanatçıların (ressamların, heykeltıraşların, mimarların, tezhip ve hat ustalarının) faaliyetlerini, eserlerini halkevlerine ait binalar içerisinde halk ile bir araya getirmeye çalışmak ve yerli malları konusunda tanıtımda bulunmaktır (Gündörü,2022,s.59-60). Bu şube milli tarihimiz ve mahalli tarih ile ilgili olarak günümüz ve geçmişi sentezleyip ortaya geçerli bir bilgi koyup gerek yazılı gerekse sözlü bir biçimde söylemektir (Akça vd.,2020,s.2470). Bulunan arkeolojik eserlerle müzeler zenginleştirilmeye çalışılmıştır (Karakuzuoğlu,2008,s.85).

Bu şube ilk kurulduğu zamanlarda güzel sanatlar şubesi ile bağlı değildi ve bu yüzden hep milli ürünler sergilenmekteydi (Olgun,2019,s.89). Bu şube ile şehrin tarihsel yapısını insanlara tanıtıp sevdirmeye ve tarih bilinci oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu anlamda çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar Ülkü dergisine koyulup basılmıştır. Bu şubenin tarihsel açıdan çok önemli bir yeri vardır (YenisoyÖzkan,2023, s. 165).

Gerçek varlığın korunması için çalışmalar yapılmış ve kültürü gelecek kuşaklara aktarmak için mücadeleler verilmiştir (Ortakçı,tarihsiz,s.188). Halkevlerinin folklor

alışmaları iyi bir temel üzerine kurulmamıştır. 1932 yılına gelindiğinde folklor şubesine ait dernek kapanmıştır (Aktaş ve Özdemir,2011,s.202).

2.3. Halkevleri Tarafından Çıkarılan Dergiler

Halkevleri zamanla gazete ve dergiler çıkarıp bunların basımlarını yapmışlardır. Bu konuya önem vermişler ve halk tarafından okunup tanıtılması üzerinde durmuşlardır. Halkevleri çıkardıkları dergiler üzerine birbirleri ile konuşup münazara edip yorumlar yapmışlardır. Çıkarılan eserler diğer halkevlerine gönderilmiştir. Yayımlanan talimatname ile gazete ve dergilerin ülkenin her köşesine dağıtılması için uğraşılmıştır (BCA,490-1-0-0/3-15-36).

Cumhuriyet Halk Partisi tarafından oluşturulan 27. Kurultay ile Mustafa Kemal halk için yapılan yenilik hareketleri ve devrimlerin, kurulan Türk devletinin kurtuluş mücadelesini anlatmış olduğu Nutuk isminde anı kitabı oluşturmuş ve bu kitabın tüm ülkede okunması yönünde çaba göstermiştir. Bu yönde halkevlerine bir talimatname göndermiştir (BCA,490-1-0-0/3-15-9).

Tablo 2.5. Türkiye de Genel Olarak Çıkarılan Halkevi Dergileri (BCA, 490-1-0-0/4-19-30)

Halkevinin Adı	Derginin Adı	Kaç Günde Bir Çıkarıldığı
Adana	Görüşler Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Afyon	Taşpınar Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Amasya	Yeşilırmak Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Antalya	Türk Akdeniz Dergisi	İki Ayda Bir Çıkarıldı.
Bafra	Altın Yaprak Dergisi	Aylık Çıkarıldı.

Balıkesir	Kaynak Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Bursa	Uludağ Dergisi	Üç Ayda Bir Çıkarıldı.
Burdur	Ülker Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Artvin	Çoruh Dergisi	İki Ayda Bir Çıkarıldı.
Denizli	İnanç Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Diyarbakır	Karacadağ Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Elazığ	Altan Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Eminönü	Yeni Türk Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Eminönü	Halkbilgisi Haberleri	İki Ayda Bir Çıkarıldı.
Kayseri	Erciyes Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Eskişehir	Halkevi Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Giresun	Aksu Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Isparta	Ün Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
İzmir	Fikirler Dergisi	On Beş Günde Bir Çıkarıldı.
Kars	Doğuş Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Konya	Konya Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Manisa	Gediz Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Mersin	İçel Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Merzifon	Tezan Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Milas	Yeni Milas Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Muğla	Muğla Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Niğde	Akpınar Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Niksar	Ülker Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Trabzon	İnan Dergisi	Aylık Çıkarıldı.
Samsun	19 Mayıs Dergisi	Aylık Çıkarıldı
Sinop	Dıranaz Dergisi	Aylık Çıkarıldı

2.4. Halkevlerinin Kapatılması

Halkevlerinin kapatılma süreci 2. Dünya Savaşı'nın bitiş yıllarına denk gelmekteydi. Bu dönemde baskıcı yönetimler sona ermiş ve demokratik bir düzen oluşturulmuştur. Farklı görüşlere sahip insanlar vardır ve bu insanlar tarafından çok partili yaşama doğru ilerleme yapılmıştır. İktidarın değişme fikrinden dolayı insanlar halkevlerine mesafeli davranmıştır. Halkevlerine yönelik yorumlar yapanlar CHP ile beraberlik içerisinde ve bu kesim devletin bütçesinin yükseltilmesi yolunda etkin olmuştur. Halkevleri görevlerini yapmadığı ve bu hususta eksik kaldığı düşüncesi ile 21 Şubat 1942 senesinde yayımlanan bir talimatname ile bütçe açısından yardım yapılması gerektiği fikri vardır. Bu yardımın yapılarak halkevlerinin ayakta durması için kendine yeterli bir duruma gelmesi sağlanmıştır. Halkevleri kendilerine ait salon açıp bu salonları kiraya verip gelirine katkıda bulunmuştur. Bazı yerlerde iktidarların değişmesi ve başka parti ile birleşmesi ile halkevlerine yapılan yardım çalışması kesilmiştir. Maddi anlamda yardımlar azalınca bazı şubelerde yıkımlar oluşmuştur (Yenisoy Özkan,2023,s.165).

Maddi açıdan düşüklük halkevlerinin önemli bir sorunu haline gelmekteydi. CHP halkevlerine yardımda bulunurken artık eski gücü kalmamış sadece Londra halkevine yetecek duruma gelmiştir. Halkın maddi açıdan verdiği yardımlarda zamanla azalmaktadır (Yılmaz,2018,s.410). Şubelerin yaptıkları etkinlikler yapılamaz hale gelmiştir. Köycülük şubesi gezilerini yapamaz duruma, güzel sanatlar panayırıları düzenleyemez hale gelmiştir. Yapılan konferanslar, toplantılar yapılamıyordu (Yılmaz,2018,s.411). Demokrat partinin iktidara geliş tarihi 14 Mayıs 1950 idi. Bu yıl iktidarı eline alan DP'nin karşısında henüz bu olumsuz durumu üstünden atmayan CHP bu durumun üstesinden geleceğini düşünüyordu. CHP ile bağlı olan halkevleri Demokrat Partinin başta olması ile sorunlar yaşamaya başlamıştır. Ne kadar CHP bu durumu övüp uzlaşmaya çalışsa da hiçbir şekilde bunu başaramamıştır. Halkevlerinin kapanmasının önüne geçememiştir (Özdemir ve Aktaş,2011,s.260).

Yaşanan bu sorunlar neticesinde 8 Ağustos 1951 senesinde çıkarılan 5830 sayılı kanun ile bu halkevleri kapatılmıştır. Kapatılan Halkevlerinden sonra Türk Ocakları yeniden açılmış ve halkevlerinden kalan eşyaların bir kısmı bu ocaklara diğer kısmı ise devletin hazinesine aktarılmıştır. Halkevlerinde olan kayıt ve belgelerin çoğu için hiçbir önlem alınmamış bu belge ve kayıtlar zamanla yok olmuştur (Yılmaz,2018,s. 411).

3. KAYSERİ ŞEHİRİ

3.1. Kayseri Tarihi ve Kayseri'ye Genel Bakış

3.1.1. Kayseri adının anlamı

İnsanoğlu yaşadığı alanlara isim verirken bazı şeylerden etkilenmiştir. Bu etkilenme de sosyal olayların etkisi olduğu kadar doğal olayların da etkisinin olduğunu

görmekteyiz. Yerleşim adlarının verilmesinde bazı unsurlar baş göstermektedir. Bu unsurlardan “birincisi, kırsal alanda; dağ ismi tepe ismi, göl, akarsu, toprak ve bitki örtüsü gibi doğal unsurların veya direkt bunların yapısından etkilenecek doğal çevre unsurlarına göre adlandırılmasıdır. İkinci bir unsur ise beşerî unsurlar içinde yer alan, boy, aşiret veya çeşitli olayların etkisiyle birlikte beliren ve beşerî coğrafi özelliklerine göre isimlendirilmiş köy adlarıdır”. Başka bir deyişle yer isimleri, toplumların coğrafi mekânla özdeş bir karakteristik hali olduğunun göstergesidir. Yer isimlerinin anlamındaki bu derin kısım anlamlandırılmaya çalıştıkça o çevrenin ve coğrafyanın dili, tarihsel olarak geçmiş, siyasal anlamda değişimi ve tüm açığa çıkmamış gizli yüzleri birçok yönüyle ortaya çıkarılmıştır (Köksal,2023, s.116).

Bu bilgilerden yola çıkılarak Kayseri (Kayseriyye), Anadolu’nun en eski şehirlerinden biridir. Mazaka veya Özeyya isimleriyle tarihte bilinen bu kent Kapadokya’nın merkez noktası olarak da bilinmektedir. Bu şehrin Mazaka, Eusebia, Kaisareia, Kayseriyye ve Kayseri olarak değişen isimleri vardır, bunun yanı sıra verilen bu isim değişimleri ile yerleşim olarak da değişime uğramış mıdır bilinmemektedir. Şehrin bilinen iki tane yerleşim yeri vardır. “Birisi bugünkü yerleşim alanının güneyinde, Erciyes Dağı’nın kuzey eteklerindeki ovaya hâkim alçak tepelikler üzerinde ve bu tepeler arasında bulunan, halkın bugün de “Eski Şehir” dediği yer, diğeri ortasında surların bulunduğu oadaki şehir.” (Çayırdağ,2022, s.11).

Kentin eski isimlerinden biri olan Mazaka Ermenicedir. Ermenilerin buraya yerleşimi 3 ve 4. yüzyıllara kadar dayanmaktadır. Roma İmparatoru Tiberiysburayı elde aldıktan sonra “Kayseriyye” (Kayseri) ismini buraya vermiştir. Ayrıca Selçuklu devleti döneminde her şehir bir unvanı sahip olduğundan Kayseri şehrine de Darü’l-feth unvanı verilmiştir (Köse,2015, s.9-10).

3.1.2.Kayserinin tarihi

İç Anadolu bölgesinde bulunan Kayseri ili Anadolu’nun tarihi şehirlerinden biridir. Siyasi tarihi zaman zaman değişikliğe uğramıştır. İlk zamanlardan beri kalenin yapımı gündeme gelmektedir(Çayırdağ,2022,s.11).

Bu bölgede uzun zaman Romalılar, Sasaniler ve Bizanslılar hüküm sürmüşlerdir. Bu şehir Müslümanlar tarafından 7 sene kuşatılmıştır ve bu 7 sene sonunda H.19 (640) tarihinde fethedilmiştir. Kayseri ili Rum ve Bizansların elinden alındıktan bir süre sonra Emevî, Abbasî ve Farsların hâkimiyeti altına geçmiştir. Türkler, Kayseri’yi Malazgirt

zaferinden birkaç sene önce elde etmişlerdir. Selçuklu Türkleri Kızılırmak (Hayls) vadisinden yola çıkarak 1067 senesinde Kayseri'yi fethetmişlerdir. II. Kılıçaslan 11 oğlu arasında memleketi paylaşmış ve Kayseri'yi de oğulları Nureddin ve Sultanşah'a vermiştir. İlhanlıların elinde olan Kayseri daha sonra Eratnalıların merkezi haline gelmiştir. 1398 yılında Osmanlı hükümdarı I. Bayezid Kayseri'yi hâkimiyeti altına almış ise de Timur'un bu bölgeye gelmesiyle birçok yer Timur orduları tarafından istilaya uğramış, burası da zapt edilerek Karamanlılar'ın hâkimiyetine verilmiştir. Bu tarihten sonra şehir merkezi Karamanlılar ile Dulkadirliiler arasında sürekli el değiştirmiştir (Köse,2015, s.9).

Kayseri, 1071 Malazgirt zaferinden önceleri Anadolu'ya akınlar yaparak Alparslan'ın komutanlarından biri olan Afşin Bey tarafından ilk kez 1067 senesinde kısa bir zaman ele geçirilmişse de onun geri dönüşü üzerine Bizanslılar şehri yeniden ele almışlardır. Malazgirt zaferinden sonra Emir Danişmend Sivas, Tokat, Amasya ve Niksar'ı fethederken maiyetindeki komutanlardan Turasan (Tur Hasan) Bey de Kayseri'yi ele geçirmiştir. Şehrin fetih tarihi bilinmiyor bunun yanı sıra 1085'ten itibaren Danişmentliler'in Kapadokya'ya ve Kayseri'ye hâkim oldukları hakkında bilgiler dile getirilmektedir. Danişmentli Ahmed Gazi 1105 yılında ölünce yerine oğlu Emir Gazi geçmiştir. Artuklu hükümdarı Belek Gazi ile beraber Trabzon Rumlarını ve Mengücekleri 1120'de büyük çapta bir yenilgiye uğratmıştır. 1124 senesinde Malatya'yı ele almıştır. Çankırı, Kastamonu ve Ankara'yı da topraklarına katınca Anadolu'da siyasî açıdan oluşan kuvvet ve kudret Selçuklu devletinden Danişmentliler'e geçmiştir.

1134 senesinde yaşamını yitiren Emir Gazi'nin yerini alan Melik Mehmed Gazi, harabe olan Kayseri ilini yenileyerek Danişmentli başkentini Sivas'tan buraya taşımıştır. Kayseri Ulu Camii de bu zamanlarda Melik Mehmet Gazi tarafından yapılanmıştır. Selçuklulara bağlı olarak Kayseri ve Zamantı (Pınarbaşı) da hüküm süren DanişmentliZünnun'un hâkimiyetine 1169'da Selçuklu hükümdarı II. Kılıçaslan son vermiştir. Hoca Hasan Medresesi ile Ulu Cami Kayseri'deki en eski yapılar arasında olup Danişmentliler zamanında inşasına başlanmıştır. Selçuklu hâkimiyeti ile siyasi beraberlik olunca şehirde ticarî anlamda da canlılık fazlalaşmıştır (Köse,2015, s.10). Bu tarih sonrası Kayseri ili; Selçuklular, Danişmentliler, Türkiye Selçukluları, Moğollar, Eretnalılar Kadı Burhaneddin Beyliği, Karamanlılar ve 1474'te Karaman Beyliği'nin yıkılışıyla birlikte Osmanlı Devleti'nin himayesine girilmiştir. XVI. yüzyılın sessiz ve ferah yaşamı olan Kayseri'de XVII. yüzyılda Celali isyanlarının etkisi vardır, XVIII. yüzyılda da şehir, ara sıra devlet yetkilileri ve yerel yönetimin şiddet ve baskısına maruz

kalmıştır. XIX. yüzyıla gelindiğinde bütün imparatorluğun maruz kaldığı sosyal, malî ve siyasi bunalım Kayseri’de de etkili olmuştur. Farklı kültür yapılarına sahip bu devletlerin hâkimiyeti altına giren Kayseri şehri de farklı ahlaki kimlikler, kültürel birikimler ve mimari yapılar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Kayseri şehri coğrafî olarak konumu ve jeopolitik önemi sayesinde sürekli istilalara uğrayıp yağma edildiği halde yeniden inşa edilmiştir. Bu bilgiler sayesinde Kayseri de şehir kültürünün, dokusunun ve şehrin kendine ait kimliğinin oluşmasında birçok amilin etkili olduğu görülmektedir.

Kayseri ili, kuzey-güney ve doğu-batı yönünde uzanan ticaret merkezlerinin önemli kavşak alanlarından biridir. Kayseri şehrinin geçiş yolları üzerinde olması ve ticaret merkezi olması hem askerî hem de ticarî oluşumlar açısından birden fazla konaklama tesisi, han, hamam, kervansaray, sağlam kaleler ve bedesten gibi yapıların inşasını zorunlu hale getirmiştir. Türklerin Anadolu’yu yurt edinmesinden sonra şehirde -Selçuklular zamanından itibaren- inşasına başlanan han, hamam, çeşme, kervansaray, bedesten, çarşı-pazar, medrese, cami, imaret ve sair yapılar ile Kayseri, Türk-İslâm devletinin sembolü olan mahalle ve şehir özelliklerinin tümünü bünyesi altında barındırmaya devam etmişlerdir. XIX. yüzyıl Kayseri’si, tüm bu özellikler ve sahip olduğu kültürel varlığıyla Osmanlı Devleti’nin en önemli şehirlerinden biri olma özelliğine sahiptir (Köse,2015,s.1-3).

3.1.3.Kayseri’nin sosyo-kültürel yapısı

Kayseri tarihsel olarak büyük bir geçmişe sahiptir. Kayseri, Konya ili ile ayrıldıktan sonra Ankara’ya bağlanmıştır. Cumhuriyet yıllarına yaklaştığımızda Ankara ile ayrılıp müstakil bir bölge şekline gelmiştir. Cumhuriyetin ilanıyla beraber hızlı bir şekilde imar çalışmalarına girişilmiş, sanayi alanı ve ticari çalışmalarıyla kendini kanıtlamıştır. Son dönemlerde rağbet görüp canlanan kış turizmi, sanayi alanındaki çalışmalar ve ticari alandaki çalışmalardan sonra Erciyes dağı sayesinde turizm öne çıkmıştır. Türkiye de sönmüş volkanlardan biri olan Erciyes Dağı Kayseri İl sınırı içerisinde yer almaktadır. Kış ayları kar yağışlı ve soğuk geçerken yaz ayları ise kurak ve sıcak geçer lakin yükselti bu etkenler üzerinde etkilidir (Kurt,2006,s.76).

Bozkır bitki örtüsüne hâkim olan Kayseri ormanlık alanı bozuk ve çalılıklar ile kaplıdır. Dağlar arasındaki bu kısımlar daha sonraları tarım alanlarına uygun bir hale getirilmiştir. Dağların etek kısımları ise genel olarak bağ ve bahçeliktir. Türkiye Cumhuriyeti 1950-1960’lı yıllara doğru sanayileşme alanın da hız kazanmıştır. Tarım

ülkesinden sanayi ülkesine doğru bir geçiş yaşanmıştır. Bu gelişmenin sebebi aslında uygulamaya konulan planlı kalkınma hedefidir. Aynı zamanda dönemin içinde bulunduğu siyasi ortamın nelere elverişli olduğudur. Kayseri, ticari ve sanayi alanında gelişme gösteren bir il olduğu ve ekonomisini bu yönde iyileştirmeye çalıştığı görülmektedir. Kayseri Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nün raporuna göre; il genelinde halen 80.309 kişi çalışmakta, bunun 6.893'ü kadın, 73.416'sı erkek işçi olup 21.095 kamu, 59.214'ü özel sektör kuruluşlarında görev yapmaktadır (Kurt,2006,s.77-78).

Tablo 3.1. İl İktisadi Faal Nüfusunun Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı

Faaliyet Kolları	İstihdam	%
Tarım	172,562	47,0
İmalat sanayi	60,334	16,4
İnşaat	20,015	5,4
Ticaret, lokanta ve oteller	25,478	7,5
Hizmet	114,192	31,1
İyi tanımlanmamış faaliyetler	2,091	0,6
Toplam	367,333	100,0

Tablo da tarım alanındaki nüfusun daha çok olduğunu görmekteyiz. Tarımı takiben hizmet sektörü gelmektedir. Bu durum, Kayseri ilinin Türkiye ortalamasına göre arazi açısından büyük ölçüde elverişli olduğu ve başka açıdan bakılırsa İstanbul, Ankara, İzmir gibi tarım dışında üretim kollarında çalışanlar ve çalışan nüfusun Türkiye genelinde %25,19'unu oluştururken Kayseri'de %51,55'ine ulaşmıştır. Bu verilerden yola çıkılırsa tarım dışındaki üretim faaliyetlerinin Kayseri ilinde Türkiye ortalamasının çok üstünde olduğunu göstermektedir. Günümüz şartlarında ise Kayseri'de 2001 senesi içinde İş ve İşçi Bulma Kurumu Müdürlüğüne kamu sektörüne 1.691, özel sektöre 483 olmak üzere 2174 işçi yerleştirilmiştir. İşe alınma verilerinde bir önceki seneye göre azalma yaşanmıştır. Kuruma kayıtlı halen 16.232 vasıflı 1.075 vasıfsız işçi bulunmaktadır. İşsiz kişilerin çalışma çağındaki kişilere göre oranı %7 dolayındadır. Kayseri Sanayi ve Ticaret Müdürlüğünden alınan bilgilere göre bu sene içerisinde işe girmek amacıyla 4989 erkek,

896 kadın olmak üzere 5885 kişi müracaat etmiş olup, bunun 4652'si vasıflı, 1233'ü vasıfsızdır.

Yapılan bu bilgi ve açıklamalara göre Kayseri'de işsizliği, işsizliğe sebep olan faktörler aşağıda belirtilmiştir:

- 1- Hızlı bir şekilde nüfus alanında artış,
- 2-Yapılmış olan tasarruf çalışmalarının yatırımlar faaliyetlerine düzgün bir şekilde aktarılmaması,
- 3- Hızlı bir şekilde teknolojinin gelişmesi,
- 4-Yapılmış olan yatırım çalışmaları insanlara yeterli bir şekilde aktarılmıyor ve planlanan sürede bitirilemiyordu,
- 5- Nitelik olarak yetiştirilen insan sayısı az ve nitelikli işgücü konusunda eksiklik vardı,
- 6- Köylerden ve yakın illerden yapılan göç hareketinin önüne geçilememesi,
- 7- Enflasyonun artış göstermesinden dolayı kötü yönde etkilenen ekonominin yatırımları olumsuz etkilemesi,
- 8- Emeğin fazla olduğu bir işletmecilik faaliyetinin önüne geçilip teknolojik faaliyetin ağırlık kazandığı işletmelerin kurulması,
- 9- Kayseri şehrindeki işsizliğin önüne geçebilmek içinsöylenenlere dikkat edilerek kısa ve orta vadeli önlemlerin alınması gerekmektedir (Kurt,2006,s.79).

3.1.4. Kayseri'nin ekonomik yapısı

Tarım alanlarının ön planda olduğu Kayseri ili daha çok kuru tarıma yönelmiştir. Bunun asıl sebebi olarak iklimi gösterebiliriz. Kayseri ili Sanayi ve ticaret odası verilerine göre sulu tarımın az olmasına rağmen tarım alanındaki modernleşme ve gübre kullanımının yaygınlaşması ile verim oranında artış sağlanmıştır. Tarım alanında en çok verimi tahıllar ve endüstriyel bitkiler almaktadır. Bölgede toplam 61.042 adet bitkisel işletme vardır. Sebze ve meyve üretimi düşük seviyededir. Hayvancılık ise Kayseri ili için önemli bir seviyededir. Tarımsal alandaki eksiklik insanları hayvancılığa itmiştir. Daha çok küçükbaş hayvancılık rağbet görmüş ve koyun ilk sırada yer almıştır. İkinci olarak ise kıl keçisi yetiştiriciliği gelmektedir. Bunlardan sonra büyükbaş yetiştiriciliği gelmektedir. Büyükbaş yetiştiriciliğinin sebebi Kayseri ilinde pastırma, sucuk sektörünün gelişmiş olmasıdır. Bunun yanında süt üretimi için bu sektöre rağbet artmıştır (Kurt,2006,s.80-81).

Kayseri ili orman yönünden zengin değildir. Fakat maden açısından oldukça zengindir. Jeolojik yapısı rezerv olarak çeşitli türlere sahiptir. Başlıcaları; alüminyum, kurşun-çinko, demir, diatomit, kaolen, pompa, linyit, çimento hammadde ve tuğla-kiremit hammaddesidir. Kayseri de işletilen madenlerin en önemlisi çinkodur. Selçuklular döneminden itibaren önemli bir yeri olan Kayseri kara ve demir yollarının kesişme noktasındadır. Nüfusun artması ile var olan ticaret daha da önemli bir hale gelmiştir. İl ticaretinde tekstil ürünleri başta gelmektedir. Daha sonra ise mobilya sanayi ürünleri gelmektedir.

Yapılan araştırmalara göre, Kayseri ilinde yapılan ticari faaliyetleri 3 gruba ayırmak mümkündür.

- 1- Kayseri ilinin merkezi ve ildeki diğer yerleşim yerleri arasındaki ticari faaliyet,
- 2- Kayseri şehrinin merkezi ve diğer iller arasında yapılan ticari faaliyet,
- 3- Üçüncü olarak, dış ticaret yapılmaktadır (Kurt,2006,s.83).

3.1.5.Kayseri mimari yapısı

Anadolu, mimari ve yaşam kültürü olarak birçok uygarlığa ev sahipliği yapmaktadır. Anadolu'nun kültürel ve coğrafi yapısının büyük bir ayrıcalığa sahip olduğunu görmekteyiz. Farklı inanç ve duyuşlara bağlı olan Anadolu mimari olarak tarihin en zevkli örneklerinin ortaya çıkmasına olanak vermiştir. Bu il verimli topraklara sahip bir şehirdir. Bu şehrin etrafında yapılan araştırmalara göre bu şehrin yerleşimi M.Ö. 3. bin senesinin ortalarına kadar gitmektedir. Kayseri Anadolu tarihine ışık tutmaktadır. Şehirde Anadolu'nun geçmişine yön veren ve aynı zamanda şehrin geçmişi ile bilgi veren bir yer olan Kültepe Höyüğü (Kaniş-Karum) da burada bulunmaktadır (Erdoğan,2022,s.23).

Osmanlı Devleti'nin Anadolu da ki izleri önemli bir yere sahiptir. Anadolu mimarisinin en önemli zamanlarını Osmanlı'nın olduğu zamanlarına bağlayabiliriz. Çünkü Anadolu Osmanlı'nın kozmopolit ve çok yönlü toplumu içinde gelişme göstermiştir. Anadolu mimarisi bu sürecin kazandırdığı seçkin ürünlerle beslenmiştir. Anadolu'nun kültürel coğrafyasını eşsiz kılan bu özellikler de Kayseri ilinin önemli bir yeri vardır. Ticaret açısından önemli olan Kayseri ili ticaretin yanı sıra mimari açıdan da önemlidir. Geleneksel konut tipine sahip bir şehirdir. Kayseri'nin mimari yapıları önemli bir yer tutmaktadır. Tarihi M.Ö 3500'lere kadar uzanan bu kadim şehrin mimarisi tarihsel

açından çok önemli eserlerin günümüze ulaşması amaçlanmıştır. Bu eserlerin içerisinde en fazla Selçuklu dönemine ait olanlar bulunmaktadır. Özellikle şehre yapılan kervansaraylar ve bedestenler sayesinde şehrin ekonomisinde ticaretin ne kadar önemli bir yer tuttuğunu görmekteyiz(Demirci,2017,s.1).

Bunların yanında Kayseri, Osmanlı idaresi altına girdiği yıllarda özellikle hızlı nüfus artışının yaşandığı ve şehrin dışarıdan göç aldığı 16.yy. da bile nüfus oranı olarak en fazla “*gayrimüslim nüfus oranının %22*” olduğu görülmektedir. Bu şehir de savaşlar, istilalar, isyanlar da görülmüştür. Bunlardan dolayı ekonomisi ne kadar zarar görmüş olsa da ticari hayatını hep ayakta tutmaya çalışmıştır. Aynı zamanda Kayseri insanı bu gibi olumsuz durumlardan sonra bedesten ve cami gibi yapıları tamirlerine yardım göstererek ilgili eserlerin günümüze kadar gelmesini sağlamıştır. Kayseri Osmanlı İmparatorluğu için İstanbul veya Bursa kadar önemli bir şehir rolü oynamamış olsa da gerek ticaret yollarının üstünde olması gerekse ekonomiye katkısı sayesinde önemli bir konumda bulunmaktadır. Kayseri ilinin önemli mimari yapıları aşağıda belirtilmiştir.

3.1.5.1. Kayseri evleri

Geleneksel Kayseri evleri işlevselliğin yanı sıra kozmopolit beğenin ürünü olmuş bir yerleşim yeridir. Bu kentte bulunan bu evler, kültür ve ikliminde etkisi ile iki katlı, toprak damlı, sağlam ve masif ev tipleridir. Yapıldıkları dönemin genel yapısal, sosyal, kültürel özelliklerine göre yapılmıştır. M.Ö. 1950-1650 senelerinde Anadolu'ya ticari faaliyet yapmak amacı ile gelen Asurlu tüccarlar aracılığı ile iskân edilmiştir. Höyük ve Karum alanında gün yüzüne çıkarılan büyük dinsel alandaki yapılar ve resmi yapılar, evler, dükkânlar ve atölyelere ait mimari kalıntılar açık hava müzesi şeklinde sergilenmiştir (Demirci,2017, s.1-2).

Kendine özgü bir süsleme yöntemi olan Kayseri evlerinde kullanılan başlıca süsleme yöntemleri taş, ahşap, duvar ve tavan resimleridir. Bu evlerin dış cephesinde taş yöntemi ile süslemeler yapılır ve genel olarak taşın üstü sıva yapılmadan sade bir şekilde bırakılırdı. İki katlı bir şekilde yapılan bu evlerin ikinci katı dışa doğru çıkık bir şekilde yapılmıştır. Pencereler boyut ve şekil olarak farklılık gösterse de genellikle küçük boyut tercih edilmiştir. Bu evlerde balkonlar yapılmış aynı zamanda havalandırma kullanılmıştır. Bu evlerin iç süslemesi de dış süsleme kadar önem arz etmiş iç süslemede de taş malzeme kullanılmıştır. Şömine yapılmıştır. Bunların yanında zengin evlerinde kahve ocakları şömineden daha küçük bir şekilde oluşturulmuştur (Tali, 2005,s.61,66).

3.1.5.2. Sivas Hatun cami

Anadolu'nun birçok bölgesinde Selçuklulardan kalma “*Ulu Cami*” ler bulunsa da bunların en güzel örneklerinden biri Yukarı Develi semtinde bulunan Sivas Hatun (Yukarı Develi Ulu Cami) camisidir. IV. Kılıçarslan'ın Oğlu III. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında Göçerarslan oğlu Nasrullah ve cariyesi Said kızı Sivas Hatun tarafından “1281” yılında yapılmıştır. Kare planlı bir camidir içerisinde taş minder bulunmaktadır. Süsleme olarak yüksek ve alçak kabartma tekniği kullanılmıştır. Kullanılan malzemeler gri andezit taşı, mermer, renkli mermer, dikdörtgen levhalar şeklindedir. Yapısal olarak bozulmalara maruz kalmışsa da günümüzde orijinalliği büyük ölçüde korunmuştur (Yurdakul Tuğutlu,2019, s.58).

3.1.5.3. Hunat Hatun külliyesi

Hunat Hatun külliyesi Alaeddin Keykubad'ın eşi, II. Keyhüsrev'in annesi Mahperi Hatun tarafından 1220-1237 seneleri aralığında oluşturulmuştur. Cami, medrese, türbe ve hamamdan oluşturulan büyük bir külliye'dir. Külliye'nin büyük bir alanı bulunmaktadır. Bu külliye çok iyi şartlar halinde günümüze kadar gelmiştir. Ulu Caminin hemen yanında ve hanların arasındadır (Dıvrak,2021,s.48).

3.1.5.4. Kayseri bedesteni

1497-1498 senelerinde oluşturulan Kayseri Bedesteni Kayseri Sancakbeyi Mustafa Bey gayretleri ile yaptırılmıştır. Bu bedestende ilk vakitlerde, Çuhacı, kumaşçı ve abacı gibi esnafın bir araya geldiği bilinmektedir. Bedestenin banisi Mustafa Bey, bedestenle birlikte Kapalı Çarşı da 35 adet dükkân daha yaptırmıştır. Daha sonradan yapılan diğer bedesten ve çarşılarla birlikte kapalı çarşı ortaya çıkmıştır(Demirci,2017,s.7).

3.1.5.5. Sultan Hanı kervansarayı

1232-1236 seneleri aralığında Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubat zamanında yaptırılmıştır. Sultan Hanı Kervansarayı bilindik Selçuklu kervansaraylarından biridir.

Bir kısmı yıkılmış olsa da Sultan Hanı taş kapısı klasik Selçuklu taş kapılarından farksız olmasına karşın bu kulelerin arasında anıtsal bir görünümündedir. Taş kapıdan usta bir yetenekle işlenmiş yıldızlı bir kubbenin örttüğü aralığa geçilir(SolakveGenç, 2022, s.297).

3.1.5.6. Kara Mustafa Paşa kervansarayı

Kara Mustafa Paşa Kervansarayı Adana-Niğde-Kayseri ile Nevşehir-Ürgüp-Kayseri'yi birleştiren önemli İpek Yolu üzerindeki kavşakta, İncesu'da 1660 yılında Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından bir külliye olarak yaptırılmıştır (Demirci,2017,s.8-9).

3.1.5.7. Vezir Hanı

Sultan III. Ahmet zamanında yapılan vezir hanı, Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından 1724 senesinde Kapalı Çarşı içerisine üç bölümden oluşan meşhur hanı yaptırmıştır. Çarşının önem ve kıymetini fazlalaştırmak için çarşıda sadece kuyumcu, abacı, kumaşçı, çuhacı gibi o günün itibar gören mesleklerinin faaliyetlerini gösterebileceği, bir ferman-ı âli ile kurala bağlanmıştır. Bu kural uygulama ile handaki dükkânlar çok kıymetlenmiştir. Günümüzde han içerisinde aktif dükkânlar bulunmaktadır (Çayırdağ,2022,s.368).

3.1.5.8. Şeyh Tennuri türbesi

Kayseri'nin merkezinde bulunan Melikgazi ilçesine bağlı bir şekilde Cumhuriyet Mahallesi'nin Tennurî Sokağı 24 numarada bulunan Şeyh Camii, meşhur mutasavvıf Şeyh İbrahim Tennurî Hazretleri'nin adına izafe edilmektedir. Halk arasında “*Şih Camii*” olarak da bilinmektedir. Evliya Çelebi, Kayseri hakkında bilgi verirken, bu şehirde bulunan büyük evliya kabirleri arasında Şeyh Hazreti İbrahim Tennuri'yi de saymaktadır. Sultan Bayezid Han tarafından H. 889 (1484) yılında inşa edilip şereflendirildiği yazılmaktadır (Köse,2018,s.175).

3.1.5.9. Tekgöz köprüsü

Sultan II. Rükneddin Süleyman Şah zamanında, H.599/1202-1203 yılında

Kayserili Hacı Ali Şir Bin Hüseyin tarafından yaptırılmıştır. 120 metre uzunluğundaki köprü'nün iki kemeri arasında kalın bir sülüs yazı ile yazılmış kitabesi bulunmaktadır.

3.1.5.10. Kayseri kalesi

H.530/M.1135 tarihinde, Danişmentli hükümdarı Melik Mehmet Gazi tarafından yaptırılmıştır. Onarım kitabesinde şu ifadeler yer almaktadır: "*Bu cami, Kılıçaslan oğlu, büyük Sultan Keyhusrev devrinde- Allah onun yardımını yüceltsin H.602/M.1206 yılında Yağıbasanoğlu, Muzaffereddin Mahmud tarafından onarılmıştır.*" Kale sonraki yıllarda birçok kere yıpransa da sonrasından onarılmıştır ve özellikle Anadolu'da başlayan Celali İsyanları sırasında önemli bir şehir için savunma alanı oluşturmuştur (Demirci,2017,s.9-11).

4. KAYSERİ HALKEVİ

4.1.Kayseri Halkevi ve Kuruluşu

24 Haziran 1932 yılında CHF kâtibi Recep Peker tarafından 20 Halkevi'nin açılma nutku okunmuştur. Kayseri Halkevi de bunların arasındadır. Bu Halkevi 9 şube şeklinde kurulmuştur. Tüm şubeleri açıldığı günden beri aktif hale getirilmiştir. Ama şubelerine üye konusunda eksiklikler yaşanmaktadır. Bu yaşanan eksikliklerin önüne geçmek için Kayseri Vilayet Gazetesi'ne "*Halkevine Çağrı*" adıyla ilan koyulup halkevine çağrı da bulunulmuştur. Eskiden Türk Ocağına ait olan binada kurulan Kayseri Halkevi burada faaliyetlerine devam ederken bir yandan da yeni binasını yapmaya başlamıştır. Bu yapılan bina 1941 senesinde yapımını bitirmesine rağmen 22 Şubat 1942 de CHP Müfettişi Ağâh Sırrı Levend, Kayseri Milletvekilleri, Nâzmi Toker, A. Hilmi

Kalaç, Suad Hayri Ürgüplü, Reşit Özsoy, Ömer Taşçıoğlu ve Kayseri Valisi Halil Aksoy'un olduğu bir merasimle açılışını tamamlamıştır(Şanal,2006,s.262).

Kayseri Halkevi CHF ilkelerine bağlı bir şekilde İsmet İnönü'nün yolunda ilerlemiştir (Çalık,2003,s.30). Kayseri Halkevi ile birlikte açılan diğer halkevlerinin isimleri ise şunlardı: Tekirdağ, Antalya, Bilecik, Trabzon, Giresun, İçel, Ordu, Edirne, Kastamonu, Zonguldak, Gaziantep, Kocaeli, Yozgat, Van, Kırklareli, Kütahya, Rize, Sinop ve Şebinkarahisar'dır.

Açılışını eski Türk Ocağı'na ait binada yapan Kayseri Halkevi belli bir program dâhilinde ilerlemiştir. Bu program sırasıyla şu şekildedir:

- 1.İstiklal Marşının okunması
- 2.Cumhuriyet Halk Partisi Müfettişi ve Aydın Mebusu Agah Sırrı Levend'in açılış nutku
- 3.Açılış kurdelesini kesilmesi ve davet edilenlerin içeri girmesi
4. Başvekilin konuşmasının radyodan dinlenmesi
5. Behçet Kemal şiir okumıştır (BCA,490-1-0-0/2-9-1).

Kayseri Halkevi merkezi bir durumdaydı ve 1940 yılında Bünyan'da, Sarioğlu, Akkışla, Elbaşı, İncesu, Karahisar ve Ortahisar Halk Odaları kurulmuştur. 1945 yılında Kayseri, 6 halkevi ve 128 halkodası ile en çok Halkodasına sahip iller arasında bulunmaktaydı (Taşoluk,2007,s.17).128 Halkodası olduğuna dair belge olmasına rağmen arşiv belgeleri tarandığında bu Halkodaları ile ilgili yeteri kadar bilgiye ulaşılamamıştır. Arşivden elde edilen bilgiler ışığında elde edilen halkodaları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.1. Kayseri Halkevine Bağlı Halkodaları (BCA,490-1-0-0/ 957-707-1).

Pınarbaşı İlçesi	Ürgüp Kazası	Merkez İlçesi	Develi Kazası
Hilmiye	Başköy	Talas	Tomarza Nahiyesi
Kazancık	İbrahimpaşa	Germir	
Aşağı Boran	Şahinefendi	Tavlasun	
Kızılçevlik	Karin	Kuruköprü	
Şabanlı	Agceşar	Kıranardı	
Taf		Mimarsinan	
Emiruşağı		Reşadiye	
Karamanlılar		İsbile	

Gebelek		Akçekaya	
Aşağı Karagöz		Felahiye	
Yukarı Karagöz			
Eski Yassıpınar			
Ç. Karabuğaz			
Sırdan			
Gulha			
Tavla			
Çağşak			
Sobaçimen			
Çukuryurt			
Beşerek			
Malak			
Yeni Yassıpınar			

CHP zamanla kırsal kesimdeki desteğin az olduğunu farkına varmıştır. Bu sebeple Halkevi olmayan kırsal kesimde Halkodaları kurup buradaki halkın desteğini almaya çalışmıştır. Halkodalarının faaliyetlerini yapabilmesi için ilk olarak eğitilmiş ve istekli insan grubunun oluşturulması gerekiyordu. Halkodalarının idari kısmı 3-7 kişilik bir heyetten oluşmaktaydı. İdare heyeti üyeleri, iki senede bir defa yapılacak olan ve sadece Halkodalarına üye olanların katılacağı seçim ile belirlenmekteydi. Halkodası başkanı anlaşılması zor bir durum ile karşılaştığı zaman bilgi almak sebebiyle parti teşkilatına veya genel müfettişliklere başvurabilmekteydi. Halkodası başkanı veya idare heyeti üyesi olabilmek için Cumhuriyet Halk Partisi'ne kayıtlı olmak veya devlet memurluğu görevinde bulunuyor olmak zorunluydu.

Halkodası idare heyetlerinin görevleri: Halkodası tarafından yapılan faaliyetlerin yürütülmesini sağlamak, hesapları tutmak, her yılın haziran ve aralık aylarında çalışmalarına dair bir rapor hazırlamak ve demirbaş eşya defteri, çalışma defteri, kütüphane giriş defteri, gelen-giden evrak defteri, hesap defteri ve aza kayıt defterlerini tutmaktı. Halkodası faaliyetleri 6 aylık raporlar şeklinde parti vilayet idare heyeti aracılığıyla parti genel sekreterliğine bildirilmektedir (C.H.P, 1945, s. 3-4).

Cumhuriyet yönetiminin asıl hedefi Halkı Halkodalarına çekerek spor faaliyetleri, sosyal yardım, eğlence, bilgi ve kültür aktarımı gibi faaliyetlerle kaynaşmış bir halk

kitlesi oluşturmaktır. Halkı eğlendirerek piyes gösterileri yapmak, halk oyunlarını teşvik etmek, bayramları kutlamak, alkol kullanmamak şartı ile halkodalarında düğün törenlerine izin vermek gibi faaliyetler halkodalarının görevleri arasında bulunmaktadır. Halk bu sayede eğlenceli bir vakit geçirmektedir. Kayseri Halkodaları güreş, cirit, binicilik gibi spor faaliyetleri de düzenlemektedir. Halk bu spor faaliyetleri sayesinde kaynaşp kültür aktarımı yapmaktadır (C.H.P, 1945, s. 4-5). Çok sayıda vatandaşın gösteri yapmak, eğlenmek için geldiği bu Halkodaları temiz tutulmak zorundaydı. Bunun için parti yönetimi tarafından bir kılavuz hazırlanıp tüm Halkodalarına dağıtılmıştır. Halkodaları halkın eğitimi üzerinde önemle durmuş kitap, dergi gibi eserleri bir yerde toplayıp halkın buradan faydalanmasını sağlamıştır. Kırsal kesime çok faydası olan Kayseri Halkodası diğer Halkodaları ile beraber 1951 senesinde kaldırılmıştır (C.H.P, 1945, s. 6).

4.2.Kayseri Halkevinin İdari Kısım ve Meslek Dağılımı

4.2.1. Kayseri halkevi başkanları

Tablo 4.2. Kayseri Halkevi İdari Kısım Tablosu (BCA,490-1-0-0/972-761-3)

Adı	Şubesi	İşi
Reşit Bey (Özsoy)	Halkevi Başkanı	CHP il başkanı, milletvekili
H.Hüsnü Bey Dil,	Tarih (Başkanı)	Kayseri Maarif Müdürü
Naci Bey	Güzel Sanatlar (Başkanı)	Lise hesap uzmanı
Yusuf Bey	Gösteri	Safa İlkokulu Öğretmeni

Necip Bey	Spor (Başkanı)	D.D.Yolları Baş Müfettişi
Hayrettin Bey	İçtimai Yardım	Memleket Hastanesi Başhekimisi
Fahri Bey	Halk Dershaneleri ve Kurslar	Safa İlkokulu Öğretmeni
A.Hilmi Bey	Kütüphane ve Yayınlar	İstiklâl İlkokulu Öğretmeni
Şevki Bey Köycüler	Divüzyon Mühendisi	
Ömer Bey	Müze ve Sergiler (Başkanı)	Muhasebe-i Hususiye Başkatibi

Kayseri Halkevi açılışından bu yana CHP ilkelerine bağlı kalmıştır. Kayseri Halkevinin var olan 9 şubesi ve bu şubeler tarafından yapılan etkinlikler “*Kayseri Halkevi Armağanı*” adı ile kitap haline getirilmiştir (BCA,490-1-0-0/838-311-1).

Kayseri Halkevi de diğer halkevleri gibi topluma hizmet etmektedir. Halkevlerinin dış görünüşleri düşünce amacına uygun olarak oluşturulduğu için gelişmişliği ve büyüklüğü gösterir bu sebepten büyük bir yapıya sahiptirler. Halkevleri devletin varlığını temsil ettiği gibi Atatürk ile bir olarak da görülmektedir. Atatürk heykeli bu şubelerin yanında meydan da bulunmaktadır. Bu dönemde validen sonra önemli bir diğer kişi halkevi başkanıdır. Halkevleri Atatürk ilkelerinden olan laiklik ilkesine göre yapılmış ve yapımı Türk mimarlarına bırakılmıştır. Laiklik ilkesini de temsil eden halkevlerinin oluşmasında Türk mimarlarının yaptıkları çalışmalar destek görmüştür. Türk mimarları hem bireysel olarak kendilerini şahsen çok geliştirmiş hem de bu çalışmalara çok fayda sağlamışlardır (Taşoluk,2007,s.19). Halkevleri sayesinde batı takip edilmiştir. Bu evler batıdaki yenilikleri Türklere kazandırmak ve Türk Milletini muasır medeniyetler seviyesine ulaştırmak için çabalamıştır. Günümüzün ihtiyaçları arasında olan yemek masası karyola gibi ürünler zaman içerisinde halka benimsetilmeye çalışılmıştır. Kadın ve erkelerin sosyal ortamlara beraber katılması sağlanmış görgü kuralları ve sofrada adabı sosyal hayatın nasıl olması gerektiği üstünde durulmuştur. Bu evler sayesinde okuma oranında da artış olmuş ve bu alanda eğitimler artmıştır. Türkçe yabancı dillerin etkisinde kurtarılmaya çalışılmıştır.

Halkevleri genel anlamda hava şartlarına bağlı olarak şube çalışmalarına başlamıştır. Bu alanda şubeler açmış ve halk hangi konuda eğitim almak isterse o şubeye başvurmuştur. Aynı zamanda ilgi ve becerilerine göre de şube seçimi vardır. Herkes kendi başarılı olduğu alandaki şubeye kayıt yapmış gerek usta gerekse çırak olarak başlamıştır. Kimi yerde kış şartlarından olayı kayak gelişmiştir kim yerde kıyı sporu gelişmiştir. Bu

şekilde şubeleri aşağıdaki gibi incelemek gerekir (C.H.P,Tarihsiz, s.18-20). Açıldığı gün faaliyete geçen halkevinin idari kadrosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.3. Açıldığı Gün 9 Şube Şeklinde Faaliyete Başlayan Halkevinin İdari Yapısı (BCA, 490-1-0-0/837-310-2)

Adı	Şubesi	İşi
Reşit Bey (Özsoy)	Halkevi Başkanı	CHP il başkanı, milletvekili
H.Hüsnü Bey	Dil, Tarih (Başkanı)	Kayseri Maarif Müdürü
Naci Bey	Güzel Sanatlar (Başkanı)	Lise hesap uzmanı
Hayrettin Bey	İçtimai Yardım	Memleket Hastanesi Başhekim
Fahri Bey	Halk Dershaneleri ve Kurslar	Safa İlkokulu Öğretmeni
A.Hilmi Bey	Kütüphane ve Yayınlar (Başkanı)	İstiklâl İlkokulu Öğretmeni
Şevki Bey	Köycüler	Divüzyon Mühendisi
Ömer Bey	Müze ve Sergiler (Başkanı)	Muhasebe-i Hususiye Baş Kâtibi

Tablo 4.4. 1932-1934 Yılları Arasında Halkevinin Aktif Olarak Faaliyet Gösteren 9 Şubesinin Başkan ve Üyelerinin Listesi (BCA,490-1-0-0/837-310-2)

ŞubeAdı	Görevi	Adı	Mesleği
Dil, Edebiyat, Tarih	Başkan Üye Üye Üye Üye	H.Hüsnü Bey Nazlı Hanım Settar Bey Salim Bey Kazım Bey	Maarif Müdürü Türkçe Öğretmeni Tarih Öğretmeni Müfettiş Öğretmen

Güzel Sanatlar	Başkan Üye Üye Üye	Mahir Bey Naci Bey Hikmet Bey Hamit Bey Necip Bey	Ustabaşı Hesap Uzmanı Müzik Öğretmeni Tesviyeci Şapkacı
Gösteri	Başkan Üye Üye Üye Üye	Yusuf Bey Faik Bey Ömer Bey Bedri Bey Cemalettin Bey	Öğretmen İstasyon Şefi D.D.Yolları memuru Gişe Memuru Terzi
Spor	Başkan Üye Üye Üye Üye	Necip Bey Necmi Bey Ezel Bey M. Arif Bey Arif Bey	İstasyon Başmüfettişi D.D.Y. Kalem Amiri Hareket Müfettişi Hareket Müfettişi Yüzbaşı
İçtimai Yardım	Başkan Üye Üye Üye Üye	Halit Bey Binnaz Hanım Hayrettin Bey Kemal Bey Mehmet Bey	Sağlık Müdürü Ebe Doktor Esnaf Esnaf
Halk Dershaneleri ve Kurslar	Başkan Üye Üye	Fahri Bey Menamuhat A. Hilmi Bey	Öğretmen Öğretmen Öğretmen
Kütüphane ve Yayınlar	Başkan Üye Üye	Seyfi Bey Sahir Bey A. Hilmi Bey	Belediye Başkâtibi Nafia Başkâtibi Öğretmen
Köycüler	Başkan Üye Üye Üye Üye	Şevki Bey Sıtkı Bey Bedri Bey Recep Bey Aziz Bey	Divizyon Mühendisi Kız Ortaokulu Müd. Müfettiş Ziraat Md. Doktor
Müze ve Sergiler	Başkan Üye Üye Üye Üye	Ömer Bey Şaban Bey İsmail Bey N. Mehmet Bey Mustafa Bey	Muhasebe Başkâtibi Muhasebe Başkâtibi Rasat Memuru Müze Müdürü Fotoğrafçı

Tablo 4.5. Kayseri Halkevi'nin Başkanları (BCA,490-1-0-0/837-310-2)

1-Reşit (Özsoy): 1932, 1933, 1934 (V, VI, VII ve VIII. Dönem CHP Kayseri milletvekilliği yapmıştır)
2-Naci Özsan: 1935-1940 (Mart) (Avukat)
3-Hayrullah Ürkün: 1940-1941 (Kayseri Belediye Başkanı ve Kayseri Milletvekili)
4-Ömer Sıtkı Erdi: 1941-1942 (Kasım) (Kayseri Lisesi Müdürü)
5- Fevzi Kızıklı: 1942-1943 yılı başları (CHP İl idare Üyesi)
6- Nazmi Akyurt: 1943 yılı başlarında (vekâleten)
7- Feyzullah Karakimse: 1943 Mayıs, 1944 yılı sonu (CHP Vilayet İdare Heyeti Başkanı)
8-Reşat Oğuz: 1945-1947 (Kayseri Lisesi Müdürü)
9- Tacettin Tacettinoğlu : 1947-1948
10-Kazım Yedekçioğlu: 1948-1949 (Türkçe Öğretmeni) 11-Mustafa Tütüncü: 1949-1950 (Hukukçu)

24 Haziran 1932 senesinde açılan Kayseri Halkevi'nin ilk Başkanı Reşit (Özsoy) Bey'dir. Reşit Bey, V, VI, VII ve VIII. dönemlerde C.H.P. Kayseri Milletvekilliği de yapmıştır. Reşit Özsoy 1932, 1933 ve 1934 senelerinde de Halkevi Başkanlığına devam etmiştir. 1935 senesine gelindiğinde Halkevi'nin Başkanlık görevini Kayseri'nin ilk avukatlarından biri olan Naci Özsan'a bırakmıştır. Halkevinin açık olduğu 1932-1950 seneleri arasında en uzun süre ile Halkevi Başkanlığını yapan kişi Naci Özsan olmuştur. Naci Özsan 1935 senesinden 1940 senesinin Mart ayının başlarına kadar bu görevini sürdürmüştür. 1940 senesinin Mart ayında ise Halkevi başkanlığı görevine Hayrullah Ürkün getirilmiştir. Hayrullah Ürkün, 1900 yılında Kayseri'de dünyaya gelmiş, 06.02.1974 senesinde vefat etmiştir. 30.09.1936-16.04.1938 seneleri ile 04.02.1938-29.03.1939 yılları arasında Kayseri Belediye Başkanlığı görevinde de bulunmuştur. Bunların yanı sıra sekizinci dönem Kayseri Milletvekili olarak da mecliste görev yapmıştır. 1941 tarihinden itibaren Kayseri Halkevi Başkanlığı görevini dönemin Kayseri Lisesi Müdürü Ömer Sıtkı Erdi üstlenmiştir. Ömer Sıtkı Erdi'nin Halkevi'nin başkanlığına seçilmesi Erciyes'te su cümleler ile dile getirilmiştir.

“Lise direktörü Ömer Sıtkı Erdi sempati ve sevgilerini kazandığı bütün kültür ailesi ile birlikte Halkevi’nin basına geçmiştir. Sayın reise islerinde muvaffakiyet temenni ederken eski başkanımız Hayrullah Ürkün’e de birkaç yıllık feragatken çalışmalarından dolayı teşekkür etmeyi de bir borç biliriz”

Ömer Sıtkı Erdi’nin Kayseri Halkevindeki başkanlığı iki sene kadar devam etmiştir. Ömer Sıtkı Erdi’nin Bursa’ya tayini üzerine Halkevi Başkanlığı’na 1942 yılının Kasım ayından itibaren C.H.P. İl İdare üyelerinden Fevzi Kızıklı getirilmiştir. Fevzi Kızıklı’nın Halkevi Başkanlığı görevi kısa sürmüştür. 1943’ün baslarında Halkevi Başkanlığı’na vekâleten Nazmı Akyurt getirilmişse de 1943 senesinin Mayıs ayının son günlerinde Halkevi Başkanlığı’na C.H.P. Vilayet İdare Heyeti Başkanı Feyzullah Karakimseli getirilmiştir. Elli senelik bir meslek hayatı olan Feyzullah Karakimseli, farklı okullarda öğretmenlik ve yöneticilik görevleri yapmış donanım sahibi bir kişi olduğu içinbu göreve seçilmiştir. Onun da başkanlık süresi uzun sürmemiş, 1944 senesinin sonlarına, 1945 senesinin başına doğru Halkevi Başkanlığı’na o vakitte Kayseri Lisesi Müdürü olan Reşat Oğuz getirilmiştir. Reşat Oğuz da iki sene kadar bu görevi yapmıştır. 1947’deKayseri Halkevi Başkanlığı görevine Tacettin Tacettinoğlu getirilmiştir. 1948 senesinin Nisan ayının baslarında Halkevi Başkanlığı görevine C.H.P. İl İdare Heyeti tarafından Kazım Özyedekçi getirilmiştir. 1919 doğumlu olan Kazım Özyedekçi, 1937 senesinde Sivas Öğretmen Okulu’nu bitirerek öğretmenliğe başlamış, 1939 yılında da Gazi Eğitim Enstitüsü’nü bitirerek Muş, Bartın ortaokullarında, Kayseri ve Gaziantep Erkek Sanat Enstitülerinde Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Önceleri soyadı “Özyedekçi” iken daha sonra “Yedekçioglu” soyadını almıştır.1949 senesinde Halkevi Başkanı Kazım Özyedekçi’nin tayininin bir başka ile çıkması üzerine Halkevi Başkanlığı görevine o dönemde Kayseri’nin genç hukukçulardan birisi olan C.H.P. Merkez İlçe İdare Kurulu Başkanı Mustafa Tütüncü getirilmiştir. Mustafa Tütüncü bu göreve 1949 yılının mayıs ayında başlamıştır. C.H.P. İl İdare Kurulu’nun 10.07.1950 tarihinde almış olduğu bir karar ile Kayseri Halkevi’nin 01.08.1950 tarihinden itibaren faaliyetini durdurmasına kadar geçen süre içerisinde Halkevi Başkanlığı görevini Mustafa Tütüncü üstlenmiştir(Şanal,2004,s.40-50).

4.2.2. Kayseri halkevlerinin mesleklere göre dağılımı ve katılım sayısı

Tablo 4.6. Kayseri Halkevine 1934 Yılında 25 Kadın 120 Erkek Olarak 145 Kişi Resmi Olarak Kayıtlı Haldeydi. Bu Seneye Ait Şubelere Kayıtlı Üyelerin Mesleklere Göre Dağılımı Verilmiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Şubeler	Avukat	Doktor	Öğretmen	Tüccar	İşçi	Çiftçi	Güzel Sanatlar	Diğer Meslekler	Kadın	Erkek	Totlam
Dil, Tarih Edebiyat Şb.	1	1	29	20	14	-	7	41	5	108	113
Güzel Sanatlar Şb.			19	15	74	22	23	74	5	222	227
Temsil Şb.	-		13	3	32	4	16	51	2	17	119
Spor Şb.				3	0		4	9	-	151	151
İçtimai Yardım Şb.	1	6	9	24	5	-	-	70	4	111	115
Halk Dershaneleri ve Kursları	-	-	33	2	19	2	2	9	6	61	67
Kütüphaneler ve Neşri	-	-	13	-	7	-	1	20	1	40	41

yatlar Şb.											
Köycülü k Şb.	2	1	15	15	18	11	1	90	-	153	1 5 3
Müze ve Sergiler Şb.	-	-	6	5	5	1	2	40	2	57	5 9

Kayseri Halkevi Dil, Tarih –Edebiyat Şubesine 1934 senesinde 1 avukat, 1 doktor, 29 öğretmen, 20 tüccar, 14 işçi, 7 güzel sanatlar, 41 tane diğer mesleklerden kişi kayıtlı bulunmaktaydı. Bunların 5 tanesi kadın 108 tanesi erkektir. Toplam da 113 kişi kayıtlı haldeydi. Güzel Sanatlar Şubesine; 19 öğretmen, 15 tüccar, 74 işçi, 22 çiftçi, 23 güzel sanatlar, 74 tane diğer meslek grubundan kişi kayıtlı bulunmaktaydı. Bunların 5 tanesi kadın 222 tanesi erkektir. Toplamda 227 kişi bu şubeye kayıtlı haldeydi. Temsil Şubesine; 13 öğretmen, 3 tüccar, 32 işçi, 4 çiftçi, 16 güzel sanatlar, 51 tane diğer meslek gruplarından kişi kayıtlı bulunmaktaydı. Bunların 2 tanesi kadın 117 tanesi ise erkektir. Toplamda 119 kişi bu şubeye kayıtlı haldeydi. Spor Şubesine; 6 öğretmen, 13 tüccar, 50 işçi, 9 çiftçi, 14 güzel sanatlar, 59 tane diğer mesleklerden kişiler kayıtlı bulunmaktaydı. Toplamda kayıtlı üye sayısı 151 kişidir ve bunların hepsi erkektir. İçtimai Yardım Şubesine; 1 avukat, 6 doktor, 9 öğretmen, 2 tüccar, 5 işçi, 70 tane diğer meslek gruplarından kişiler kayıtlı bulunmaktaydı. Bunların 4 tanesi kadın 111 tanesi erkektir. Toplamda bu şubeye 115 kişi kayıtlı haldeydi. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesine; 33 öğretmen, 2 tüccar 19 işçi, 2 çiftçi 2 güzel sanatlar, 9 tane diğer meslek gruplarından kişi kayıtlı bulunmaktaydı. 6 tanesi kadın 61 tanesi erkektir. Toplamda bu şubeye 67 kişi kayıtlı haldeydi. Kütüphane ve Neşriyat Şubesine; 13 öğretmen, 7 işçi, 1 güzel sanatlar, 20 tane diğer meslek grubundan kişi kayıtlı bulunmaktaydı. Bunların 1 tanesi kadın 40 tanesi erkektir. Toplamda 41 kişi kayıtlı haldeydi. Köycülük Şubesine; 2 avukat, 1 doktor, 15 öğretmen, 15 tüccar, 18 işçi, 11 çiftçi, 1 güzel sanatlar, 90 tane diğer meslek gruplarından kişiler kayıtlı bulunmaktaydı. Toplamda kayıtlı olan 153 kişinin tamamı erkektir. Müze ve Sergiler Şubesine; 6 öğretmen, 5 tüccar, 5 işçi, 1 çiftçi, 2 güzel sanatlar, 40 tane diğer meslek gruplarından kişi kayıtlı bulunmaktaydı. Bunların 2 tanesi kadın 57 tanesi erkektir. Toplamda bu şubeye 59 kişi kayıtlı haldeydi.

Tablo 4.7. 1935 Yılında 27 Bayan, 1072 Erkek Toplam 1099 Üyeden Oluşan Halkevi Şubelerine Kayıtlı Üyelerin Mesleklerine Göre Dağılımı Verilmiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Şubeler	Avukat	Doktor	Öğretmen	Tüccar	İşçi	Çiftçi	Güzel Sanatlar	İş yard. Verenler	Kadın	Erkek	Toplam
Dil, Tarih Edebiyat Şb.	3	1	29	20	24	32	7	-	5	111	116
Güzel Sanatlar Şb.	-	-	19	35	120	41	32	-	7	240	247
Gösteri (Temsil)Şb.	-	-	14	37	44	18	16	-	2	127	129
Spor Şb.	-	-	6	15	102	9	14	-		146	146
İçtimai Yardım Şb.	1	6	6	34	25	30	20	-	4	118	122
Halk Dershaneleri ve Kurslar Şb.	-	-	33	12	19	2	2	-		62	68
Kitap Sarayı ve Yayın Şb.	1	-	16	9	12		6	-	1	45	46
Köycüler Şb.	2	1	9	26	68	5	14	-	-	165	165
Müze ve Sergiler Şb	-	-	6	10	35		7	-	2	58	60

Kayseri Halkevi Dil, Tarih –Edebiyat Şubesine 1935 senesinde 3 avukat, 1 doktor, 29 öğretmen, 20 tüccar, 24 işçi, 7 güzel sanatlardan kişi kayıtlı haldeydi. Bunların 5 tanesi kadın 111 tanesi erkektir. Toplam da 116 kişi kayıtlı bulunmaktadır. Güzel Sanatlar Şubesine; 19 öğretmen, 35 tüccar, 120 işçi, 41 çiftçi, 32 güzel sanatlardan kişi kayıtlı haldeydi. Bunların 7 tanesi kadın 240 tanesi erkektir. Toplamda 247 kişi bu şubeye kayıtlı halde bulunmaktadır. Temsil Şubesine; 14 öğretmen, 37 tüccar, 44 işçi, 18 çiftçi, 16 güzel

sanatlardan kişi kayıtlı haldeydi. Bunların 2 tanesi kadın 127 tanesi ise erkektir. Toplamda 129 kişi bu şubeye kayıtlı durumda bulunmaktadır. Spor şubesine; 6 şöğretmen, 15 tüccar, 102 işçi, 9 çiftçi, 14 güzel sanatlardan kişi kayıtlı halde bulunmaktadır. Toplamda kayıtlı üye sayısı 146 kişidir ve bunların hepsi erkektir. İctimai Yardım şubesine; 1 avukat, 6 doktor, 6 şöğretmen, 34 tüccar, 25 işçi, 30 çiftçi, 20 güzel sanatlardan kişi kayıtlı halde bulunmaktadır. Bunların 4 tanesi kadın 118 tanesi erkektir. Toplamda bu şubeye 122 kişi kayıtlı durumda bulunmaktadır. Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesine; 33 şöğretmen, 12 tüccar 19 işçi, 2 çiftçi 2 güzel sanatlardan kişi kayıtlı halde bulunmaktadır. 6 tanesi kadın 62 tanesi erkektir. Toplamda bu şubeye 68 kişi kayıtlı durumda bulunmaktadır. Kütüphane ve Neşriyat şubesine; 1 avukat, 16 şöğretmen, 9 tüccar, 12 işçi, 2 çiftçi, 6 güzel sanatlardan kişi kayıtlı halde bulunmaktadır. Bunların 1 tanesi kadın 45 tanesi erkektir. Toplamda 46 kişi kayıtlı durumda bulunmaktadır. Köycülük şubesine; 2 avukat, 1 doktor, 9 şöğretmen, 26 tüccar, 68 işçi, 45 çiftçi, 14 tane güzel sanatlardan kişi bulunmaktadır. Toplamda kayıtlı olan 165 kişinin tamamı erkektir. Müze ve Sergiler şubesine; 6 şöğretmen, 10 tüccar, 35 işçi, 2 çiftçi, 7 güzel sanatlardan kişi kayıtlı halde bulunmaktadır. Bunların 2 tanesi kadın 58 tanesi erkektir. Toplamda bu şubeye 56 kişi kayıtlı durumda bulunmaktadır.

1935 yılında Halkevlerine ait Yönetim Kurulu toplantısı 52 defa olmuş ve kurula 481 insan katılım sağlamıştır. Komitenin yapmış olduğu toplantı sayı olarak 162, bu toplantıya katılım sağlayanların sayısı ise 604'tür. Kitap sayısı 3110 olsa bile 1 sene içerisinde okuyanlar sayı olarak 27730 rakamına ulaşmıştır. Kayseri Halkevine kitap okuyanlar açısından bakıldığında hem kitap sayısı hem de okuyanların sayısı bakımından ön sırada bulunan halkevlerindendir. Bu halkevi Ankara, Afyon ve Burdur'dan sonra gelen kitap açısından zengin dördüncü halkevidir. Adana halkevinden sonra okuma sayısına bakıldığında ikinci sırayı almaktadır. 1935'de 25 gösteriye 14976, 14 konsere 10795, 50 konferansa 12400, birlikte yapılan 35 toplantıya 6109, 2 kongreye 100, 2 baloya 500,2 şölene 130, 3 nişan ve nikâh törenine 920 kişi katılmıştır. 4 çaylı dansa 554,12 spor dersine 360, 5 spor gezisine 50, 116 derse 1200, 15 köy gezisine 75, 5 bayrama 4600, 2 türlü eğlenceye ise 95 kişi katılmıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Tablo 4.8. 1932-1937 Yılları Arasındaki Çalışmaların Rakamla İfadesi Verilmiştir.

Yıllar		1932	1933	1934	1935	1936	1937	Toplam
Köy Gezisi	Sayı	6	8	10	15	12	11	69
	Gelen	135	124	112	75	481	658	1585
Konferans	Sayı	33	49	59	70	41	31	284
	Gelen	5846	9442	12958	14240	8214	5877	56577
Konser	Sayı	12	16	14	28	27	36	133
	Gelen	1830	1754	1660	15680	18040	9883	48697
Sinema	Sayı	-	-	-	1	-	12	13
	Gelen	-	-	-	250	-	3054	3304
Gösteri	Sayı	13	17	28	39	17	22	136
	Gelen	10414	13642	22663	19866	14607	14350	95942
Çaylı Dans	Sayı	-	-	-	4	9	18	31
	Gelen	-	-	-	554	1006	1792	3352
Nişan- Nikâh	Sayı	-	-	-	3	4	3	10
	Gelen	-	-	-	920	973	150	2043
Şölen	Sayı	-	-	-	2	5	1	8
	Gelen	-	-	-	130	330	30	490
Balo	Sayı	1	1	2	2	3	3	12
	Gelen	342	250	650	500	917	850	3509
Sergiler	Sayı	-	-	-	1	-	1	2
	Gelen	-	-	-	28480	-	5675	34155
Kitaplar	Sayı			-				
Okuyan		13240	24801	14920	15924	16741	22450	98076

Dersler	Sayı	-	142	118	116	56	7	3639
	Gelen	-	98	78	1200	590	1522	3488

4.3. Kayseri Halkevinin Proje, Tamirat ve Ödeneği

Kayseri Halkevi, 17 Mayıs 1931 senesinde C.H.F kurultayında, Türk Ocaklarının sonlandırılarak, var olan yapıların halkevine dönüştürülmesi hakkında alınan karar sebebiyle 24 Mayıs 1932 senesinde eskiden var olan Türk Ocağı binasında faaliyete başlamıştır. Kayseri Halkevi 10 yıl boyunca bu bina da hizmet vermiştir. Yapımına başlanan yeni halkevi binası 1941 senesinde tamamlanmış ve 1942 senesinin şubat ayının ikinci gününde hizmet vermeye başlamıştır. Kayseri de hizmete giren bu yeni yapı İstasyon Caddesi üzerinde bulunmaktaydı. Bu binanın proje kısmı 1937 senesinde C.H.F tarafından oluşturmuş olan yarışma ile edinilmiştir. Bu yarışmada Leman Tonsu ve Münevver Belen beraber bir proje hazırlamış ve yarışmada birinciliği bu proje almıştır. Yapı inşaatı öncesinde birinci gelen projede bir kısım değişikliklerin yapıldığı görülmektedir. Leman Tonsu'nun 1937 senesinde proje açıklamasında da belirttiği üzere; *"yola ve şehre hâkimiyeti düşünülerek meydana yakın bir arsa üzerinde, diğer kamusal yapılarla ilişkili olarak konumlandırılmıştır."* Leman Tonsu ve Münevver Belen tarafından çıkarılan proje de fonksiyona dayalı kitle anlayışı yansıtılmaktadır. Bu sebeple gösteri salonu ve idare kısmı bölümleriyle L, şeklinde plan şeması oluşturulacak şekilde ilişkilendirilmiştir. Halkevi binasının zemin katında yer alan gösteri salonuna 3 cepheden de ulaşım sağlanmıştır. İstasyon caddesine dikey olarak uzanan ana girişin iki tarafında gösteri salonu hizmet birimleri bulunmaktadır.

Ana fuaye ile ilişkili bulunan koridorlardan biri gösteri salonunun diğer girişine, bir tanesi de batı kısmında yer alan idari kısımlara bağlanmaktadır. İstasyon caddesi cephesinden varılan diğer girişin karşı tarafında var olan döner kollu merdivenlerle bu yapının diğer hizmet birimlerinin olduğu üst kata çıkılmaktadır. 10 Temmuz 1951 senesinde verilen karar doğrultusunda ülke çapındaki tüm halkevleriyle beraber Kayseri Halkevi de kapatılmıştır. Kayseri Halkevi binası günümüze kadar birçok onarım ve değişikliklere uğramış bu sebeple ayakta kalmıştır. 2000'li senelerin başlarında yapılan tadilatlar sonucunda, günümüzde yapının bir bölümü Kız Olgunlaşma Enstitüsü, bir bölümü şehir Tiyatrosu olarak hizmet vermektedir (Işık, 2010,s.45-46).

Tablo 4.9. Kayseri Halkevi Binası için Yapıtırılacak Mobilya Listesi (BCA, 490-1-0-0/1800-1304-3).

Enteryör	Tip	Mobilyanın Adı	Adet
Sinema Salonu	G	Koltuk	645
Kütüphane	H	Masa	4
”	A	Kütüphane	3
”	J	Masa	1
”	B	Kütüphane	1
”	M	Sandalye	41

4.4. Kayseri Halkevi Şubeleri ve Şube Faaliyetleri

4.4.1. Dil-tarih ve edebiyat şubesi

Halkevlerinin idari ve teşkilat talimatnamesinin gereğine göre 26 üye ile Halkevinde Dil-Edebiyat Şubesi açılmıştır (BCA, 490-1-0-0/972-761-3).Kayseri ve etrafı Türk kültürü için çok önemli bir durumdaydı. Tarih açısından çok kıymetli kaynaklara sahipti. Bu kent ticaret ve akın yolları üzerindeydi. Bu kentte Türk kültürüne ait önemli kalıntılar vardır. Bu şube adından da anlaşıldığı üzere tarih araştırmaları üzerinde durmuş ve bölgenin tarihsel yapısını araştırmıştır. Bu şubede genel anlamda Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı kalınmış ve cumhuriyeti temel alıp halka kenti tanıtır toplantı ve konferanslar verilmiştir (Çalık,2003,s.34).

Cumhuriyet dönemi ile dil alanında sadeleşmeye gidilmiş ve 1932 yılında Türk Dil Kurumu bu amacı gerçekleştirmek için kurulmuştur. Bu çalışmalar Türk Dil Kurumu’nun beşinci ve altıncı senelerinde dil devriminde nasıl bir yol üzerinde ilerleyeceği belirlenmiştir. Dilin zenginleştirilmesi için çaba gösterilmiş ve kelime, gramer, şekil, milli tesir, açıklık, kesinlik, ahenk, hususları üzerinde durulup ilerleme sağlanmıştır. Dil üzerinde yapılan çalışmaların asıl amacı Türk dilinin zenginliğini ve

güzelliğini ortaya koymak ve Türk dilini üstün seviyeye çıkarmaktır (BCA,490-1-0-0/1372-547-2).

Bu şube tarafından 1933 senesinden itibaren halkın genel bilgisini yükseltmeye yarayacak konferanslar verilmiş ve atasözleri toplanmıştır. Bu şube atasözlerini kâğıda yazıp halkevine göndermiştir. Bunların tasnifi için bir komite oluşturulmuştur. Komite hafta da iki gün toplanıp çalışmalarına devam etmiştir. Çalışmalar bittikten sonra elde edilen verilerin bir kitap şeklinde toplanması amaçlanmıştır. Türk dilinin halk arasında en çok kullanılan kelimeleri araştırılmış ve bunların sayısının 3149 olduğu tespit edilmiştir. Bu kelimeler kullanılmasına rağmen edebiyatımızda olmadığı görülmüştür ve bunların düzgün bir şekilde oluşturulması için gerekli yerlere haber verilmiştir ve bu şekilde çalışmalar başlatılmıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Türk dili açısından önemli olan şahsiyetleri dile getirmek ve çıkarılan dergileri ve yayınları insanlara ulaştırıp halkı eğitip bilinç seviyesini yükseltmek de bu şubenin görevlerindendir. Bu şube görevlerine sadık kalmış ve görevlerini yerine getirmek için çok çabalamıştır. 1933 senesinde Türklerin başlattığı akınlar, Kayserinin Tarihini yazıya dökülmesi yönünde çalışmaların yapılmasını karar verilmiştir. Bu sebeple “*Erciyes Kayserisi ve Tarihine Bir Bakış*” şeklinde bir çalışmaya başlanmıştır (BCA, 490-1-0-0/972-761-3). 1935 senesinden itibaren halkın arasında bulunan 25 halk şairine ait bilgiler, şiirler toplanmış ve 200 resimli, 20 formalık bir “*Kayseri Klavuzu*” hazırlık çalışmalarına başlanmıştır. 1936 senesine doğru öz Türkçe kelimeler derlenerek 1936 senesinde “*Kayseri Sözlüğü*” isimli bir kitap oluşturulmaya başlanmıştır (BCA,490-1-0-0/23-115-3).

1937 senesinde halk için verilen konferanslar daha donanımlı hale getirilip halkın bilgisinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapılmış atasözlerine yönelik yapılan faaliyetler devam ettirilmiştir. 1932-1937 senelerinde 284, 1935-1950 seneleri arasında 113 konferans oluşturulmuştur. Partili gazetelere verilmek üzere bir ton kâğıt çıkarılmıştır (BCA, 490-1-0-0/1285-271-2). 1938 senesine gelindiğinde 56 konferans yapılmıştır. Bu konferanslara dinleyici olarak 34.140 kişi gelmiştir. Bu yılda folklorik çalışmalar ve türkülerin toplanması yönünde de oluşumlar yapılmıştır.

1940 yılına gelindiğinde ise konferans ve konuşmalardaki ses şehre hoparlör takılarak katılmayan halka dinletilmiştir. Belli zamanlar ve günler oluşturulup bu günlerde tarihte nam yapmış Türk büyükleri ve şahsiyetlerini anmışlar ve önemli tarihsel günleri kutlamışlardır. Bunların yanında halk dil ve edebiyatta da kendini geliştirmiştir (Taşoluk,2007,s.20-21). Kayseri Halkevine CHP genel sekreterliği tarafından 15.05.1940

tarih ve 390 sayılı yazı ile gelinmediği görülen kitaplar doğrudan vilayet makamına gelmiş, oradan partiye verilmiştir ve parti onları haberdar etmemiş, sonunda ellerine ulaşmadığı sonucuna varılmıştır. Bunun yanında bağlı olan listedeki kitaplar partiden alınıp kitap saray demirbaş defterine kaydedilmiştir. Yapılan bu faaliyetler Kayseri Halkevine ait Erciyes Dergisinde yer bulmuştur (BCA,490-1-0-0/23-115-3).

1941 senesinden beri Halkevinde “*Serbest Konuşma Geceleri*” oluşturulmuştur ve katılan halka istediği gibi konuşma serbestliği verilmiştir (BCA, 490-1-0-0/972-761-3). Bu şube görev ve sorumluluklarının farkında olmuş ve çok çaba sarf etmiştir. Kayseri Sözlüğü bastırılmış ve İkinci Dil Kurultayına hediye verilmiştir. 40 tane halk şairinin yaşamları gün yüzüne çıkarılıp, deyişleri toparlanmıştır. Kayseri’nin eskiden yapılan düğün geleneklerinde düzenlemeler yapılmıştır. Kayseri alanında araştırmalar yapılmış ve Kayseri tarihi gün yüzüne çıkarılmaya çalışılıp bu konuda faaliyetlerde bulunulmuştur. Bu şube tarafından bazı tarihi eserler bulundukları yerde tetkik edilmiş ve bulundukları yerde fotoğrafları çekilmiştir (Taşoluk,2007,s.21).

4.4.2.Güzel sanatlar şubesi

Kayseri yapısı ve mimarisi gereği çok önemli bir kenttir. Güzel sanatlar alanında da büyük bir başarı sağlamıştır. Bu şube tarih alanında kendini geliştirmek için Dil-Tarih Şubesi ile beraber çalışmaya başlamıştır. Halkevi sanat ile uğraşanları bir çatı altında toplamaya çalışmıştır. 1932 senesinde oluşturulan bu şube musiki kısmını kendi himayesine almış, konserler toplantı ve müsamereleri düzenlemiştir. Bu etkinlikler yapıldığı zaman halk hep beraber milli marşları söylemiştir. Millet içinde okunan milli türkülerden bir kısmının notaları ortaya konmuş. Bu şubenin kollarından olan müzik kolu, enstrüman eğitimi vermekte, resim kolu ürünler sergilemekte, saz kolu ise toplantı ve eğlenceler düzenlemekte ve çalışmalarını bu yönde yapmaktadırlar. Köylülerin düzenlediği turlarda müzikle ve sazla eşlik edip halkı eğlendirmişlerdir. 1933 senesinde bu kola 5 kadın 192 erkek üye resmi olarak kaydolmuştur. Modern musiki eğitimini sürdürüp bu yola devam edenler kişiler 15 bilen 19 amatör olup 34, millî musikiye hayatını devam ettirenler 25, Türk musiki bilgisine devam edenler 30 kişidir. Milli marş öğrenenlerin sayısı 3200’dür. Milli türkülerden bazıları Kozanoğlu, Kızılırmak, Erkiyet ve Asmalar bestelenmiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

1934-1935 senelerinde Kayseri Halkevi iyi bir bando ve orkestra oluşturmaya yetecek kadar genç insana sahiptir. Bu şube tüm Kayseri halkına Milli marşları

öğretmiştir. İstiklal Marşı, Bozkurt, Cumhuriyetin Onuncu yılı marşları gibi (Çalık,2003,s.37). 1936 senesinde halka müzik dinletileri fazlalaşmış ve halkta müzik sevgisi oluşturma yönünde çalışmalar artmıştır. Bu sebeple 1936 senesi içerisinde modern, musiki, caz, bando şeklinde milli sazlardan oluşturulan 4 saz grubu kurulmuş ve kurulan bu grup tarafından 33 konser verilmiştir.1937 senesinde 18 konser yapılmıştır. Temsil şubesi tarafından yapılan gösterilerin de müzik faaliyetlerine bu şube destek vermiştir. Bu yılda da kurslar açılmış milli müzik yanında batı müziğine de önem verilmiştir. Milli bayramlar kutlanmış ve çarşılarda bando takımları şarkılar söylemiştir. 1938 senesinde de müziğe önem verilmiş ve saz heyetleri tarafından 34 konser verilmiştir (BCA,490-1-0-0/967-742-1).

Bu şekilde çalışmalarına devam eden bu şube 1944 senesine varıldığında komite nota, keman, caz kursları devam etmiş, belli günlerde ve tarihlerde yerli ve batı müziği tarzında 8 konser verilmiştir. Farklı komitelerin faaliyetlerine katılım sağlanmıştır. 10 tane aile toplantısı ve 2 tane resim sergisi oluşturulmuştur. 1946 yılında İngiliz Kültür Heyetinden ulaştırılan resimler de salonlarda halka sergilenmiştir. Resim salonları halkevlerinin üst katında yer almaktadır. Resme ilgisi olan insanlar bu ilgilerini doğru bir biçimde ve kurallı bir şekilde ilerletmek için düzgün resim çalışmaları verilmiştir. Eş zamanlı olarak gece desen çalışmalarına başlanmıştır. Bu sebeple ortaya koyulan yeni müzik çalışmaları övünülecek seviyededir. Beş şahıstan oluşan bu şube 5 ay içerisinde 14 yerli türküyü notaya almıştır. (Taşoluk,2007,s.22-23).

6 Mayıs 1948 tarihinde bu şube aracılığı ile Kayseri Halkevi, C.H.P Genel Sekreterliğine batı müziği, yerli saz ve halk türkeleri üzerine çalıştıklarını söylemiştir. Mayıs ayının başında saz kursu açılmış ve 15 gence saz öğretilmiştir. Bu şekilde gençlere eğitimlerine devam edilmiş ve 3 gence de ses terbiyesi eğitimi verilmiştir. Batı musikisi üzerine çalışmalar yapılmış ve 8 kişi kemanla, 15 yerli saz, 9 yerli türküler, 5 caz ile uğraşan kişi şubeye kayıtlı halde bulunmaktadır. Bunların yaşları 20-40 arasındadır. Genel olarak bu kişilerin mesleklerin işçi, çiftçi, serbest meslek sahibi ve öğretmendir. Bu kurslar devam ettiği sürece saz kursu öğretmenine 30 lira, keman ve nota kursunda eğitim veren öğretmene ise ayda 35 lira verilmekteydi. Kullanılan bando ve sazlar eskiydi ve çok tadilat görmüştü. Eskiyen bu aletler (Bando sazları, klarnet, flüt, saksafon, kornet, tranbön, tranpet) 1948 senesinin Ekim ayında hem eleman yokluğu yüzünden hem de bütçe darlığından Sümer Bez Fabrikasına verilmiştir. Onlar tarafından çeyrek bando halinde kullanılış ve lazım olduğu takdirde buradan bando sazları istenip halkevi bandosu olarak kullanılması arzu edilmiştir (BCA, 490-1-0-0/967-742-1).

1949 senesine gelindiğinde mart ayının 8. Günü başlayan Kayseri Halkevi tarafından açılan resim sergisinde derece alan eserler sunulmuştur. Daha sonra Ankara da Türkiye Amatörleri Resim Sergisi açılacağı haberini alan Kayseri Halkevi bu sergiye katılmayı düşünmüştür. Ankara ile yazışmalar yapıp bu sergiye katılmak istediklerini dile getirmektedirler. Kayseri Halkevinin 1946 senesinde yaptığı 36 Amatör sanatçının katıldığı seçimde derece alan 4 tablosu vardı. Ankara da 1949 senesinde yapılan bu sergiye 1946 da ki bu 4 tabloyu yollamıştır. Bu 4 tablodan Yıldırım Güvenin yaptığı tablo ikinciliği kazanmıştır ve ona ödül olarak Türkiye İş Bankası A.Ş Ankara Merkez Müdürlüğü havalesiyle 100 lira gönderilmiştir (BCA, 490-1-0-0/976-781-2).

4.4.3. Temsil şubesi

Toplumu güzel ve doğru bir şekilde konuşma ve bu şekilde konuşmaya devam etmesini sağlamak, toplumun gerek fikri gerekse sanat ve dil alanında gelişmesine fayda sağlama, güzel ve serbest konuşmalara alıştırmak, sanatsal ve dil açısından eğitilmesine fayda sağlamak, devlet ve toplum açısından bu fikirleri aşılama, CHP Genel İdare Heyeti tarafından ortaya konulan oyun, film vb. şeyleri halka ulaştırmak, sahne ve kukla gibi halk sanatlarını geliştirmek ve bu yönde ilerletmek için bu şube kurulmuştur. Bu şube halkı inkılâp ve fikir alanında eğitmeye başlamış ve şubenin amaçlarını köklü hale getirmeye çalışmıştır(BCA,490-1-0-0/837-310-2).

1933 senesinde bu şubeye kayıtlı 2 kadın 23 erkek üye kaydı vardır. Bunun yanı sıra 16 piyes olmuş ve 7980 birey bunlara katılmıştır. 9 tane toplantı özel olarak yapılmış ve buna 4700 kişi katılmıştır. Sahne sanatlarını yeterli görmeyen temsil şubesi, köy gezilerine de katılımlar sağlayıp köylü halka ve Kayseri bez fabrikasına bunun yanında Devlet Demiryollarındaki çalışanlar için piyesler oluşturulmuştur(Çalık Bayrak,2003,s.38).Temsil kolunun amaçları Halkevi Çalışma Talimatnamesinde, şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Halkevi'nde bir hareketlenme oluşturup hayati yapıya yön verme,
2. Tiyatro ihtiyacı olan kasaba ve şehirlerin bu ihtiyaçlarını gidermek,
3. Konuşma alanında genç nesli etkili ve rahat bir şekilde telaffuza alıştırmak,
4. Gençlerin düşünce, sanat ve dil terbiyelerine yardımcı olmak,

5.Tiyatrooyuncusuolabilmek için kabiliyet sahibi olmak ve bu kişilere imkân sağlamak,

- 6.İyi konuşmacılar yetiştirmek,

7. Memleket ve cemiyete adına faydalı uyarılarda bulunmak,
8. Temsil Şubesi faaliyetlerinin yanı sıra sinema alanından da yararlanmıştır (Yenisoy Özkan,2023,s.162).

Halkevlerinde izletilecek filmler bu şekilde belirlenmiştir.

1. CHP iktidarı tarafında gönderilecek filmler,
2. Hükümet tarafından gönderilecek filmler,
3. Halkevi İdare Heyetinin piyasadan elde edeceği filmler (CHP,1932, s.11-14).

Bir yıllık süre içerisinde toplamda 25 tane gösteri yapılmıştır. Bu gösterilerde halktan ilgili olan insanlar çeşitli görevlere getirilmiştir. Bu şubenin 1935 yılında 14 öğretmen, 37 esnaf, 44 işçi, 18 çiftçi, 16 güzel sanatlar uzmanı olmak üzere toplam 129 kayıtlı üyesi bulunmaktaydı. Bu üyelerin 2'si bayan 127'si ise erkek üyedir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Evlerin temsil komitesinde tertiplenen açık hava müsamerelerinin ilki pazar ören köy enstitüsünde ve Pınarbaşı halkevinde verilmiştir. 1936 senesinde 17 temsil yapılmış ve halkevine 14.607 kişi bunu izlemeye gelmiştir. 1937 senesinde ise 12 tane temsil yapılmış ve birçok kişi izlemeye gelmiştir. Aynı zamanda bu yılda köylere de gösteriler yapılmıştır. 1938 senesinde 6 ay boyunca Temsil Şubesi çalışmalarına devam etmiş bu 6 ay içinde 18 tane konser vermiştir. Halka musiki ve şakrak nameleri dinletilmiştir. Ayrıca haftanın her günü musikiye hevesi olan gençlere bando, keman, mandolin dersi de vermiştir. Bu kol zamanla gelişmiş ve en az 15 günde bir temsil hazırlayarak halka seyrettirmiştir. Bu 6 aylık süreçte 12 tane temsil vermiş ve bu temsilleri izlemeye binlerce kişi gelmiş ve bu şubeyi takdir etmiştir. Zamanla bu temsiller 29'a ulaşmıştır. Köycüler şubesi ile de işbirliği yapan bu şube gidilen köylerde de etkinlikler düzenlemiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

14 Haziran 1941 Cumartesi günü 80 kişilik bir kabile ile hareket eden gençlerimiz, aynı günün akşamı Pazar ören köy enstitüsünde civar köylülerinde iştirakle 2000 yakın seyirci kütlesinin önünde meydana kurulan sahnede eğitimci piyesiyle has bahçe komedisini muvaffakiyetle oynamışlar, pazar günü akşamı aynı temsili Pınarbaşı'nda belediye bahçesinde tekrar etmişlerdir. Çok iyi intibalar bırakarak dönen gençlerimiz önümüzdeki hafta tatillerde de mesailerine devam edeceklerdir. Temsil şubemiz ikinci gezisini İncesu ve develiye yapmıştır (BCA,490-1-0-0/1024-940-2). Kayseri Halkevi C.H.P Genel Sekreterliğinden 1949 senesinde piyes talebinde bulunmuştur. Bir Gemi, Bir İlan Hatası, Bir Yağmur Gecesi, Eski Palto, Sazlı Pınar, Toprak Çocuğu, Hava Parası,

Kafa Kâğıdı, İnanmak Akıl İdarehanesi isimli 10 adet piyes posta ile gönderilmiştir (BCA,490-1-0-0/923-594-1).

Tablo 4.10. Temsil Kurulu Tarafından Yapılan Toplantıların Konuları, Sebepleri ve Katılım Sayıları (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Toplantıda bulunanların sayısı		Toplantının sebebi	Konu
Kadın	Erkek		
100	300	Temsil	İstiklal piyesi
350	750	Temsil	Kahraman piyesi
100	300	Konferans	Cumhuriyet devrinde kadının mevkii hakkında
300	500	Temsil	Mavi yıldırım piyesi
130	560		Kahraman piyesi
450	1080		Gazi günü gecesi münasebeti
155	565		Şerîye mahkemesi piyesi
170	1320		Ekizler piyesi
	900		Mavi yıldırım
250	625		Yarım Osman piyesi
237	287		Medeni kadın kıyafetleri hakkında konferans münasebetiyle
350	100		Hâkimiyeti millîye bayramı münasebetiyle gazi paşa mektebi tarafından
270	920		Hâkimiyeti millîye bayramı münasebetiyle Mete mektebi tarafından
230	920		Hâkimiyeti millîye bayramı münasebetiyle etiler mektebi tarafından
180	240		Hâkimiyeti millîye bayramı münasebetiyle istiklal mektebi tarafından
120	1030		Hâkimiyeti millîye bayramı münasebetiyle cumhuriyet mektebi tarafından

265	976		Hâkimiyeti milliye bayramı münasebetiyle safa mektebi tarafından
160	690		Hâkimiyeti milliye bayramı münasebetiyle Bozatlı ve mimar Sinan mektebi tarafından
220	410		Hâkimiyeti milliye bayramı münasebetiyle İnönü mektebi tarafından
480	960		İstasyon ocağı tarafından sönmeyen ateş
400	800		Ekizler piyesi
250	400		Lozan sulhunun yıldönümü münasebetiyle
145	235		Kozanoğlu piyesi
180	200		Belediye intihabı münasebetiyle
210	320		Orta mektep tarafından
5897	1676		Toplam

Bu halk evinin tiyatro oyunlarının yer ve zamanı CHP tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4.11. Kayseri Halkevi Kursiyerlerinin Temsil Ettikleri Oyunlar (Taşoluk,2007, s. 26-27).

Oyunun adı	Oyunun Yazarı	Yılı
İstiklâl	Reşat Nuri Güntekin	1933
Akın	Faruk Nafiz Çamlıbel	1933
Kahraman	Faruk Nafiz Çamlıbel	1933
Köy Muallimi	Aka Gündüz	1933
Mete	Yaşar Nabi Nayır	1933
İnkılâp Çocukları	Yaşar Nabi Nayır	1933
Mavi Yıldırım	Aka Gündüz	1933
Devrim Yolcuları	Celal Tuncer	1938
Kozanoğlu	Abdullah Ziya Kozanoğlu	1939
Bir Doktorun Ödevi	Vedat Ürfi Bengü	1940
Taş Parçası	Reşat Nuri Güntekin	1940
Eğitmen	Celal Sıtkı Gürler	1941
Has Bahçe	Mahmut EsarYesari	1941
Mavi Yıldırım	Aka Gündüz	1942
Babür Şahın Seccadesi	Reşat Nuri Güntekin	1945
Akıl Taciri	İsmail Hakkı Baltacıoğlu	1945
İmralı'nın İhsanları	Vedat Nedim Tör	1945
Yanlış Yol	Hülya Gözalan	1946
Gömdüğüm O Cihan	Müçteba Selahattin Or	1946
İstiklâl	Reşat Nuri Güntekin	1946
Akıl Taciri	İsmail Hakkı Baltacıoğlu	1946
Babür Şahın Seccadesi	Reşat Nuri Güntekin	1946
İstiklâl	Reşat Nuri Güntekin	1948

Erciyes dergisi çalışmaları için okulların çoğunda, bir temsil veya bir sergi için öğrencilerin derslerinden saatler alınmıştır. Temsilin adeta Devlet konservatuvarı artistleri tarafından veriliyormuşçasına muvaffak olabilmesine çalışılır. Sergi işlerinde de bunun gibi gayret ve zaman sarf edildiğini müşahade edenlerimiz vardır. Bazı okullarda müdürlerin düşüncelerine göre dersler önem kazanmış ve dışarıya gösterilmesi gereken faaliyetlerin o dersin veya o işin etrafında döndüğü görülmüştür (BCA, 490-1-0-0/1372-547-2).

4.4.4. Spor şubesi

Spor şubesinin amacı Türk halkına ve gençlerine sporu sevdirmek ve bedensel anlamda hareketlerini geliştirip spor yapmaya teşvik edip ilgilerini ve sevgilerini yükseltmeye çalışmaktır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).1933 senesinde bölgede olan spor kulüpleri bu şube tarafından destek alıp gençlerin spor faaliyetlerine girmesine destek sağlamıştır. Her bölgenin kendi durum ve şartlarına göre hangi sporun yapılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir (Kaya,2008,s.23). Kayseri halkevi spor takımı ile Niğde sporcuları arasında maçlar düzenlenmiştir. 1935 senesinde “*Sümerspor Kulübü*”nün kurulması yönünde çalışmalar yapılmıştır. Bu şube ile heveslendirilen gençler spora karşı daha planlı düzgün bir şekilde eğitilip sağlam temellere dayatılması ve uygulamaya koyulmasını sağlamıştır. Bu sayede daha ilgili dürüst insanlar yetiştirilmiştir. Bu şubeye 1936 senesinde spor için 1500 lira konulmuş ama 1935 mali yılı uray bütçesinden kalan 1000 lira bölge başkanlığının emri üzerine İş Bankasına verilmiştir ve bu bankadan paradan, elde edilen mahalli yardımdan ihtiyaç olduğu halde bir tenis kordu yapılması istenmiştir. Bu yıl içinde spor şubesi tarafından 40 maç yapılmıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

1937’den 1938’e kadar 6 aylık bir süreç içinde 4 spor kulübü oluşturulup 36 maç yapılmıştır. 2 kır koşusu tanzim edilmiş ve bu koşulara 50 kişiden fazla sporcu katılmış 3000 metre olan bu koşuyu kazananlara madalyalar verilmiştir. Aynı yıllar arasında kulüpler arasında 2 defa voleybol maçı oluşturulmuş ve galip olanlara kupa verilmiştir. Kulüpler arasında halkevi kupası maçları oluşturulmuş aynı şekilde oyun galibine kupa verilmiştir. Cirit ve biniciliği teşvik çalışmaları ve yarışmaları da yapılmıştır. 2 defa bisiklet ve mukavemet koşusu da yapılmış ve kazananlara madalya verilmiştir. Atletizm bayramı tertip edilmiş ve 63 atletin katıldığı yarışmalar tertip edilmiş ve kazananlara

madalya verilmiştir. Pehlivan güreşleri de tertip edilmiş civar köylerden gelen pehlivanlar güreştirilmiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Ulusal anlamda spor temalı bayram kutlamaları yapılmıştır. Bu şube aracılığıyla bir futbol takımı oluşturulmuş, Erciyes Spor ve Yılmaz Spor adlı iki futbol kulübünün kurulmasına da fayda sağlanmıştır. Kayseri’de olan spor takımları birbirleri ile farklı farklı müsabakalar oluşturmuş, derecesi yüksek olan kulüp ve sporculara farklı ödüller verilmiştir. Futboldan farklı olarak dağcılık ve kayak branşları da etki göstermiştir. Kayseri Dağcılık ve Kış Sporları Kulübü’nün oluşturulmasına katkı sağlamıştır. Erciyes dağına tırmanışlar yapılmıştır. Hem spor hem de sağlık için bu çok önemlidir. (BCA,490-1-0-0/1102-26-1).

1942 senesinin ağustos ayı içinde Ankara’dan gelen bir grup ile Erciyes’in uç noktasına tırmanma gezisi yapılmış ve üç gün sürmüştür. Kış aylarında 5 defa kayak turu oluşturulmuştur. 1944 senesinde Kayseri Halkevi bu şube aracılığı ile Sivas ve Kayseri kayakçılarının Gemerek de buluşmalarını sağlamıştır. Bu şekilde gençleri bir arada tutma ve birbirleriyle tanıştırma konusunda çaba sarf etmişlerdir. 1945 senesinde Gemerek de planlanan buluşma sağlanmıştır. Bu buluşma da;

- 1) 1,5 şeklinde 2 kilometre iniş
- 2) 12- 18 kilometre mukavemet ve kapula iniş

şeklinde plan yapılmıştır. Bu şekilde yapılan spor sonucunda sporculara C.H.P tarafından armağanlar verilmiştir (BCA,490-1-0-0/5-25-9). 1945 senesinde kayak sporu ile uğraşanların sayısı yüksekti ve ekipman eksikliği vardı Kayseri Halkevi C.H.P Genel Sekreterliğinden malzeme konusunda yardım istemiştir. İstenen yardıma karşılık olarak 20-30 çift kayak malzemesi gönderilmiştir. Jimnastik branşı için 1944 senesinde istenen yardıma cevap da ancak 1945 senesinin aralık ayında gelmiştir. Jimnastik için de 20 çift lastik ayakkabı gönderilmiştir (BCA,490-1-0-0/1102-26-1).

1947 senesinde Bölge Spor Müdürlüğü ile iş birliği devam etmiş, özellikle Kayseri’de kış ve dağ sporları yapılmıştır. 7 defa dağ gezisi, 13 kere kayak alanında gezi yapılmış ve diğer spor kulüplerine faydası olunmuştur. Düzenlenen Halkevi kupa maçları sonucunda başarı sağlayan ilk kulübe çeşitli şekilde ödüller verilmiştir. Var olan kulüplerin faaliyetleri için stat oluşturulmuş. Ayrıca 4 defa atletizm gösterisi yapılmıştır. 1 defaya mahsus olmak üzere tüm ilkokulların katılmasıyla spor şenliği oluşturulmuş. Şubede kaydı olan gençlerin bazılarının dağ sporları yapmalarına yardımcı olunmuştur. Spor faaliyetleri ile ilgili konferanslar verilmiştir. Bu şube ile heveslendirilen gençler

spora karşı daha planlı düzgün bir şekilde eğitilip sağlam temellere dayatılması ve uygulamaya koyulmasını sağlamıştır (BCA,490-1-0-0/1102-26-1).Bu sayede daha ilgili dürüst insanlar yetiştirilmiştir. Ulusal anlamda spor temalı bayram kutlamaları yapılmış. Türk gençliğine ve Türk halkına spor ve beden hareketlerine sevgi ve alaka oluşturulup bunu milli bir kitle hareketine dönüştürmek amaçlanmıştır. Bu milli idealin yapılması için sporun ve bütün beden hareketlerinin fenni usuller ve kaideler çerçevesinde sistemli ve planlı bir şekilde plan dairesinde tatbik ve icrası lazım geldiği daima göz önünde bulundurulmalı ve bu neticede Türkiye idman cemiyeti ittifakına dahil bulunan veya bulunmayan spor faaliyetlerinin memleketimizdeki teknik spor faaliyetlerinin temelini teşkil etmektedir (C.H.F,1932,s.12).

Tablo 4.12. Spor Şubesinin Çalışmaları Ayrıntılı Olarak Gösterilmektedir (Taşoluk,2007,s.28).

Toplantıda bulunanların sayısı		Toplantının sebebi	Sayısı	Mevzu
Kadın	Erkek			
1400	2700	Maç	2	Halkevi muhitiyle Niğdeli sporcular arasında
130	560	Konferans	1	Spor hakkında
115	710	Maç	2	Halkevi (muhteliti) karması tarafından
170	630	Egzersiz	2	Halkevi (muhteliti) karması tarafından
300	800	Maç	1	Lise ve tayyare takımıyla
1800	2500	Maç ve muhtelif oyunlar	4	Hâkimiyet-i Milliye Bayramı münasebetiyle
4500	8000	Maç	2	İlk mekteplerin spor şenlikleri
550	900	Maç	1	Yılmaz takımı ile Tayyare takımı arasında
2500	3500	Maç	3	Kayseri Muhteliti ile Tayyare takımı arasında
11465	20300		19	Toplam

4.4.5. Sosyal yardım şubesi

Bu şubenin asıl amacı kimsesiz ve yardıma muhtaç öğrencilerin denetim altına alınıp korunmasıyla ihtiyaç sahiplerine yardım da bulunmak, insanların işsizlik oranını düşürmek ve işe ihtiyacı olanlara iş olanağı sağlamak için kurulmuştur(BCA,490-1-0-0/837-310-2). Bu şubenin 1933'teki raporlarına göre 3 bayan, 192 erkeğin kaydı vardır. Bu şube 1934 senesinde Himaye-i Eftal, Hilâl-i Ahmer Dernekleri ile beraber fakirlere, talebelere, yolculara yardımlar yapmıştır. 1935 senesinde yardıma muhtaç 90 çocuğa yardım edilmiş, 2 aile evleri yıkıldığı için kötü durumdaydı bu iki aileye bu yılda yardım eli uzatılmış, annesi olmayan bir bebeğe sütanne tutulmuştur. 1936 senesinde ise 500 lira değerinde yardım faaliyeti yapılmıştır (BCA,490-1-0-0/1508-140-1).

1932-1937 senelerinde 1500 şahsa toplam 3.585 TL yardım verilmiş 2486 hasta kişinin tedavileri üstlenilmiş ve tedavi ettirilmiştir. Maddi durumu olmayan öğrencilere yiyecek giysi yardımı yapılmış bunun yanında eğitimlerinde gerekli olan araçlar temin edilmiştir. 1938 senesinde bu şube yaşlılara yetimlere, kimsesiz yoksul kadınlara yardım etmek için 750 lira ayırmıştır. Bu paranın 200 lirası talebe yurdundaki fakir çocuklara ve diğer okullarda olan fakir talebelere, 550 lirasıda bölge dâhilinde bulunan yoksul halka ve kimsesizlere dağıtılmıştır. Köy gezilerine doktor ve hemşire götürülmekte ve yoksul halkın tedavisi ücretsiz yapılmaktadır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

1940 senesinde ülkede oluşan deprem sebebiyle Kayseri'ye yerleştirilen depremzedelere çeşitli yardımlar yapılmıştır. Poliklinikler açılmış, bir yıl süresinde 764 tane durumu olmayan hastadan ücret alınmadan Memleket Hastanesinde tedavisi yapılmıştır. Halkevi'nin himayesi altında eğitimini devam ettiren ve bu yıl ortaokul ikinci sınıfı ilk sırada bitiren Kemal Özgen adlı öğrencinin bütün ihtiyaçları karşılanmıştır. Ayrıca Kız Enstitüsünde 6 lise, ortaokulda 4 yoksul öğrencinin gerekli ihtiyaçları tekrardan Halkevi'nin İçtimaî Yardım Şubesi öncülüğünde sağlanmıştır. Farklı şehirlerden halkevlerinin yardım sebebiyle Kayseri'ye gelen 4 kişinin zaruri ihtiyaçları giderilmiş gidecekleri yerlere yollanmışlardır (BCA,490-1-0-0/838-311-1).

1941 senesinden ilk, orta ve lise talebeleri ile oluşturulan toplam 15 vatandaşa malzeme verilip bu konuda yardım yapılmıştır. 7 çocuğa elbise ve ayakkabı verilmiştir. 1944 senesinde hayırsever insanların verdiği yardımlar ile etkinliklerden elde edilen 5000lira civarında bir para ile 72 kişiye ve fakir öğrencilere 1000 lira civarında para yardımı verilmiştir. 23 Nisan'da tüm okullardaki 600 talebeye vilâyet yardımı ile var olan kaput bezinden yapılan iç çamaşırı ve gömlek yardımı yapılmıştır. Ayrıca 1000'den fazla haneye bakliyat, temizlik malzemesi, bazı hanelere de iç çamaşırı vermek amacıyla yardımlar yapılmıştır. Tekrardan ilk, orta ve lisedeki durumu olmayan talebelere 400

metre kırzal bazılarına ayakkabı ve elbise alanında yardım yapılmıştır. Kız Enstitüsü'ndeki 15 tane durumu olmayan talebeye ders için lazım olan malzeme yardımı yapılmıştır. 1946 senesinde 30 şahsa 520 lira para yardımı yapılmıştır. 26 talebeye zorunlu gider olarak 675 lira nakdî yardım yapılmıştır. Mahallerin muhtarları ile beraber halkevinin toplantı salonunda muhtarlardan yardım alınarak fakir insanların listesi oluşturulmuştur. 1947 senesinde bütçeden ayrılan 1500 lirayla öğrenci yurtlarında kalan öğrencilere yiyecek, odun, kömür alanında yardımlarda bulunulmuştur. 13 vatandaşın yol ücretleri karşılanmıştır, birden fazla durumu olmayan hasta insan bedava tedavi edilmiştir (BCA,490-1-0-0/838-311-1).

Tablo 4.13. Halkevinin 1932-1937`ye Kadar Olan İctimai Yardım Faaliyetleri Verilmiştir (BCA ,490-1-0-0/1508-140-1).

Yoksullara					Evce Muayene Edilen Hastalıklar	Sair Yardımlar
Para Yardımı		Yiyecek	<u>Yakacak</u>	Giyecek		
Sayısı	TL	Kilo	Kilo	Takım		
1500	3589	985	542	1948	2486	

- Bu şube içten ve dostça bir tavırla muhtaç insanlara yardım eli uzatmış, kimsesi olmayanlara, kadınlara, çocuklara, yaşlı insanlara çeşitli bir şekilde yardımda bulunmuş ve insanların ihtiyaçları bu şube ile giderilmiştir.

- Köylerde olan çeşitli insanların yanında şehirlerde olan insanlar da dâhil tedaviye ihtiyacı olan insanlar tedavi ettirilmiştir.

- Kayseri kendi bünyesi dışında olan diğer kurumlar ile ilişki içine girmiş ve bu kurumlarla da farklı faaliyetlerde bulunmuştur.

- İlköğretim okullarında da var olan sosyal şubeler burada da kimsesi olmayan ve yoksul çocukların korunması ve yardım alanında faaliyetlerde bulunmuş, çocukların tedavisi yapılmış ve 87 tane öğrencinin giysi ihtiyacı giderilmiştir(BCA,490-1-0-0/837-310-2).

4.4.6. Halk dershaneleri ve kurslar şubesi

Tanzimat'tan bu yana dil alanında sadeleşme üzerinde durulmuş olsa da asıl sadeleşme hareketi cumhuriyet ile gerçekleşmiştir (BCA,490-1-0-0/1372-547-2). Halkın eğitilmesi yönünde çalışmalar yapılarak Türkçe öğretilmesi yolunda okuma yazma eğitimi verilip bu yönde kurslar açılmıştır. 1933 senesinden itibaren Okuma ve yazma alanında eksik olan ve okuma yazmayı hiç bilmeyen insanlara açılan kurslar vasıtasıyla ücretsiz bir şekilde öğretim verilmiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2). 1933 senesinde 1935 senesine doğru sadece okuma- yazma kursu ile kalınmamış Bütünleme sınavına kalan öğrencileri sınavlar-için eğitmek amacı ile İngilizce, Fransızca, Almanca, fizik, kimya ve matematik alanındaki dersler ile ilgili kurslar da açılmıştır.1936 senesinde ise Halk için muhasebe kursu, motor işinde bilgisi belediye çalışanlarına ve esnaf halk için yeni ölçüler ve tartıların öğretilmesi için çeşitli kurslar kurulmuştur. Bayanlar için de biçki-dikiş ve steno kursları kurulmuştur. Güzel Sanatlar Şubesiyle beraber nota saz, keman gibi çeşitli kurslar da düzenlenmiştir. 1938 senesinde faaliyetlerine devam eden bu şube eğitimde geri kalanlara yönelikte kurslar açmıştır. 150 kişi bu kurslara katılmıştır. 1941 senesinde bu şube aracılığıyla biri bayanlar için açılan okuma-yazma kursu, bir Almanca, bir Fransızca, bir muhasebe, bir de biçki dikiş kursu kurulmuştur. Bayanlar için açılmış olan okuma-yazma kursuna 36 kişi, erkekler için oluşturulan da ise 42, ikinci kursa 17 kişi katılmıştır. Almanca kursuna 47, Fransızca kursuna 31, muhasebe kursuna 69, biçki-dikiş kursuna 34 kişi katılmıştır. Bu kurslarda olan kişilere sınavlar yapılmış ve başarı sağlayanlara belge verilmiştir.

Halkevinin bu şubesi tarafından açılan kurslara 1941 senesinin ilk 6 aylık döneminde toplam 286 kişi kaydolmuş, bunların 139'u sınavlara katılım sağlamış, sınavlara katılım sağlayanların 79'una da belgeleri verilmiştir. Bu şube yine Kütüphane ve Yayın Şubesi'yle işbirliği yaparak zaman zaman kütüphanede okumaya gelen vatandaşlarla önemli olaylar hakkında konuşmuştur. (BCA,490-1-0-0/838,311-1). *“Türk harflerini öğretmek için açılan bu kurum ve dershaneler bazı sebeple açılan imtihan komisyonlarından şehadetname veya kaydiye bedeli namiyla para talep edildiği ve millet mekteplerine devam edenlere fazla fazla satıldığı söylenmektedir. Bu hususta kanaat hasıl etmemekle beraber atideki mevadan tashihine lüzum gördüm ahkamına riayet edilmesini tavsiye ederim. ”* (BCA,180-9-0-0/2-13-7).

Tablo 4.14. Kayseri'de Okuma Yazma Durumu (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Okuma-Yazma Durumu	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma-Yazma bilen	829,572	443,193	386,379
Okuma-Yazma Bilmeyen	103,606	21,288	82,398
Toplam	933,290	464,487	468,803

4.4.7. Kütüphane ve yayın şubesi

Kütüphane şubesinin asıl amacı insanların okuma konusunda gereksinim duydukları ihtiyaçları karşılamak ve büyük kütüphaneler kurmak, ayrıca ayaklı kütüphaneler kurarak şehrin ücra köşelerine kadar ulaşp halkın okuma seviyesini yükseltmektir. Bunun yanı sıra halkevine ait yayınları bastırma amacı da vardır. Bu şube sabah sekizden akşam sekize kadar gelen herkese açıktır. 1932 senesinde halkevi ilk kurulduğunda bu şubede 210 kitap ve 312 dergi var olmaktaydı. Bu sayı zamanla toplam 6464 kitap ve dergiye ulaşarak fazlalaşmıştır. Bu şube aracılığıyla 3 adet gezici kütüphane kurulmuştur. 1933 senesinde okuma odaları kurulmuştur. Kayseri Vilayet Gazetesi aracılığı ile çeşitli yayınlar basılmıştır. 1935 senesinde 3.100 kitap, broşür, mecmua basılmıştır. 27.730 kişi kütüphaneden faydalanmıştır. 1937 tarihinde halkevine gönderilen eltopu oyunu ve gülle jimnastiği adlı iki kitap halkevi demirbaş kitapsaray defterine kaydedilmiştir. Aynı sene içerisinde kitapsaray demirbaş şubesine uyanış mecmuasının da kaydı yapılmıştır. bu yılda kütüphanenin kitap sayısı 4000` e ulaşmıştır. 1938 senesinde kütüphaneye ulaşan kitap sayısı artmış ve bu sebeple demirbaş sayısında da artış görülmüştür(BCA,490-1-0-0/837-310-2).

15.05.1940 tarihi ve 390 sayılı yazı ile talep edilmesine rağmen gelmediği fark edilen kitaplar (Netočka, Ana Basis, Kiralık Konak, Bir Sipahinin Romanı, Pazartesi Konuşmaları, Serseriler, Allahlar Susamıştı, Namık Kemal ve İbret Gazetesi, Kadın Aşkı, Aşk Peşinde, Firengi, Türkiye Avrupa Münasebetleri, Tali İstatistikler, Konferans Serileri 6 cilt, Belleten 2 cilt, Türkiye Genel Nüfus Sayımı Harita, Ankara Bölgesi Musiki Folkloru,Gençliğe Şarkılar, Köylerimiz, Gece Yarışı İtirafı, Dante, Giderayak, İkisi, Dünya Tarihi, Arı, Radyo Konuşmaları, Güneş Çocuğu, Canlandırılacak Köy, Türk İnkılap Tarihinin Kronolojisi, Sıhhat ve Terbiye Keyim Hakkında) doğrudan vilayet makamına gelmiş ve oradan partiye verilmiştir. Fakat parti Kayseri Halkevini başlarda

haberlar etmemiştir ama daha sonra bu kitaplar partiden alınıp bu şubenin demirbaş defterine kaydedilmiş ve okuyuculara sunulmuştur(BCA,490-1-0-0/23-115-3).

1942 senesinde 5173 şğrenci, 382 şğretmen ve 4000 diğerk meslek gruplarından insanlar kütüphaneden faydalanmış, 7000’den fazla insan da gazete ve dergi okumuştur (BCA,490-1-0-0/838-311-1). 1949 senesinde okullara dağıtılmak üzere bu şubeye kitap ve dergiler gönderilmiştir. Maniler kılavuzu, Anadolu Halk Türkülerinden Örnekler, Konya da Musiki, Sultan Dağlarından Sakaryaya, Müze, Tarih, Folklor Çalışmaları, Tarihte Halk Tiyatrocu, Temaşacı Eğlenceleri, İçi Folkloru, Meyvecilik, İstanbul Bekçi, Destan, Mani ve Katarları, Bakteriyoloji, Meyve sebze, Takım Radyo İktimat ve Konuşmacı, Sağık Dergisi, Cumhuriyet Çocukları (piyes), Büyüklerimize ve Milli Günlerimize Dair Şiirler, Kukla Oyunları, Toprak Çocuğı, 20 Takım Radyo Dergisi posta ile Kayseri Halkevine gönderilmiştir(BCA,490-1-0-0/923-594-1).

1 Mart 1938 senesinin Mart 1950 tarihine kadar toplam 85 sayı olarak çıkacak olan halkevinin yayın organı olma özelliğı taşıyan “Erciyes” dergisi çıkarılmıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2). Bu şube tarafından 1950 senesine gelene kadar 21 eser yayınlanmış, çeşitli el ilanları basılıp bu ilanlar köylü halk ve çiftçilere ücret alınmadan dağıtılmıştır (BCA,490-1-0-0/838-311-1).

Bu şubenin bir başka kurulma sebebi halkın bilgi olarak yükselmesi amacıdır. Kayseri gazetesi ile beraber yayın uygulanmıştır. Bu gazete yayın ile söylenen: “Abonelik yoluyla bazı gazete ve dergiler getirilmiş. CHP yayınlarından, Hâkimiyet-i Milliye Gazetesinden, bakanlıkların eski ve yeni yayınlarından, resmî gazete ve zabıt gazetelerinden yararlanılmıştır. Kütüphanede bulunan eserlerin düzenli fihristi yapılmış ve fişleri tanzim edilmiş. 1933 raporlarına göre Halkevi kütüphanesindeki kitap sayısı 522, okuyucuların sayısı 2750’dir. 38 erkek üyenin kayıtlı olduğı 1933 yılında 104 makale yayımlanmış, 1934 yılında kütüphanenin zenginleştirilmesi için çalışılmış, 13315 kişi kütüphanedeki kitap, gazete ve dergilerden yararlanmıştır.” Belediye seğıimleri yapılmış ve bu konu sebebiyle birçok konferans yapılmış aynı zamanda makaleler de oluşturulmuştur (Çalık Bayrak, 2003,s.47).

-İnsanların bilgilerinin tezyini sebebiyle kütüphane ve okuma odaları oluşturulmuş, Kayseri Vilayet Gazetesi aracılığıyla da farklı yayınla oluşturulmuştur.

- CHF’nın yayınlarından Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, bakanlıkların eski ve yeni yayınları ile resmî gazete ve zabıt gazetelerinden faydalanılmıştır.

- Kütüphanede var olan eserlerin genel bir içeriğı oluşturulmuştur.

- Abone olma sebebiyle kütüphaneye bir takım gazete ve dergiler getirilmiştir (C.H.P,Tarihsiz, s.12-14).

4.4.8. Köycülük şubesi

Bu şube ile köylerin sağlık, estetik, sosyal anlamda gelişmesi sağlanmış bu husus ile köy ile kent arasında olan fark azaltılmaya çalışılmış ve köylü ile şehirli arasında dayanışma yönünden kuvvetli bir birlik amaçlanmıştır. 1933 senesinde köylü halkı yapılan etkinlikler, müsamereler ve konferanslar etkin hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu oluşumlar nedeniyle köy ziyaretleri yapılmış ve köylerde yaşayan insanların ihtiyaçlarına dikkat edilip tespitlerde bulunulmuştur. İhtiyaç sahiplerinin lazımiyetleri karşılanmıştır. Bu senede 461 hasta köylü hastanelere ücretsiz bir şekilde yatırılmıştır. 1934 senesinde bir köye okuma evi açılıp öğretmen gönderilmiştir. Bu şekilde 1935 senesinde de çalışmalara devam edilmiştir. 1936 senesine doğru ziyaret edilen köylerdeki hasta insanların ilaçları bu şube tarafından tedarik edilmiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

1937 senesinin aralık ayında bu şube tarafında 46 kişilik bir grup 2 kilometre uzak olmasına rağmen Kanej, Gültepe, Kara höyük köylerine yaya olarak gitmiş ve etütler yapmıştır. Bu köydeki insanlar içme suyundan şikâyet etmiş ve Ncusun köyüne ait sudan buraya verilmesi kararlaştırılmıştır. Kirli sudan hastalık kapan halk için 6 lira bir bedelle ecza dolabı yaptırılmıştır. Atatürk 'ün fotoğrafı bu köye hediye edilmiştir. Aynı şekilde yaya olarak 8 kilometre uzakta olan Ahbar köyüne de gidilmiş ve burada da sudan şikâyetçi oldukları görülmüştür. Bunun önüne geçmek için çeşme ayağının bataklık içinden çıkarılması ve temizlik çalışmalarının yapılması istenmiştir. 1938'e kadar yapılan bu geziler sonucunda Kayseri de bilhassa Eti tarihi ile alakalı var olan birçok harabe keşfetmiştir. Bu harabeler hakkında konuşmalar yapıp gerçekler ortaya çıkarılmıştır. Bu gezilerde şube misafirlerine güzel bir gün geçirmeleri için saz çalıp güzel parçalar okumuştur (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Köylü kesim üretimin çoğunu eline almaktadır. Cumhuriyet döneminde sanayileşmeye önem verilmiş ve tarımın üzerinde durulmuştur. Köylü insan burada üretici konumdaydı ve cumhuriyetçilerin desteğini almak için çabaları vardır. Atatürk devrimleri çerçevesinde ilerleyen cumhuriyet tek bir yapı halinde bir memleket istemekteydi. Bu sebeplerle köylerde farklı alanlarda eğitimlere başlamıştı ve bu konuda halkevlerinin rolleri büyüktü. Bu şekilde köylü halk bilinçli bir seviyeye yükseltilip eğitilmiş insan seviyesine ulaştırılmaya çalışıldı. Halkevlerinin köy faaliyetlerinde Ülkü

dergisinin önemi büyüktür (Emgili,2021,s.197-198). Bu şube çevredeki köyler üzerinde araştırmalar yapmanın yanında kütüklerden tespitlerde bulunmuş ve bir kısım yayınlanmıştır. *“Köyün coğrafyası, kültürü, folkloru, tarihi, idaresi, bayındırlığı, sağlığı, iktisadî ve sosyal durumları gibi köy incelemelerinde üzerinde durulan temel konular olmuştur.”*(Emgili,2021, s.204).

Kendi imkânları çerçevesinde bu şube yenilikleri yaymaya, milli değerlere bağlı kalınarak köylerin üst seviyeye çıkarılmasına yönelik çaba sarf etmektedir. Bununla birlikte, Halkevlerinin bu davayı tamamıyla kavrayıp çalıştıkları söylenemese de birçok yerde fikir ve iş olarak iyi çalışmalara rastlanabilir. Bütçe durumuna göre bu şube hareket etmektedir. Köyden şehre inen vatandaşların şehirdeki işleri için onlara yardımcı olunmuştur. Halkevlerinde açılmış olan poliklinik de ihtiyaç sahibi insanların ilaçları tedarik edilmiş ve gerektiği zaman nakit olarak yardım sağlanmış. 1941 senesi içinde toplam olarak 8 köy gezisine çıkılmıştır. Bu köylere sağlıkçılar ve ilaç götürülmüştür. Köylü halk ile yapılan gezi faaliyetleri sonucunda yakın iletişim kurulmuş, onların sıkıntıları, gereksinimleri belli edilmiş ve ne anlamda beklenti içinde oldukları gibi tespit edilmiştir. 1944 senesinde 3 köy gezisi oluşturulmuş, çiftçinin ve bahçe sahiplerinin korkulu rüyası olan ve sürekli ürünlerine zarar veren tırtır ve kevzihaşerelerinin imha edilmesi ile bu zarardan korunma için bulunun çarelerin olduğu el ilanı dağıtılmıştır. Şehre taşınan köylü halkın işleri ve yaptığı faaliyetler takip edilmiş, hastaların tedavisi yapılmıştır.(BCA,490-1-0-0/837-310-2).

4.4.9. Müze ve sergiler şubesi

Bu şubenin kurulmasının amacı tarihi eserlerin zarara uğramasını engellemek, halkın tarih bilincini güçlendirmek, kültür açısından değerli olan eserleri incelemek ve toplamak bunları halka ulaştırmak için kurulmuştur (Yiğit,2001,s.115). Bulunduğu bölgenin tarihsel ve kültürel değerlerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır.1933 senesinden itibaren çalışma olarak iki bölüme ayrılan bu şube Kayseri ve etrafındaki eski eserlerin korunması için iyi bir şekilde çalışmıştır. Kayseri ve çevresindeki önemi büyük olan eserler bir müzede muhafaza edilip fotoğraflandırılmıştır. Müze ve sergi şubesi tarafından eserler tanıtılıp eski oluşum eserlerin üzerinde durulduğu gibi vilayet gazetesi ile makaleler yayınlanmış ve 3 tane konferans düzenlenmiştir. Düzenlenen bu konferans ile çekilen fotoğraflar herkese projeksiyon yansıtılması ile gösterilmiştir. Kayseri de çok rastlanan sanatlar olarak tezhipler, nakışlar, minyatürler, oyma, çini gibi milli kültür

eserleri ile eski kıyafetler, çerçeveler, kılıçlar, tüfekler, sedef, gümüş ve altın kakmalar gibi etnografik ve estetik eserler bilhassa Eti ve Selçuk eserleri derlemeye alınmıştır. Yerli sanatları ve sanat sahiplerini halka tanıtmak için halkevi binasında bir yerli malı sergisi açılmıştır. Bu sergiyi 1420 kişi ziyaret etmektedir. Bu sergide merkez ve merkeze bağlı yerlerden gelen yerli eşya teşhir edilmiş, milli sanayinin gelişmesi ve yükselmesine çalışılmıştır.

1933 yılında şubeye 2 kadın 55 üye kayıtlıdır ve müzeye 47 eser nakledilmiştir. Ayrıca yerli malları ve tasarruf konusunda bir de konferans verilmiştir. Kayseri de bulunan pek çok eski yapıların iyi bir şekilde kalmasına ve birkaçının tamir edilmesine çalışılmıştır. Şube tarafından bunların fotoğrafları aldırılmış ve albümler yapılmıştır. Kayseri'ye gelen gezginlere bu eserleri tanıtmak için kılavuzluk yapılmıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

Şube ayrıca ikinci bir müze açarak Selçuk eserlerinin burada toplanması, memlekette mevcut eski eserlerin tamiri ve korunması ve bu eserlerin sevdirmesi için bütün varlığı ile uğraşmıştır. Yerli mallarını herkese tanıtmak ve sevdirmek için sergiler açılmış ve “*vitrin müsabakaları*” düzenlenmiştir (Çalık Bayrak,2003,s.50).1935 senesinde çeşitli konferans ve toplantılar yapılmıştır. 1936 senesine kadar 60 tane toplantı yapılmıştır. “*1936 Yılında Halkevleri Nasıl Çalıştı*” isimli eser övgüye layık görülmüştür.1937 senesinden başlanarak 1938 senesine doğru bu şube halkevinin tertip ettiği köy gezileri sayesinde de tarihi eserlere rastlanmış ve bu eserlerin doğru bir şekilde muhafaza edilmesi için ilgili makamlara başvurulmuştur. Köylüler bu eserler hakkında bilgilendirilmiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

5. KAYSERİ HALKEVİ YAYIN FAALİYETLERİ

5.1. Kayseri Halkevi Tarafından Çıkarılan Yayınlar

5.1.1. Kayseri halkevi tarafından çıkarılan kitaplar

Kayseri Halkevi'nin yayın faaliyetleri toplamda 20 tanedir. Yayınlanan bu yayınlardan 1 tane dergi 19 tane ise kitap bulunur. Bunların yanında BCA, Belge No: 409.1.0.0/838.311.1 numaraya sahip arşiv belgesi Kayseri Halkevi yayınları içerisinde 1945 senesinde yayınlandığı söylenen Belleten-I ve Belleten-II isimli 2 eserden daha söz etmiştir. Belgelere bakıldığında söz edilen eserlerin ufak bir kitap halinde basıldığı düşüncesi vardır fakat net bir bilgiye ulaşılamamıştır (BCA,490-1-0-0/838-311-1).

5.1.1.1. Kayseri halkevi armağanı

Bu eser 29 Birinci Teşrin (Ekim) 1933 senesinde Kayseri ilinde bulunan Yeni Matbaa aracılığı ile basımı yapılmıştır. Bu kitap Kayseri Halkevi tarafından yayınlanmıştır ve ilk eser olma özelliği vardır. Bu eserin 28 adet sayfası olduğu görülmektedir. Bu kitap Kayseri Halkevi'nin 9 kolu olduğu ve bu kolların 1933'te yapmış olduğu bütün aktivitelerin tablolar halinde oluşturulmuş şeklidir. Bunun yanında bu kitapta konferansların görselleri de bulunmaktadır (BCA,490-1-0-0/838-311-1).

5.1.1.2. Kayseri halkevi armağanı

Bu eser 29 Birinci Teşrin (Ekim) 1934 senesinde Kayseri ilinde Yeni Matbaa aracılığıyla basımı gerçekleştirilmiştir. 49 adet sayfadan oluşan bu ufak eserde 1934 yılında Kayseri Halkevi'nin 9 koluyla beraber yapmış olduğu faaliyetler yer almaktadır (BCA,490-1-0-0/838-311-1).

5.1.1.3. Kayseri sözlüğü

Dil -Edebiyat Şubesi Başkanı H. Hüsnü Irkılata tarafından oluşturulan bu eser 95 sayfa halindedir. Bu eser Kayseri Yeni Matbaa'da basım faaliyetini yapmaktadır. Kayseri

Halkevine ait kitapların basımları -2 şeklinde yapılmıştır. Bu kitap önce Kayseri'nin tarih yapısı ile ilgili ufak bilgiler vermiş, sonra ise Kayseri'nin tarihle arasındaki bağımlı dil ile vurgulamaya çalışmak için Kayseri ilinde yerleşmiş ve kullanım sıklığı olan bazı kelimelerin gerçekte Etilerden ve Sümerlerden kalmış sözler olduğu ve sözlerin anlamları verilmiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

5.1.1.4. Mimar Sinan köyü

Kazım Özdoğan tarafından oluşturulan bu eser Mimar Sinan köyüne yapılan bir geziden tetkik notları içeriğine sahiptir. Bu kitabın 15 sayfası bulunmaktadır. Köy gezilerinin üçüncü serisini oluşturan bu eser gezilere katılanların adlarına yer vermektedir. Bu kitapta köy ve köylünün sosyal oluşumunu, köy halkının isteklerini, halkın yaptığı işleri köyün gerek coğrafi gerekse de ekonomik ve tarihsel durumuna yer vermektedir. “*Mimar Koca Sinan*” dediğimiz kişi mimar Sinan köyünde yetişmiş ve yaşamı birçok sanat insanı ve büyük adamlar ve meslek sahipleri tarafından anlatılmış aynı zamanda sosyal yaşamda var olan türkölere ve manilere de yer verilmiştir(Şanal,2004,s.71).

5.1.1.5.Tavlusun köyü

Öğretmen Kazım Özdoğan Halkevi'nin Müze ve Sergiler şubesi üyelerinden idi. Bu eseri 1936 senesinde yazmış ve Kayseri Vilayet Matbaası'nda basıma sunmuştur. Halkevi üyelerinden İlbay Adli Baymanın başında bulunmasıyla yapılan Tavlusun köyü gezisine ait notlar içermektedir. Köyde büyüyen üst derece de insanların adlarına yer verilmiştir. Bunun yanında köy halkının istekleri bu köy için yapılması gerekli şeyler ve yapılanlara da yer verilmiştir. 5 serilik köy gezilerinin ilk eseri olan bu kitapçık 13 sayfadan oluşmaktadır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

5.1.1.6.Argıncık köyü

Kazım Özdoğan tarafından oluşturulan bu eser Argıncık köyündeki gezi ile ilgili Halkevi İdare Heyetinin Kayseri Valisi Adli Bayman başkanlığında 1936 senesindeki yaya köy gezilerine ait araştırma notlarıdır. Bu kitap 17 sayfa halinde Kayseri Vilayet

Matbaası aracılığıyla basılmıştır. Katılım saylayan kişilerin cinsiyet fark etmeksizin isimleri verilmiştir. Ayrıca Köy halkının ekim yapma durumu, sosyal hayatı ve coğrafi konumu da verilmiştir. Tüm bunların yanında hasta ve yardıma muhtaçlara da yardım eli uzatıldığı görülmüş ve köyde bulunan tarih açısından önemli yapılar incelenip köyün tarihi göz önünde bulundurulmuştur (Taşoluk,2007,s.36).

5.1.1.7. Germir köyü

Kazım Özdoğan'ın yazdığı, başkanlığını Kayseri Valisi Adli Bayman'ın yaptığı köylere ait turların yapıldığı halkevinin oluşturduğu ikinci kısımdır. Kâzım Özdoğan tarafından 1937 senesinde yazılmış olan bu eser sayfa sayısı olarak 13 nüshadan oluşmaktadır. Germir köyüne yapılan gezi sonucunda tetkik notlarını içine alan bu eser Kayseri Vilayet Matbaası tarafından basımı yapılmıştır. Bu kitapta da köylünün ihtiyaçlarına, köyde gerekli görülen yeniliklere, coğrafyasına ve ekonomisine yer verilmiştir. Ayrıca meslek alanında önde gelen kişiler ve köy büyüklerinin isimleri de yer almaktadır (Taşoluk,2007,s.36).

5.1.1.8. Yaya köy gezileri tetkik notları, seri 5, Talas köyü

1936 yılında yapılan Talas köy gezisinin 1938 de yazılmış halidir. Kayseri valisi Adli Bayman öncülüğünde yapılmıştır. 26 sayfa halinde bulunmaktadır. Kayseri illinde bulunan Vilayet Matbaası tarafından basımı yapılmıştır. Talas köyünün coğrafyası anlatılmış ayrıca Erciyes dağına değinilmiş bu konuda şiir ve yazılar yazılmıştır. Daha sonraları köyde yetişmiş olan sanatkâr, mesleklere sahip insanlar belli gruplara ayrılmış ve o şekilde anlatılmıştır. Talas'ın folkloruna önem verilmiş bunun yanında mahalle sanatçılarına da değer verilmiştir. Ayrıca tarihsel yapısı, ekonomisi, kültürel özellikleri üzerinde de durulmuştur. Talastaki şairler ve yazarlardan bahsedilmiş okuma odasının çalışmaları ve okuma faaliyetleri de önemli yer tutmuştur (Şanal,2004,s.71).

5.1.1.9.Argıncık köyü

1936 senesinde Kazım Özdoğan tarafından yazılan, Kayseri Halkevi İdare Heyeti Valisi Adli Bayman'ın başında bulunduğu Argıncık köyüne düzenlenen geziyle alakalıdır. Bu eser 17 sayfa halinde Kayseri Vilayet Matbaası tarafından kitapçık halinde

basılmıştır. Bu eserde katılan kişilerin cinsiyet fark etmeksizin gerek bay gerekse bayan olarak adları verilmiştir. Diğerlerinde olduğu gibi bu eserde de köy halkının ekim durumu, sosyal hayatı, coğrafyasına değinilmiş ve halkevinin etüt ve yardımları anlatılmıştır. Daha sonra köyün tarihi yapıları üzerinde durulmuş ve tarihi incelenmiştir. Hasta ve durumu olmayan kişilere yardımda bulunulmuştur(BCA,490-1-0-0/837-310-2).

5.1.1.10. Üç devrin hülasası, halkevi konferans neşriyatı, seri 2

1938 senesinde Ferruh Akdamar tarafından 16 sayfa halinde basılan bu eserin basım faaliyetini Kayseri Vilayet Matbaası üstlenmiştir. Bu eser 1938 senesinde Ferruh Akdamar tarafından halkevinde yapılmış olan konferans metninin kitap haline getirilmesi sonucunda ortaya konmuştur. Yapılan konferansta üç devirde de yaşanan gerek siyasi ve sosyal gerekse de tarih alanındaki olaylara yer verilmiştir: 1900’lü senelerdeki Osmanlı Devleti, 1908-1920 Meşrutiyet Dönemi ve 1923-1938 Cumhuriyet dönemi karşılaştırmalı bir şekilde anlatılmıştır (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

5.1.1.11. Kültür direktörümüzden konferanslar; Adab-ı muaşeret

Kayseri Vilayet Matbaası tarafından basılan bu eser Hüsnü Savaşçin’in 1938 senesinde Halkevi’nde vermiş olduğu konferansın metnini içermektedir. Ufak bir kitapçık halinde olan bu eser 23 sayfadan oluşmuştur. Okuyuculara bedava olarak dağıtılan bir eserdir. Bu kitapçığın içeriğinde görgü kurallarının üstünde durduğunu görmekteyiz. Bu esere hem kadının hem de erkeğin sosyal hayatında, evinde nasıl davranışlar sergilemesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Adab-ı muaşeretin gerçekte fen olduğu ve tüm halkın buna uyması gerektiği söylenmiştir. Sosyal hayatta yaşadığımız el selamı, öpmek, yemek yeme kuralı olsun birçok şeyin nasıl yapılması gerektiğini birçok örnek göstererek açıklamalarda bulunmuştur (Taşoluk,2007,s.37).

5.1.1.12. Riyazî kadınlar seri-3

Haydar Niyazi tarafından oluşturulan bu eser Kayseri Vilayet Matbaası aracılığıyla basımı yapılmıştır. Halkevinde sunulan bir konferansın kitap haline gelmesi sonucunda 11 sayfa halinde oluşturulmuştur. Riyazînin anlamına bakarsak matematik ve fen bilimleri ile ilgili olma anlamındadır. Bu eser de özellikle o dönemin kadınlarının

kendilerini gerek matematik gerekse de fen bilimleri alanında eğittiklerini ve bu konuda gelişim gösterdiklerini görürüz. Aynı zamanda burada yabancı yazarlarda kadınlarla ilgili fikir ve düşüncelerine yer vermiştir (BCA,490-1-0-0/837-310-2).

5.1.1.13. Yunus Emre// kayseri halkevi başkanı avukat bay Naci Özsan'ın tarih kurultayı ve eserleri hakkında verilen konferans, seri 4-5

Hayri Özdemir, Naci Özsan tarafından oluşturulan bu eser bir broşür şeklindedir ve 10 sayfadan oluşmuş iki tane konferans metnine sahiptir. Eserin birinci bölümünde Yunus Emre'nin yaşamı ile dini fikirlerine yer verilmektedir. Yunus Emre'nin şiirlerinden örnek koyulmuştur. İkinci kısmında, Naci Özsan'ın halkevi salonunda Tarih Kurultayı ve Eserleri ile ilgili verilen konferans yer almıştır. Kayseri Vilayet Matbaası aracılığı ile basımı yapılan bu eserde Türk Tarih Kurultayı'nın düzenlenmesinin sebebi, faaliyeti ve önemi üzerine bilgiler verilmiştir (Şanal,2004,s.73).

5.1.1.14. Arzın menşei, seri-6

Şefik Baykal'ın konferans metnini içeren bu eser 10 sayfadan oluşmaktadır ve Kayseri Vilayet Matbaası tarafından basımı yapılmıştır. Dünyanın varoluşunu fen bilimlerine bağlayıp bu yönde açıklamada bulunulmuştur. Dünyanın oluşumun sebeplerinden bahseden bu eser dünyanın hangi gazlardan meydana geldiği ve bu gazların oranlarından ayrıca dünyanın oluşmasında var olan tabakaların hangileri olduğu terimsel adları ile belirtilmiştir (Şanal,2004,s.73).

5.1.1.15. Anadolu Selçuklularından kayseri ve civarını ilgilendiren notlar, seri-14

Hüseyin Hüsnü Kılış'ın Halkevinde verdiği konferans metnini içermektedir. 24 sayfa şeklinde bulunan ufak bir kitaptır. Bu ufak kitapta Anadolu Selçuklularının soy ağacına ve hükümdarlarının listesine yer verilmiştir. Belli bir sıra dahilinde hükümdarlar tanıtılmıştır. Bu hükümdarların başta oldukları sırada hangi olayların oluştuğu belirtilmiştir (Taşoluk,2007,s.38).

5.1.1.16. Anadolu Türk beylikleri devrinde Kayseri'yi ilgilendiren notlar, seri-15

H. Hüsnü Kalkış'ın Halkevinde yapmış bulunduğu konferans metninden oluşan bu kitapçık 13 sayfa halindedir. Kayseri Vilâyet Matbaası basım çalışmasını üstlenmiştir. Anadolu Beyliklerinin oluşum süreçleri tarihleriyle anlatılmıştır. (Taşoluk,2007,s.38).

5.1.1.17. Takvim ve tarihi

108 sayfadan oluşan bu eser Sümer Matbaasında basılmıştır. Şefik Türker Halkevinde bir konferans yapmış ve bu konferans metnine bu eserde yer verilmiştir. Takvimlerin çeşitleri anlatılmıştır. “*Takvim ne demektir*” sorusuna cevap aranmış önceki milletlerin kullandıkları takvimlerden bahsedilmiştir. Aylar ile ilgili bilgiler üzerinde durulmuş eski adlar ve tarihler açıklanmıştır. Meselâ İkinci Kânun’un Ocak ayı olduğu ve kelime olarak ne anlama geldiği üzerinde durulmuştur. Takvimdeki standart olan günler ve bunların ne anlam ifade ettiği üzerinde durulmuştur. (Berdelaçuz, nevrüz, hıdırellez, eyyam, bahur, cemreler(BCA,490-1-0-0/838-311-1).

5.1.1.18. Halk kürsüsünden akisler

Bu eser144 sayfa halinde 1941 senesinde Burhaneddin Matbaası tarafından basılmıştır. Aydın Milletvekili Agâh Sırrı Levend’in belli başlı yerlerde yaptığı konferansların metni şeklinde oluşturulmuştur. Bu kitap önem arz eden günlerde yapılan konuşmaların tarihsel anlamda içeriklerini vermiştir (BCA,490-1-0-0/838-311-1).

5.1.1.19. Kayseri takvimi

Şefik Türker tarafından Sümer Basımevinde basılan bu kitapçık 47 sayfa halinde bulunur. Bu kitapta ilk olarak takvim üzerinde durulup tanımı yapılmış, uluslararası (beynelmilel) ve milli takvim kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Kayseri’deki mevsimler, aylar, günler tüm özellikleriyle ele alınmıştır. Kayseri’deki sayılı günler, belli günler (bağ mevsimi, Mimar Sinan günü) yer almaktadır. Bunlarla bağlantılı tekerleme ve şiirlere de yer verilmektedir. Kayseri’deki rüzgârların ve yağmurların adlarına ve zamanlarına yer verilmiştir. Örnek verecek olursak gezginler çadırlarının kapısını hep doğu yönünde açarlardı çünkü bu yönden rüzgâr ve yağmur gelmezdi (BCA,490-1-0-0/838-311-1).

Kayseri Halkevi tarafından yayınlanan bu kitapların tümünde halkbilimi ile alakalı ögeler bulunmaktadır. (Şanal,2004,s.73).

5.1.2. Kayseri halkevi tarafından çıkarılan Erciyes dergisi

Kayseri Halkevi tarafından Mart 1938 senesinde Erciyes dergisi yayımlanmıştır. Bu derginin son sayısı 1950 yılının mart ayında çıkarılmıştır. 12 senelik sürecinde toplam da 85 sayı yayımlanmıştır. 1938 senesinin mart ayında yayımlanan bu dergi 1940 senesine gelinceye kadar Kayseri Sümer Matbaası'nda bundan sonra ise Kayseri Vilâyet Basımevi, Kayseri Erciyes Matbaası ve Kayseri Sümer Matbaası tarafından basımı yapılmıştır. (BCA,490-1-0-0/838-311-1). Birinci sayısı 10 kuruşa giden bu derginin fiyatı zamanla artmıştır. Bir süre geçtikten sonra 15, sonra da 25 kuruşa yükselmiştir. Kapandığı sırada ücret olarak 30 kuruş yazmaktadır. Bu dergide dikkati çeken bir özellik de ikinci derece hamur kâğıt kullanılmasıdır. Bu dergide fotoğraflara da yer verilmiş ve fotoğrafların basıldığı sayfalar da kuşe kâğıt kullanılmıştır. Derginin ilk sayılarında fotoğraflara özel olarak yer verilmiş, son sayılara yaklaştıkça kullanılan fotoğrafların sayısında azalma olmuştur. Bu fotoğrafların basım kalitesi de iyi değildir. Devlet ve il büyükleri bu fotoğrafların konusunu belirlemiştir. Fotoğraflarda nesneler net olarak görülmemekte ve bu açıdan bir görüntü kaybı oluşmaktadır(Taşoluk,2007,s.40-43).

Erciyes'in ilk sayısına bakıldığında burada Altı Ok ve Erciyes Dağı'nın resmi yer almaktadır. Bunun yanında devlet tarafından üst seviyede olan kişilerin fotoğraflarına da yer verilmiştir. Derginin sayfa sayısı yayımlandığı süreç içerisinde farklılık göstermiştir. Genel anlamda 16 sayfa şeklinde yayımı yapılan bu derginin sayfa sayısı 16 ilâ 32 aralığında değişim göstermiştir. 72. Sayı ise özel olarak basılmış ve 100 sayfa olarak çıkarılmıştır. Bu derginin baskısı kalite açısından yüksek sevide düşük olduğundan dergideki yazılar iki sütun şeklinde yer almaktadır. Bu derginin yazılarının aralıkları büyük miktarda fazladır. Dergi 20x27 cm. boyutlarında çıkarılmıştır. İlk sayısında neşriyatı idare eden kişi olarak Sahir Üzeli görmekteyiz. 1938 senesinin Kasım ayında Neşriyat Müdürlüğü'nü Muhtar Erdemer üstüne almaktadır. Mart 1940'ta ise Neşriyat Müdürlüğü'nün yerine Yazı İşleri Müdürlüğü konmuştur. Kemal Dağlıoğlu, Yazı İşleri Müdürü olmuştur. 1945 yılında Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Kazım Özyedekçi, Neşriyat Müdürlüğü'nü ise Raşit Bener üstlenmiştir. 1947 yılında 74-75. sayı ile birlikte H. M. Tütüncü, Yazı İşleri Müdürü Salih San olmuştur. Son olarak H. M. Tütüncü görevine devam ederken 1948 senesinde yayımı yapılan 81. sayıdan itibaren Orhan Etker Yazı

İşleri Müdürlüğüne getirilmiştir. 85 sayı olarak süregelen yayın yaşamı süresince dergide birçok sayıda yazarın yazısı yayınlanmıştır. Bunlardan bazıları, Reşat Oğuz, Servet Dindoruk, Naci Kum, Sıtkı Erdi, Rıza Sembol, Kazım Özyedekçi, Ali Rıza Önder, Basri Gocul ve Hikmet Dizdaroğlu dergiye sıklıkla yazı gönderen kişiler olarak bilinmektedir.

Erciyes Dergisi, Kayseri şehrini çoğu açıdan ele almış ve bu şehrin gizli yönlerini araştırıp ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Ortaya çıkarılan bu yönleri okuyucularına tanıtip, bu şehrin önemli yazarlarına ve ön planda olan şairlerine yer vermektedir. Bu dergi Türkiye’de yayınlanan dergiler içerisinde yüksek bir seviyede yer almaktadır. Halk tarafından okuyucu sayısı olarak yüksek seviyede olan bu dergi hep bir sonraki sayısında kendini geliştirip eskiye göre hem kalite hem de farklılık olarak yeni bir şekilde çıkarılmıştır. Bu dergi sadece Kayseri’yi tanıtmamış bunun yanında yurdun farklı bölgelerindeki yerlerin tanıtılmasına da katkı sağlamıştır. Folklor çalışmaları üzerinde durulmuş ve ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Derginin folklor üzerine yaptığı çalışmalarında Kâzım Özyedekçi’nin katkısı fazladır. K. Özyedekçi dergiye Ferdi Fahir, F.F, Öcal ve Özyedekçi takma isimleriyle de yazılar göndermiştir. Kazım Özdeyekçi 1949 senesinin başlarında Gaziantep Erkek Sanat Enstitüsü’ne Türkçe Öğretmeni olarak ataması yapılırken yaptığı bu verimli çalışmalara ara vermek zorunda kalmıştır. 1950 senesinin Şubat ayı ve Mart ayı nüshaları beraber basılan 84. ve 85. sayı ile Erciyes Dergisi yayın hayatının sonuna gelmiştir. 11.8.1951 tarihinde yürürlüğe konulan 5830 sayılı yasa ile kapatılan halkevi kurumları kamu kurumu olarak tekrardan kurulmadığı müddetçe derginin eski kimliği ile beraber tekrar yayına başlaması yönünde umut oluşmamıştır. (Çalık Bayrak,2003,s.51-56).

6. SONUÇ

Bu çalışmada; ülkemizin belli bir zaman aralığına mührünü vuran Halkevlerinin kurulmasındaki sebeplere, kuruluş amacına, Halkevlerinin kurulmasında etkili olan kişilere, Kayseri şehrinde kurulan Halkevi çalışmaları incelenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra Türk halkını çağdaş milletler seviyesine getirmek için yenilikler yapılmış sosyal ve ekonomik anlamda da bu hususa dikkat edilmiştir. Halk

eğitiminin ülkemizde eksik olduğu ve bu sistemin henüz kurulmaması nedeniyle yapılan yenilikler halka iletilmemiş, aydın kesimin devlet adamlarının aynı zamanda eğitim kurumlarının verdiği çabalar eksik kalmıştır. Bu sebeple halkın eğitimi ve batıya yetişme konusunda bir kuruma ihtiyaç duyulmuştur. Türk Ocakları kapandıktan sonra CHP'nin üçüncü büyük kongresinde 10-18 Mayıs 1931 tarihinde Halkevlerinin açılmasına karar verilmiştir. 19 Şubat 1932 de 14 halkevi resmen kurulmuştur.

Halkevleri bir eğitim kurumu ve kültür kurumu olarak kurulmuştur. Bu kurumun amacı Cumhuriyet'in kurulmasıyla beraber ortaya çıkan toplumsal farklılıkların halka mal edilmesini sağlamak ve halkın eğitim seviyesini yükseltip kültürlü, eğitim açısından yüksek bir ulus devlet oluşturmaktır. Halkevleri sayesinde geçmişimize sahip çıkılmış ve gelecek yaşantımız iyileştirilmeye çalışılmıştır. Ulusal anlamda tarihimizle ilgili çalışmalar yapılmıştır. Halkevleri kendi bünyesinde birçok kurs açmıştır. Bu kurslar sayesinde eğitim ve kültür alanında gerekli olan ihtiyaçlar sağlanmış ayrıca halkın okuma-yazma seviyesinde ilerleme gözlenmiştir. Cumhuriyet'in kuruluşundan yani 1923 senesinden 1950 senesine kadar ülkede tek başına söz sahibi olan Cumhuriyet Halk Partisi, ülkenin il ve ilçelerine parti yönetim kurulları kurmuş ve parti ülkenin en ücra köşelerine kadar insanlara ulaşmaya çalışmıştır. Halkın; ülkede meydana gelen olaylardan haberdar olmaları için ocak, bucak ve Halkevleri ile Halkodaları kurulmuştur. İlk Halkevinin açılışından 18 sene geçtikten sonra Halkevlerinin sayısı 478'e ulaşmıştır.

Kayseri ve çevresi zengin bir tarihe sahiptir. Her tarafı Türk kültürünün özelliklerini taşımaktadır. Kayseri Halkevi, yurdu insanlara tanıtmak ve geçmiş ile gelecek arasında bir bağ kurmaya çalışmaktadır. Gençlerin spor faaliyetlerine karşı eğilimleri kuvvetlendirilmeye çalışılmıştır. Türk kadınına getirilen haklar anlatılmış kadınların da eğitim ve hayattaki rolleri anlatılmaya çalışılmıştır. Bölgenin sağlık sorunları dile getirilip halkın bilgi seviyesinin yükseltilmesi amaçlanmıştır. Bunların yanında bölgenin sağlık sorunları üzerinde durulmuş ve köylü halkın sosyal sorunları gözetilip köy ile şehir arasındaki farklılıklar kaldırılmaya çalışılmıştır. Cumhuriyet ilkelerinin kökleşmesi halkın birbiri ile kaynaşması için konferanslar, piyesler, şenlikler, konser ve müsamereler düzenlenmiştir.

Kayseri Halkevi şubelerinin her birinin farklı amaçları vardır. Dil Edebiyat şubesi yazı dilimize edebiyattan girmeyen sözcükleri halk arasında derleyip sonuçları ilgili yerlere yollamış ve dil konusunda eğitimler verip konferanslar düzenlemiştir. Bu sayede eski Türkçenin ağır kelimeleri çıkarılıp sade bir Türkçe kullanılması amaçlanmış ve halk birbirini daha kolay anlamıştır. Güzel Sanatlar Şubesi bando ve orkestra kurumuna

yetecek sayıda insan bulundurmayı ve halkı eğitmeyi amaçlamıştır. Bu sayede halk, toplu halde oluşturulan eğitimlere katılıp birlik ve beraberliğin önemini anlamıştır. Temsil Şubesi piyesler üzerinde durmuş ve gezici bir şekilde halkın sosyal aktivitelere girmesi için çabalamıştır. Bu alanda kabiliyet sahibi olanları bünyesine almış ve kimilerine de eğitimler verip çalışmalara katılmasını sağlamıştır. Sosyal Yardım Şubesi halkın ihtiyaçlarını karşılamak ve yoksul halka yardım için kurulan bir şubedir. Bu sayede imkânı olmayan öğrencilere eğitimler ücretsiz olarak verilmiş, maddi durumu olmayan hastalara ücretsiz bir şekilde bakılmıştır. Halk Dershaneleri Şubesi halkın eğitimine önem verip durumu olmayan kişilerinde eğitimi konusunda çaba sarf etmiştir. Bu sayede öğrenciler arasındaki eğitim farkı kaldırılmaya çalışılmıştır. Zengin fakir her öğrencinin eğitim ve öğretimden faydalanması sağlanmıştır. Spor Şubesi halkın bedensel olarak eğitilip toplu halde etkinliklere katılıp kaynaşması için kurulmuştur. Halk hem ruhen hem de bedenlen kendini geliştirme imkânı bulmuştur. Kütüphane Şubesi halkın gerekli kitaplara ulaşip eğitimlerini aksatmadan yapması konusunda önem arz etmiştir. Gezici kütüphane hizmeti kurulup en ücra köşelere kadar ulaşılmaya çalışılmıştır. Köycülük Şubesi köy halkını şehir insanı ile aynı seviyeye getirmek ve bu insanların eğitimleri yönünde katkıda bulunmaya çalışmıştır. Müze Şubesinin ise Kayseri ve çevresinde bulunan eski tarihi eserlerin korunması yönünde bir katkısı vardır. Bu şubeleriyle Kayseri bir Kültür Merkezi konumuna gelmektedir.

Kayseri Halkevi insanları bu şubeler aracılığıyla kabiliyetlerine göre ayırmış ve insanlar hangi alanda tecrübe sahibiyse o şubeye yöneltilmiştir. Halkevinin şubelere ayrılması ile eğitim daha düzenli hale gelmiştir. Her şube üstüne düşen görevi şartları dâhilinde yerine getirmeye çalışmıştır. Bu şekilde yapılan eğitimler olumlu sonuçlar verip insanların eğitim seviyesinin yükseltilmesi amaçlanmıştır. Halkevleri sayesinde batı ile olan fark azaltılmaya çalışılmıştır. Bu kurum en ücra köşedeki insanlara kadar ulaşılmasını sağlayıp köy ile şehir arasındaki farkı azaltmıştır. Tüm insanların eğitilmesi yönünde çalışmalar yapılmıştır. Durumu olmayan yoksul halk için kurumlar kurulup toplu etkinlikler oluşturmuştur. Yapılan etkinlikler sonucunda ilk sırada olan kişilere ödüller verilmiş ve bu sayede halkın bu çalışmalara katılması teşvik edilmiştir. Türk kadınının sosyal hayata katılımı sağlanmış ve bu yönde de çalışmalar yapılmıştır.

“*Erciyes*” adında dergi çıkarılarak toplum hayatının hem kültürel hem de sosyal hayatına fayda sağlanmıştır. Kayseri Halkevi’nin “*Erciyes*” dergisinden hariç kitapları ve yayın faaliyetleri de var olmaktadır. Bu yayın faaliyetleri çoğunlukla köy gezilerinden yapılan tetkik notları ve konferansların metinlerinin kitaplaşmış halleridir. Derginin

başlıca önem verdiği kitap ve konular arasında yabancı ve Türkçe kitap tanıtımları köylere düzenlenen geziler ve köylerin durumları incelenmiş Genç Kalemler başlığı altında orta sayfalarda yayınlanmıştır. Erciyes dergisi aylık olarak çıkarılmıştır. Kayseri halkevi de diğer halkevleri gibi 8 Ağustos 1951 yılında kapatılmıştır.

Sonuç olarak, Halkevlerinin vatandaşlar üzerinde olumlu etkisi olduğu halkın eğitim alanında yükseldiği ve çağdaşlaştığı tespit edilmiştir. Halkevlerinden önce eğitim olarak geri kalan kırsal kesimdeki halk bu kurumun kurulması ve kırsal kesimi desteklemek üzere yaptığı çalışmalar sayesinde kendini geliştirmiş ve şehirli halk ile aynı konuma gelmek için çabalamıştır. Büyük düzeyde başarı elde etmiştir. Batı ile sosyal, kültürel etkileşim bu kurum sayesinde büyük oranda artmıştır. Halkevleri sayesinde insanlar uygar bir seviyeye yükselmiştir. Eğitim alanında yaptığı yenilikler halka çok faydalı olmuştur. Bu çalışma önceki çalışmaların bulgularıyla tutarlıdır. Araştırma alanında yeni bir anlayış sunmaktadır. Sonraki çalışmalarda halkevlerinin kurulmasının sebepleri ve insanlar üzerinde etkisinin daha detaylı incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akça,S.,Akça,B., veArslan,R. (2020). Fethiye Halkevi ve Faaliyetleri. *Belgi Dergisi*,2(20),ss.2457-2473.
- Akkuş,T. (2023). Ankara Halkevi Sosyal Yardım Şubesi ve Faaliyetleri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34,ss. 544-566.
- Akkuş,T., Kumaş, N.,veSarıtunç,B.(2020). Erken Cumhuriyet Döneminde Yoksullukla Mücadele Kapsamında Halkevleri Sosyal Yardım Şubelerinin Rolü. *International Journal Of SocialInquiry*, 13(1), ss. 61-86.
- Aktaş,E. ve Özdemir, Y. (2011).Bütünden Parçaya Halkevi Şubeleri.*Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2),ss. 187-204.

- Altuncuoğlu, N. (2015). Kayseri Vilayet Gazetesi Ekseninde Cumhuriyetin İlk Yıllarında Kayseri’de Zafer Bayramı Kutlamaları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(39), ss. 1-18.
- Arıkan, Z. (1999). Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi. *Atatürk Yolu Dergisi*, S.6(23), ss. 261-281.
- Arıkan, M. ve Deniz, A. (2004). Türk Ocaklarının Kapatılışı, Borçları ve Emlakinin Tasfiyesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat araştırmaları Dergisi*, 15, ss. 401-432.
- Atsız, D. (2019). Türkiye’nin Modernleşmesinde Halkevleri ve Hakkâri Halkevi (1932-1951). Kriteer Yayınevi.
- Avcı, M.G. ve Kıran, E. (2021). Cumhuriyet Modernleşmesinde Bir Halkevi Dergisi: Batı Yolu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(3), ss. 2179-2205.
- Ay, B. (2023). Bingöl Halkevi ve Faaliyet Alanları, Batman: Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Bolat Bozaslan, N. (2020). Türk Ocakları’nın Kapatılması ve Mallarının Tasfiyesi Gaziantep Türk Ocağı Örneği. *Araştırma Makalesi Akademik Tarih ve Araştırmalar Dergisi*, 15(2), ss. 407-419.
- Büyükmihci, G. (2001). Anadolu’da Konut IV, Kayseri Evleri. *Bizim Kayseri Dergisi*, 18, 48-50.
- Civci, S. (2013). Halkevleri Ve İzmir Halkevi’nin Faaliyetleri (1932-1951), Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Çalık Bayrak, F. (2003). Halkevi Dergiciliğine Bir Örnek-Kayseri Halkevi Neşriyatı: Erciyes, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Çalışır Hovardaoğlu, S. (2020). Köy Kanunu Uygulamaları ve Köy Gezileri Çerçevesinde Kayseri Köy Merkezlerinde Modernleşme (1923-1945). *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 33, ss. 161-190.
- Çanak, E. (2019). Kırklareli Halkevi (1932-1951). Gece Kitaplığı Yayınevi.
- Çayırdağ, M. (2022). Kayseri Tarihi Araştırmaları, c.1. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Çeçen, A. (1990). Halkevleri. Gündoğan Yayınları.
- Çeçen, A. (2000). Atatürk’ün Kültür Kurumu Halkevleri. Cumhuriyet Yayınları.
- Demir Aydoğan, S. (2021). Halkevlerinin Toplum Sağlığının Korunmasına Yönelik Faaliyetleri (1932-1951), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- Demirci, B. (2017). Kayseri'nin Kısa Tarihi ve Mimari Eserleri Hakkında, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Dıvrak, U. (2021), Kayseri Medreseleri:Şifaiye, Hunat Hatun, SahabiyeveArgunlu Medreseleri. Atlı, A. Sevim Kartal,S.(Ed.), Kayseri Eğitim Tarihi Araştırmaları. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Emgili,F. (2021). Halkevlerinin Köy ve Köycülük Faaliyetleri. *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi*, 8, ss. 195-226.
- Erdal, İ. (2013). Halkevlerinin Kuruluşu, Yapısı ve Yozgat Halkevi (1932-1951). Siyasal Kitabevi.
- Erdoğan,C. (2021). Adana Halkevi Köycülük Şubesi ve Faaliyetleri. *Atatürk Yolu Dergisi*, 69, ss. 224-241.
- Erdoğan, M. (2022). Kayseri’de ve Kayseri Arkeoloji Müzesindeki Hitit Dönemine Ait Eserler. Kültür Yayınları.
- Erol,M. (2000). Halkevi Kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*,14(4), ss. 472-479.
- Gezer, K. ve Sarıyar Sezan, C. (2024). Halkevlerinin Eğitim Faaliyetleri “Kayseri Halkevi Örneği”. *Fikriyat Dergisi*,4(2), ss. 198-215.
- Gündörü, D.S. (2022). Türk Modernleşmesinde Öncü Bir Kurum: Ankara Halkevi (1932-1951), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Güz,N. (2018).Türk Ocakları’nın Kapanması/Kapatılması. *Uluslar arası Türk Kültürü ve Medeniyeti Dergisi*, ss.1077-1078.
- Işık, G. (2010). KayserideErken Cumhuriyet Dönemi Eğitim Yapıları, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Kara,A.(2019). Harf İnkılâbı’nınYaygınlaştırılmasında Halkodalarının Rolü ve Önemi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Karakuzuğlu,G.(2008).Kastamonu Halkevi ve Faaliyetleri. *Adnan menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ilköğretim Anabilim dalı*, Aydın, ss. 1-126.
- Kaya,B. (2008). Bir Halk Eğitimi Kurumu Olarak İzmit Halkevi (1932-1951), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Keseroğlu,H. (2022). Halkevlerinde Kitap ve Kütüphane Kıyımı:1951. *Türk Kütüphaneciliği Araştırma Makalesi*, 36(4), ss. 495-511.

- Köksal, S. (2023). Kayseri İlinde Coğrafi Unsurlara Göre Verilen Yerleşme Adlarının Kültürel Coğrafyaya Bağlamında İncelenmesi. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 17, 113-128.
- Köse, M. (2018), Kayseri Şehri. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Köse,M. (2015). Kayseri Şehri(1830-1860), Erzurum:Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Kurt,S.(2016). Sanayileşmenin Sosyo-Kültürel Değişmeye Etkisi: Kayseri Örneği, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Kümür, U. (2014). Siirt Halkevi ve Faaliyetleri, Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi).
- Olgun, K.(2019), Türkiye de Halkevleri Gerçeği. İktisad Yayınevi.
- Oral,M. (2002). Halkevlerinin Toplumsal ve Kültürel İşlevleri. *Akdeniz Üniversitesi, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Uygulama Ve Araştırma Merkezi*, 18(53), ss. 499-527.
- Ortakçı,A.(tarihsiz). Halkevleri Müze ve Sergi (Tarih) Şubesinin Faaliyetlerinde Halk Kültürünü Koruma Düşüncesi. *Uluslar arası Sosyal Araştırma Dergisi*, 7(30), 181-189.
- Ölçekli,H. (2020). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Ocağı'nın Ankaradaki Faaliyetleri ve Kapatılması Meselesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, 4,ss. 664-690.
- Özdemir,Y. veAktaş,E. (2011). Halkevleri (1932'den 1951'e). *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 45, ss. 235-262.
- Sarınay,N. (1993). Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları (1912-1931), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Seyhan, Ö.(2024), İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Milliyetçi Bir Ses: Türk Yurdu Dergisi (1942-1943). Paradigma Akademi Yayınları.
- Solak, İ. ve Genç,M.(2022). Kayseri Bünyan Sultan hanı Kervansarayı Taş Bezemelerinin Kilim Tasarımlarında Uygulanması, *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*,9(90),ss. 2797-2814.
- Şanal, M. (2004).Türk Kültür Tarihi İçerisinde Kayseri Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1950). *Milli Eğitim Dergisi*, 37-60.
- Şanal,M. (2004). Kayseri Gazetesi'ne Göre Atatürk Döneminde Kayseri'de Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,1(17), ss. 17-119.

- Şanal,M. (2006). Atatürk Döneminde Kayseri Halkevi ve Faaliyetleri (1932–1938). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 22(64-65-66), ss. 261-292.
- Tali,Ş. (2005). Geleneksel Kayseri Evlerinde Süsleme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,6(2), ss.61-85.
- Taş,K. ve Göksüçukur,B. (2019). Osmanlı Dönemi Batıcılık, İslamcılık Türkçülük Fikir Akımları Ve Din. *Dini Araştırmalar*, 22(56), ss. 463-488.
- Taşoluk,B. (2007).Kayseri Halkevi Ve Erciyes Dergisi’nin Halkbilimi Açısından Değerlendirilmesi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Tekerek,N. (2005). Halkevleri (1932-1951), Temsil Şubeleri ve Bir Örnek: Adana Halkevi Temsil Şubesi. *Erdem Dergisi*, 15(43), ss. 15-26.
- Varlı,H. (2023). Muş Halkevi ve Faaliyetleri (1934-1951), Batman: Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- YenisoyÖzkan,N. (2023). Kültür ve Modernleşme Aracı Olarak Halkevlerinin Halk Eğitimi Faaliyetleri. *Uluslararası Ekonomi Siyaset, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 6(2),ss. 158-168.
- Yılmaz,E. ve Akhan,N.E. (2011). İlk Dönem Halkevlerinin Eğitim Faaliyetleri “Konya Halkevi Örneği”.*KaradenizAraştırmaları Dergisi*,29(29),ss. 59-95.
- Yılmaz,H.(2019). TarihMetodu Açısından Olayın Tanımı ve İzahı.*Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*,6(5), ss. 42-73.
- Yılmaz,M. (2018). Bir Modernleşme Projesi Olarak Halkevleri: Ünye Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1950).*Atatürk Yolu Dergisi*,62,ss. 399-416.
- Yiğit,R.(2001).MersinHalkevi(1933-1951), Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) .
- Yurdakul Tuğutlu, E. (2019), Kayseri Mihrapları II. Baskı. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI DEVLET ARŞİVLERİ
BAŞKANLIĞI CUMHURİYET ARŞİVİ**

BCA 490-1-0-0-972-761-3.

BCA 490-1-0-0-1285-271-2.

BCA 490-1-0-0-23-115-3.

BCA 490-1-0-0-1024-940-2.

BCA 490-1-0-0-23-115-3.

BCA 180-9-0-0-2-13-7.

BCA 490-1-0-0-1-1372-547-2.

BCA 490-1-0-0-4-19-30.

BCA 490-1-0-0-3-15-36.

BCA 490-0-0-3-15-9.

BCA 490-1-0-0-3-11-8.

BCA 490-1-0-0-837-310-2.

BCA 490-1-0-0-1800-1304-3.

BCA 490-1-0-0-837-310-2.

BCA 490-1-0-0-5-27-26.

BCA 490-1-0-0-3-12-3.

BCA490-1-0-0-838-311-1.

BCA 490-1-0-0-1743-1080-1.

BCA 490-1-0-0-1508-141-1.

BCA 490-1-0-0-999-861-2.

BCA 490-1-0-0-1545-284-3.

BCA 490-1-0-0-972-761-3.

BCA 490-1-0-0-1075-1113-3.

BCA 490-1-0-0- 846-349-2.

BCA 490-1-0-0-1102-26-1.

BCA 490-1-0-0-846-346-1.

BCA 490-1-0-0-850-361-1.

BCA 490-1-0-0-968-746-1.

BCA 490-1-0-0-849-358-1.

BCA 490-1-0-0-23-115-3.

BCA 490-1-0-0-923-594-1.

BCA 490-1-0-0-967-742-1.

BCA 490-1-0-0-976-781-2.

BCA 490-1-0-0-5-25-9.

BCA 490-1-0-0-1508-140-1.

BCA 490-1-0-0-957-707-1.

C.H.F, Halkevi Talimatnamesi, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1932.

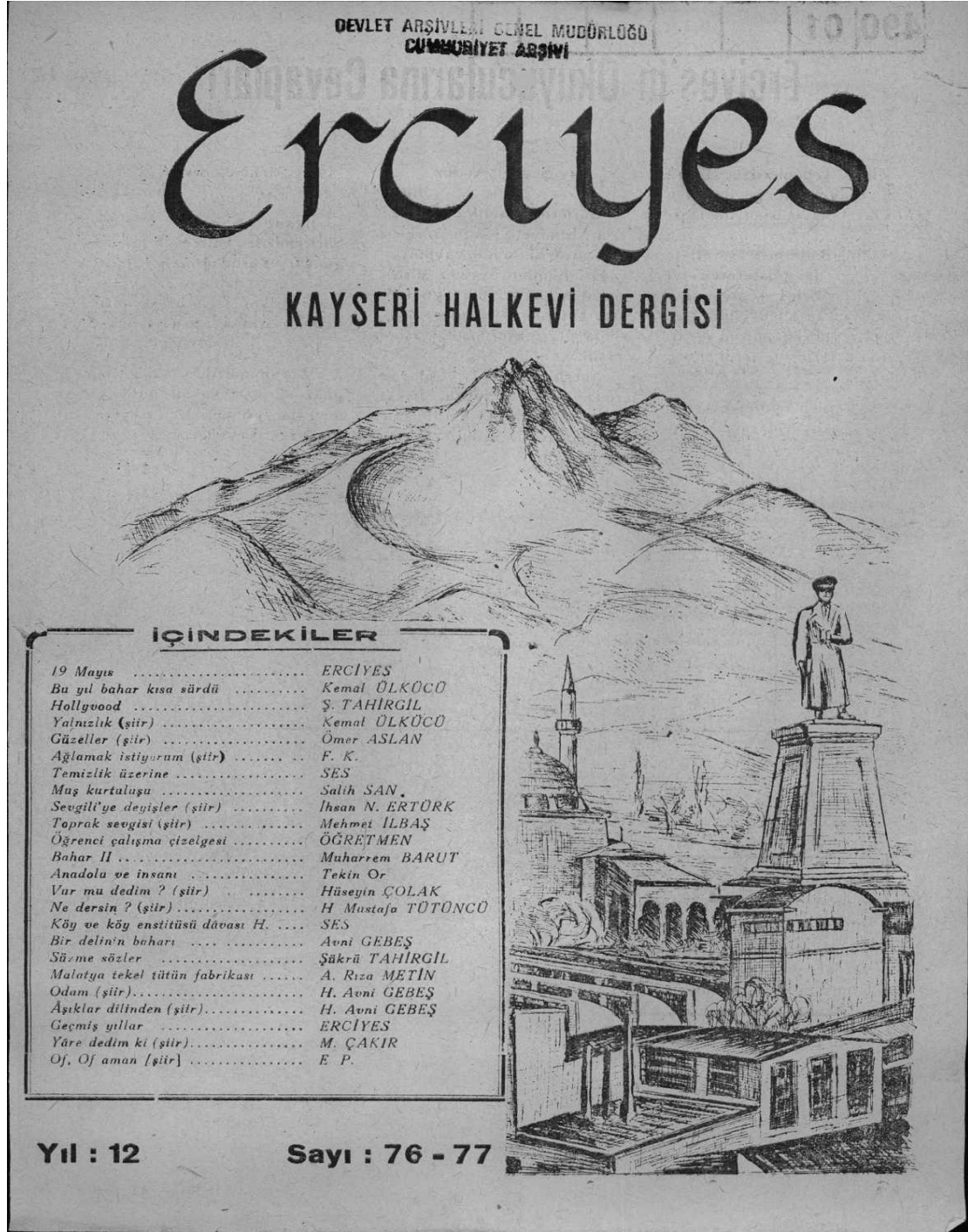
C.H.P, Halkevleri ve Halkodaları (1932-1942), Aleaddin Kral Matbaası, (tarihsiz).

C.H.P, Halkodaları Talimatnamesi, Ulus Basımevi, 1945.

EKLER

EK -1 Kayseri Halkevine Ait Fotoğraf (BCA,490-1-0-0/1075-1113-3.)

EK 3: Kayseri de Parti, Halkevi ve Sinema Binalarının Sigorta Ettirildiğine Dair Belge
(BCA,490-1-0-0/1743-1080-1.)

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
GENEL SEKRETERLİĞİ

Ankara : 5. 6. 1951

36250

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

C.H.P. İl İdare
Kurulu Başkanlığına

Kayseri

Türkiye İş Bankası Ankara Şubesi Müdürlüğünden aldığımız
22/1/1951 tarih ve 2094 sayılı mektupta :

Kayseri Halkevi ve sinema binasının Başkanlığınız tara-
fından 4/3/1950 den 4/3/1951 tarihine kadar bir sene müddetle
300.000 lira üzerinden sigorta ettirildiği ve miteaddit müraca-
atlarına rağmen 764 liradan ibaret bulunan senelik prim tuta-
rının ödenmediği bildirilmektedir .

Yıllık geliri Halkevi ve Parti çalışmalarını için yeter
olan ilinizde, aradan bir yıldan fazla zaman geçmesine rağmen
sigorta bedelinin ödenmemiş olması, merkezin malî imkânsızlık-
lar yüzünden teşkilâtına nakdî yardım yapamayacağı bir zamanda
bu gibi şikâyetlerin bize aksettirilmesi dikkati çekmiştir .

Bu sigorta priminin başkanlığınız tarafından ödenmesi-
ni rica eder, sevgi ve saygılar sunarım .

C.H.P. Genel Sekreteri A.
Trabzon Milletvekili

C. R. E.

Cemal Reşit Eyüboğlu

61.100

5. VI 1951

5 | 5813
3097

490	01			747	1080	1
-----	----	--	--	-----	------	---

-65s.-

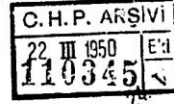
1

T. C.
Kayseri ili Pınarbaşı
ilcesi toklar Bucagi
Taf Halk Odası
Başkanlığı
sayı
4

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

8 - 3 - 1950

Taf Halk Odası

1049

C. H. P. genel sekreterliğine
Ankara

Odamızla tarafınızdan gönderilen genelgeler Hiç
bir vakit cevapsız kalmamıştır. Belki de
cevapsız kalanlar arada kayı olmuştur.
Odamızla ancak tarafınızdan ne tebliğ edi-
ldi ise o var. Halkımız çok istekli olmakla
çakır fakirdir. Kayımlar 150 Haneeden fazla-
dır. 1000'e yakın nüfusumuz vardır. Odamızla
şerefleştirmek ancak Partimizle yardımına
ellukta olur. Odanın durumu gönderilen
cektirde belirtilmiştir. saygıları.

Söylenir
Diyarbakır
22.3.1950
malzeme

22.3.1950

Taf Kayı Halk Odası

Bş. Ali Gökçel

X. Yörük

490 01

1508/141/1

VII

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL
CUMHURİYET ARŞİVİ

G.H. ARŞİVİ
4. III 1950
108977

26-11-950

4. III. 1950 E.H.P. Genel Sekreterliğine

Sahnelik Köyü Halk adası Başkanlığı-
na göndermiş olduğunuz 8-2-950 ta-
rihli Halk erleri yaklama Bureası cetvel-
leri alınarak kontrol alınmıştır.
ve bu cetvellerdeki zikralınan şeyler
den hiç biri Halk adamızda yoktur.
aynı zamanda Halk adamızda yoktur.
800 Nüfuslu bir köyde Bir Halk adası
ve Radyosu aynı zamanda gece çalış-
maları için lamba ve gazı sahada
sahada yanacak adının alması lazımdır.
v.s. bu gibi şeylerin belisini hususî ken-
dim temin etmekteyim.
Bu şartlar aile bütçesine ağır malak-
maktadır.
Sizlerden istediğim bu eksiklerin yapı-
lıp tamamlanmasını Halk partisi ve
Halk adası Başkanlığı namine rica ederim.
Sözümlü
Doğrusuna
27.5.1950
6.3.1950

2

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
GENEL SEKRETERLİĞİ

Ankara : 29/3/1944

5/4942 DEVLET ARŞİVLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ
CUMHURİYET ARŞİVİ

B. XII. Şefliğine

C.H.P. Kayseri bölgesi müfettişi Hıfzı Oğuz Bekata'nın yazısına bağlı olarak gelen Kayseri Halkevi ihtiyaç listesinde, Millî şefimizin büyük kıt'ada iki resmi de istenilmektedir. Gereğini takdirlerinize arzeder, saygılarımı sunarım.

B. V. Şefi
Urfa Mebusu

A. K. Tecer

A. Kutsi Tecer

B. m. Şefine
4/IV/1944

Notale muvafık
Dersin

İstisna

Bir büyük bir de orta boy
olmak üzere iki adet resim
verilmiştir. 7/IV/1944

Mahmud

4895

2

C. H. P.

7/4/1944

4942

Not:

Büro VIII Şefliğine

C.H.P.Kayseri Bölgesi
Müfettişi Hıfzı Oğuz Bekata'
nın yazısına bağlı Kayseri
Halkevi ihtiyaç listesindeki
iki adet Millî Şefin resim-
leri gönderilmiştir.

Listede büronuzu ilgi-
lendiren diğer levazımat i-
çin icabı yapılmak üzere
saygılarımla sunuldu.

Büro XII Şefi
Muğla Mebusu

H. Kitalı

10.4.1944
Büro XII Şefliğine

10 Nisan 1944

saygılarımla
B. VIII Şefi

Atay Kızı

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
GENEL SEKRETERLİĞİ
B.IV.
20207
5.I.1945
2414
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ
B. V . Şefliğine

Kayseri Vilâyet kongresinin cereyan tarzı hakkında Kayseri Bölgesi Müfettişimiz Ankara Mebusu Hıfzı Oğuz Be-kata arkadaşımızdan alınan raporda Halkevi için şöyle de-nilmektedir :

"Kayseri Halkevini boş bir bina olmaktan kurtarmak, Kayserinin lâayık olduğu harekete, hayata ve ruha kavuşturma-zarurî idi. Bunun için uzun ve hesaplı bir düşünce ve tetkikten sonra Halkevi reisliğine Lise Müdürü Reşat Oğuz'un gelmesini yerinde gördüm. Yeni Vilâyet idare heyeti de aynı karara vardı ve bu suretle bu geçn arkadaşı aradığımız vasıfları kendisinde bulduğumuz için, Halkevi reisi yaptık. Bu seçimin de Kayseride halen mevcut elemanlara göre, bu iş için en isabetli olduğunu biliyorum."

Keyfiyeti saygılarımla arz ederim.

B.IV.Şefi
E. Esinç

gömleri
Rapor 5
8. I. 1945
7. I. 1945
B. V . Şefi

490 01 999 861 2

-85-

EK 6: Kayseri Parti Örgütünün Vergi Borcu Bulunmadığı ve Kayseri Halkevi Binasının Vergiye Tabi Olup Olmadığına Dair Belge (BCA,490-1-0-0/1545-284-3)

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
GENEL SEKRETERLİĞİ

26/8/940

12
27094

Halkevi reisliğine

DEVELİ

Malmüdürlüğünce

10/8/940 Tarih ve 54 sayılı yazınızın karşılığıdır :

Kâtip ve odacı aylıklarından kazanç ve hava kuwetle-
rihe yardım vergilerinin kesilmesi icap edeceği hakkın-
daki Malmüdürlüğünün mütalaası mevzuatı kanuniyeye ~~mu-~~
~~icaplarına uygundur~~ tenid görülmekle, doğru bir mütalaadır . Umumi ve mülhak
ve hususi bütçeler dışında kalan Parti ve Halkevlerinin
memur ve müstahdemlerinden kesilen vergiler bu kanunla-
rın hükümleri dahilinde olup tatbikinde bir yanlışlık
yoktur . Tevkifata devam olunmasını ve muntazaman makbuz
lar mukabilinde Malsandığına yatırılması esbabının istik
mâlini ~~atlar~~ sevgiler sunarım .

M. G. İ. İ. Mica eden,

Karşılanmıştır.
26 Ağustos 1940
<i>E. O. H. M.</i>

Tarih	27/8/1940
Saat	17

FİSE İŞLENDİ

T. C.
KAYSERİ
HALKEVİ REİSLİĞİ

DEVLET ARŞİMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

SAYI

934
220

16 / 7 / 1934

C. H. F.
Katibi Umumîliği
19. Temmuz 1934
N: 50513 2

Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtibiumumiliği

Yüksek Huzuruna

Halkevleri Talimatnamesinin 17 İnci Maddesi ve 1 / 3 / 932 Tarih
Ve 23 Numaralı Tamim mucebince Müddeti İntihabları biten Kayseri Halk-
evi Şube Komiteleri için 7 Temmuz 934 Cümartesi günü yapılan seçimde
Mezkûr Tamimin C Fıkrası mucebince mevcut azanın ekseriyetile Komite
Azalıklarına intihap olunan zevatın isimlerini ve mesleklerini ve kimli-
lerin Reis ve Mümessillige ayrılmış olduklarını mübeyyin iki kıta cet-
vel bağlı olarak taktım edildi . Derin saygılarımı sunarım . Efendim .

Kayseri Halkevi Reisi

Kayseri Meb"usu

Reis

Hilfedilecek

H. Rahver

23
1
23
1
23
1

es

9

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Cumhuriyet Halk Partisi
Vilayet İdare Heyeti Reisliği
KAYSERİ

C. H. P. Genel Sekreterliği

760 Bağlısı:
3

53916

24 Şubat 1941

Eki: 5

20.2.94I

Cumhuriyet Halk partisi Genel Sekreterliği yüce katına

A N K A R A

Halkevimizin her yerden ziyade inkişafını temin maksadile Evimiz idare Heyetile el ele verilerek tanzim ve tesbit edilmiş olan çalışma programı ikmal edilmiş ve tatbikine geçilmiştir . ve bu programın bir örneği bilgi olarak manzuru âlileri buyurulmak üzere rabten takdim kılınmıştır. istihsal edilecek neticeler/çalışma raporlarıyla peyderpey arz edileceğini sensuz ve coşkun saygılarıma terdifen arz ederim .

C.H.P. Vilayet idare Heyeti
Reisi

Faik Seler

24.2.94I

İzmir
25. II. 1941
M. K.

EK 7: Kayseri Halkevi Şube Kollarına Ait Yazışmalar (BCA,490-1-0-0/972-761-3)

DEVLET ARŞİVLERİ
CUMHURİYET ARŞİVİ
Kayseri Halkevi Şube Komitelerine Talimat namenin
17 İnci Maddesi mucebince 7 Temmuz 1934 Tarihinde
Yapılan intihapta Seçilen aza .

Komiteler .	Aza	Adı .	Mesleki .
Dil,E.T.Ko:	Aza	H. Hüsnü Bey	Kayseri Maarif Müdürü .
	Aza	Nazlı Hanım	Kayseri Lisesi Türkçe Muallimi .
	Aza	Settar B.	Kayseri Lisesi Tarih Muallimi .
	Aza	Salim B.	İlk Tetrisat Mufettişi .
	Aza	Kâzım B.	Etiler İlkmektebi Baş Muallimi .
Güzel S.KO:	Aza	Naci B.	Kayseri Lisesi Hesap Memuru .
	Aza	Kasım X B.	Mütekait Zabit, Ressam .
	Aza	Mahir B.	Tayyare Fabrikasında tesviyecisi .
	Aza	Hamit B.	" " "
	Aza	Necip B.	Kaskatçı .
Temsil. KO:	Aza	Yusuף B.	İlkmekten Muallimi .
	Aza	Faik B.	İstasyon 15 İnci Şube Şefi .
	Aza	Ömer B.	Devlet Demir Yolları Memuru .
	Aza	Bedri X B.	İstasyon Kişi Memuru .
	Aza	Cemal B.	Terzi .
Spor .Komite	Aza	Necip B.	D.D. Yolları Cer Baş Mufettişi.
	Aza	Necmi B.	D.D. Yolları Cer Kalem Amiri .
	Aza	M. Arif B.	D.D. Yolları Harak Mufettişi
	Aza	Arif B.	Yüzbaşı Mütekeiddi .
	Aza	Ezel B.	D.D. Yolları Harakat Mufettişi
İctimai.Y.KO:	Aza	Halit B.	Sıhhat Müdürü .
	Aza	Binnaz Hanım	Hükümet Eşası .
	Aza	Havrettin B.	X. Memleket Hastanesi Baş Doktoru .
	Aza	Kemal B.	Tüccar .
	Aza	Mehmet B.	Tüccar .
Halk derne- meleri.K.KO:	Aza	Fahri B.	İlk Mektep Muallimi .
	Aza	Mendüha Ha.	İlk Mektep Baş Muallimi .
	Aza	Sabri B.	İlk Mektep Muallimi .
Kütüph.,N.KO:	Aza	Seyfi B.	Kayseri Beledivesi Baş Kâtibi .
	Aza	Â. Hilmi B.	Kayseri İttihak Mektebi Muallimi .
	Aza	Sahir B.	Nafia Baş Kâtibi
Köycüler KO	Aza	Fahrettin B.	Baytar Müdürü .
	Aza	Recep B.	Ziraat Müdürü .
	Aza	Aziz B.	Hükümet Doktoru .
	Aza	Savki B.	D.D. Yolları Divizyon Mühendisi .
	Aza	Bedri B.	İlk Tetrisat Mufettişlerinden .
Müze,S.KO:	Aza	Ömer B.	Muhasebei Hususiye Baş Kâtibi .
	Aza	Mehmet B.	Müze Memuru .
	Aza	Mustafa B.	Fotoğrafçı .
	Aza	Saban B.	(X) Muhasebei Hususiye Kâtibi .
	Aza	İsmail B.	(X) Başat Memuru .

Hizalarında X işareti bulunanlar Yeniden Seçilmiştir .